



# אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ז' (תשפ"ג)

מאמרים נבחרים משכיות המדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים  
ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

נצבים - ראש השנה

זהר המבואר  
הפּתּוּר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"  
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה  
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זע"א



מהדורת 'קרו טלפי ברכה'  
ישיבת אביר יעקב

אור מאיר שמחה  
נהריה

מבוא אור לישורים  
ירושלים - נהריה

# אוצר פניני החסידות

אוצר כלום  
לפרשת השבוע

נצבים-ראש השנה

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

קבלתי מחכמי ישראל שהיו אצל אבי אדוני  
זקני זללה"ה שגדולי הדור הם יכולים לטהר  
נשמות ישראל המטנפות בכל לכלוך טמאת זהמת  
עברות וחמנא לצלן, ובהם תלוי כל עקרי התשובה  
(דגל מחנה אפרים תזריע)



**אוצר פניני החסידות**

- א **מקור ברוך** | 'אתם נבכים' - גם אם שברח מהתשובה במשך כל חדש אלו יתנצב עתה ויזכה לשנה טובה . . . . .
- א **בית אברהן** | שבת קודם ראש השנה - עלת כל השנה והכנה לראש השנה . . . . .
- ב **לקוטי תורה** | אתם נבכים 'היום' רמו על ראש השנה - 'זה היום תחלת מעשיו' בו כל ניצוצי הנשמות מתעלים למקורם 'לפני ה'
- ה **פתוחי חותם** | על האדם לחשב בכל יום אולי הגיע זמן פטירתו . . . . .
- ו **עבודת ישראל** | ה' יורד לתוך הסמאה לעורר ישראל בתשובה . . . . .
- ו **מאור ושמש** | מאמר חז"ל על רות ואשת עובדיה . . . . .
- ח **פתוחי חותם** | תקון הנשמה ועולמות העליונים ע"י המצות . . . . .
- ח **בת עין** | עקר העבודה העלאת הניצוצות . . . . .
- ט **שם משמאל** | כאשר שבת זו כראוי מתקבצים בה אורות כל שבתות השנה . . . . .
- ט **דברי ישראל** | בסעודת שבת שלפני ראש השנה סמון כח כל התפלות מזכור ברית ועד אסרו חג של שמחת תורה . . . . .
- י **פני מנחם** | אחת לשבע שנים הקב"ה מחלף עולמו - רמז לסוף שנת השמטה . . . . .
- י **אמרי פנחס** | ראש השנה הוא הגלגלה של כל השנה | כל התנהגות קלה של האדם ביום זה משפיעה . . . . .
- י **אור המאיר** | בראש השנה על האדם לפשוט מחשבתו מגשמיית העולם הזה ולדמות קאלו עומד בעולמות העליונים . . . . .
- יא **חיי מוהר"ן** | עקר הבחינה מתוך שמחה . . . . .
- יא **מעגלי צדק** | על ידי תשובה על מעשי העבר וקבלה על העתיד נפש האדם מתנקיית ויוצא זכאי בדיו . . . . .
- יב **תפארת חזקאל** | פתיחת הארון הוא תחבולה שעל ידה מחשיב אותנו הבורא כמחסידי דעת ומזכה אותנו בדיו . . . . .
- יב **מאור ושמש** | כפי קבלת מלכות שמים ודבקות בהשם בראש השנה קר זוכים כל השנה . . . . .
- יג **לקוטי הלכות** | בראש השנה עוסקים ברבוי ההודאות ושריות ותשכחות כדי לגלות מלכותו ואחידותו יתברך בעולם . . . . .
- יג **בנורי אביב** | בעת התקיעות יש להתמלאות באהבה גדולה לבוא יתברך . . . . .
- יד **שיח שרפי קדש** | החסידים מקריבים עצמם ובאים לרנב משום רב עם הדרת מלך . . . . .
- יד **חמדת דוד** | טעם שמחת הצדיקים בראש השנה . . . . .
- טו **ספר השחות** | המלצת טוב בשמים כאשר מברכים איש את רעהו בכרפת לשנה טובה . . . . .
- טו **אמרות משה** | יש להאמין שבסתר הדינים נגזר טוב וחסד . . . . .
- זה **מגן דוד** | בראש השנה הוא יום התיכרה - בו יכול האדם להגיע לזכייה ודעת ללא כל ספקות שהקב"ה מנהג עולמו בישר ועל ידי זה . . . . .
- טו מתמתקים הדינים וחשך נהפך לאור . . . . .
- טז **בית אברהם** | 'אל אמונה' - הקב"ה מאמין לאדם שישוּב בתשובה ויתנהג פשוטה ונותן לו בהקפה . . . . .

**אוצרות גאוני הדורות**

- זו **שופריה דיוסף** | תקון רמ"ח אברי האדם באמירת קריאת שמע . . . . .
- זו **קול יבשר** | השתתפות כל הנשמות במעמד קריאת הברית . . . . .
- זו **נחל אשכול** | התפוצות והצטמקות ארץ ישראל בעון בטול תורה . . . . .
- זו **חומת אש** | עשיית המצות השכליות לשם שמים . . . . .
- זו **יוסף אברהם** | הנזר מעברות הגליות נשמר מהשמים אף מהעוונות הנסתרות . . . . .
- זו **ידיו של משה** | מצות התשובה מועילה רק לישראל . . . . .
- זו **מדרש יחזקאל** | הלבנה מכסה בראש השנה משום שגדונים על הפרנסה . . . . .
- זו **חתן ושעיה** | הסתרת התפלות והבקשות על הפרנסה והחיים . . . . .
- זו **רמזי אלו** | רמזה התורה מצות שופר בגזרה שנה כדי שיתעוררו רחמי שמים על ידי השופר . . . . .
- זו **דרושי הצ"ח** | תקיעת שופר חכמה ואינו מלאכה - עקר המצוה לעורר רחמים על ידי התשובה . . . . .
- זו **דרושי הצ"ח** | צריך להיות כל היום ככבד ראש שמא יחזור הקב"ה לדון ולפתח ספרי חיים ומיתים . . . . .
- זו **אבו יחזקאל** | ערבובו של השטן שמא גדול יותר מי שאינו מצוה ועושה . . . . .
- זו **אלף המגן** | עקר הדיו ביום השני כדי שיצאו ישראל זכאים . . . . .
- זו **מעשי צדיקים** . . . . .
- זו **ספרי ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה . . . . .
- זו **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד . . . . .

נושאים בפרשת נצבים

פרשת נצבים כהכנה לראש השנה

וננקה שתפלותינו יעלו יחד עם תפלות כל צדיקי הדור. תכלה שנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה. אמן פן יהי רצון:

מקור ברוך

רבי ברוך מסערת זיע"א

'אתם נצבים' – גם מי שברח מהתשובה במשך כל חרש אלול יתייב עתה ויזכה לשנה טובה

**איתא** מהרב הקדוש רבי שמחה בונים מפשיסחא זיע"א על הפסוק **אתם נצבים היום**, על דרך משל לחיל שברח מהחטיבה בעת שלום, ואחר כך בעת מלחמה חזר לחטיבתו, אף על פי שמן הראוי היו צריכים לענשו על שברח מחטיבתו, אבל כאשר המלך רואה את המסירות נפש של החיל שהצטרף לחטיבה מרצונו הטוב מחל לו על זה.

**כך** היה לנו כל חרש אלול לשוב אל ה' ולא חזרנו עדין בתשובה, וכשאנו באים להתייב לפני השם יתברך בימים הנוראים ביחד עם כל ישראל, אז השם יתברך מחל לנו.

**וזה** אתם נצבים היום – תתייבבו היום בראש השנה בחזרה לחטיבה, ואז השם יתברך ימחל לכם על עוונותיכם אף שלא שכנו עדין.

**וזה** הרמז של 'ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב' (ל 1) ראשי תבות אלול, כי בשעה שפלים מתייבבים לפני השם יתברך הוא בבחינת ברית מילה ששבים אל ה', ובזכות כך השם יתברך מותר לכלם.

**הנה** אלו שברחו במשך כל החדש, יראו להצטרף בחזרה לחטיבה, ואז ננקה שהשם יתברך ירחם עלינו ויקבל את כל התפלות, ובקשות, ודמעות בני ישראל שישתפכו בתפלות. וכל הרהורי התשובה שהיה לנו.

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זיע"א

שבת קדם ראש השנה – עליה כל השנה והכנה לראש השנה

**הנה** כבר דברנו מזה, אשר בכל השנה, היום של שבת הוא העליה מכל ימי השבוע, וכמו כן השבת שלפני ראש השנה הוא העליה מכל השנה, וגם השבת שלפני הרגל הוא הכנה להרגל.

**אשר** לזה נקרא השבת 'תחלה למקראי קדש', כי שבת נקרא 'קדש' ורגל נקרא 'מקראי קדש' כי הוא מקבל חיות וקדושה מן השבת קדש, ולזה נקרא שבת 'תחלה למקראי קדש', כי הוא קדם הרגל, והרגל מקבל ממנו חיות וקדושה.

'אתם נצבים היום' – קדם ר"ה על האדם להשלים כל קומתו בשלמות להתייבב לפני הקב"ה

**וזה** ידוע ששכל מקום שנאמר 'היום' הוא ראש השנה (ח"ג רלא), לכן קורין זה הפרשה קדם ראש השנה אתם נצבים היום – הינו שצריך כל אדם להיות נצב לפני הקדוש ברוך הוא קדם ראש השנה.

**ומהו** לשון נצב, שצריך לראות שהיה הקומה שלו בשלמות, וכשמשלים כל אחד הקומה שלו אזי יהיה שלמות לכל העולם, כי אין באפשרי להיות שלמות הגמור בלתי

## נושאים בפרשת נצבים

רבה כא ד) 'ה' אורי' בראש השנה ו'וישע' ביום הכפורים, כי באמת כשישראל עושין תשובה בראש השנה, ובפרט בעת תקיעת שופר, מביאים על ידי השופר אורות עליונים עד שמאיר להם בכל השנה, אמן פן יהי רצון:



## לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

אתם נצבים 'היום' רמזו על ראש השנה - 'זה היום תחלת מעשיך' בו כל ניצוצי הנשמות מתעלים למקורם 'לפני ה'

**הנה** פרשה זו קורין לעולם קדם ראש השנה, ומרמז במלת 'היום' דקאי על ראש השנה כי 'זה היום תחלת מעשיך וזכרון ליום ראשון' (תפילת מוסף לר"ה), שכל ניצוצי נשמות נצבים ומתעלים במקורם הראשון ביום זה עד 'לפני הויח', ראשיכם שבטיכם וגו' מחטב עציך עד שאב מימך, להיות כלם מתעלים למעלה במקור חצבם.

כל בחינות הקדשה הם בבחינת נעוץ סופן בתחלתן שאין לו בחינת ראש וסוף

**וזהו** ו'יהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל' (דברים לג ה), פרוש שכלם מתאספים יחד להיות לאחדים באחד. כי זהו כלל גדול דכל דאיתי מסטרך דקדשה הוא בבחינת נעוץ סופן בתחלתן שאין לו בחינת ראש וסוף, והוא בחינת עגלים שנמשך מבחינת סובב כל עלמין.

לכל אחד מעלה ויתרון שאין בחברו - על ידי זה מבין שעליו להיות בטל ושפל רוח כלפיו

**ולכן** אמרו רז"ל (אבות פ"ד מ"י) הני שפל רוח בפני כל אדם, לפי שיש בכל אחד ואחד בחינת ומדרגות מה שאין בחברו וכלם

אם כל ישראל הם באגדה אחת וכל אחד רואה להשלים קומתו להקדוש ברוך הוא - על ידי שיסגל מצות ומעשים טובים, ובדלתי זאת אין באפשרי להיות קומה שלמה לעולם.

משל מהרה"ק רבי שלמה מקרלין זיע"א

**וכפי** שאומרים בשם הרב הצדיק הקדוש מורנו הרב רבי שלמה קרלינר זצ"ל, למשל שהיה צריך מלך אחד לקח איזה דבר ממקום גבוה מאד ולא היה לו כל פך סלמות הרבה, מה עשה, העמיד כמה אנשים אחד על חברו עד שהגיע העליון למקום הגבוה שהיה הדבר מנח שם. והנה אין באפשרי לומר שהאיש העומד על הארץ אינו נצרך לזה, הלא אם ילך האיש שהוא ממקומו יפלו כלם.

**כן** הוא הדבר ממש בקדשת הקדוש ברוך הוא, כי באמת אין באפשרי להשיג חיות הבורא ברוך הוא בלתי אם יש ששים רבוא ישראל והם כללות ישראל.

**והגם** שיש בזה אנשים קטני הערך, עם כל זאת בלעדם לא ישיגו הגדולים חיות הבורא ברוך הוא. וכל הצדיקים המשיגים חיות הבורא ברוך הוא מחיבים להתאחד עם כל ישראל.

**לזאת** צריך כל איש ישראל להכין עצמו להיות קומה שלמה - כל אחד לפי ערכו וערך נשמתו. ואם רואה האדם שפלו ערכו ומעשיו מקלקלים, שזה נקרא חשף ואפל, אזי יחזק עצמו בעבודת השם ותברך ויאיר לו השם ותברך ויהיה לך ה' לאור עולם' (ישעיה ס יט) וכו'.

על ידי תשובה ותקיעת שופר מאירים אורות בכל השנה

**וצריך** כל אחד לעשות תשובה, ובפרט בראש השנה וכו', ולזה איתא במדרש (ויקרא

יוכל לפסק אהבתו על עצמו כף לא יפסק מעל חברו.

על ידי י"ג מדות ברת הקב"ה ברית עם ישראל למעלה מטעם נדעת ולא יהיו העונות מבדילין ביניהם

**והנה** ככל המשל הזה עשה לנו ה' אלקינו, דכתיב 'הנה אנכי ברת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות', פרוש למעלה מן הטעם ודעת, וכמו שאמר דוד ליהונתן 'נפלאתה אהבתך וגו'' (שמואל ב' א כו).

**כי** על ידי י"ג מדות הרחמים שהמשיך משה רבנו עליו השלום, נעשה כפיכול כריתת ברית והתקשרות להקדוש ברוך הוא עם ישראל לעורך את האהבה 'וסלחת כו' שלא יהיו עונותיכם מבדילין כו' 'כי חלק ה' עמו' (דברים לב ט).

בראש השנה צריך לגלות מלכותו יתברך מצד 'אתערואת דלתא' וזכרון הברית שבין הקב"ה וישראל

**והנה** אמרו רז"ל (ר"ה לד:): אמר הקדוש ברוך הוא אמרו לפני מלכות שתמליכוני עליכם זכרונות שיעלו וזכרונות לפני לטובה ובמה בשופר.

**כי** הנה ראש השנה הוא זה היום תחלת מעשיך שאז נתגלה מלכותו יתברך. והנה זה ב'אתערואת דלעילא' בלבד. ועכשו צריך להיות זכרון ליום ראשון על ידי 'אתערואתא דלתא', לעורך התגלות מלכותו יתברך עלינו על ידי זכרון הברית והתקשרות שבין ה' ובינינו.

מורידים הברית על ידי השופר שהוא בחינת תשובה עלאה וצצקת קול פשוט מעמק הלב

**והינו** על ידי השופר שהוא בחינת תשובה עלאה, בחינת צצקת הקול מעמקא דליבא מנקדת פנימית הלב, עד שאין פלי הדבור יכולים להגבילה מפני שהיא קול בלבד.

צריכין זה לזה. ונמצא שיש יתרון ומעלה בכת אחד ואחד שגבוה מחברו וחברו צריך לו. ועל ידי זה יהיה בטל ויפול רוח לגבי חברו מבלי ימצא האדם ראש וסוף.

הנפטר במעלתו מחברו נמשך לעלמא דפרודא

**ועל** ידי בטול זה יתאחדו להשקאת יחודו יתברך שמשטרך דקדושה בלי ראש וסוף. מה שאין כן מי שמחשב בדעתו נפטר במעלתו לגבי חברו, ועושה ראש וסוף נפרדים, הרי הוא נפול בעלמא דפרודא שמשטרך אחרא.

'לעברך בברית' - כריתת ברית בין שתי אוהבים גורמת שאהבתם תהיה למעלה מטעם נדעת ולא תבטל לעולם

**אך** דרך פרט אף הוא דרך היחוד, ומהו ענין התשובה, ולמה דוקא בראש השנה - באר הכתוב אחר כף 'לעברך בברית'.

**והענין** כמו למשל שני אוהבים שכורתים ברית ביניהם שלא תפסק אהבתם, שאלו היה הדבר שהאהבה תלויה בו קיים לעד לא היו צריכין לכריתת ברית ביניהם, אלא לפי ישראלים שמא יבטל הדבר ובטלה האהבה או שמא יגרם איזה מניעה מבחוץ.

**ועל** ידי כריתת הברית - תהיה אהבתם אהבה נצחית בל תמוט עולם ועד ולא יפרידם שום מניעה מבית ומחוץ. והינו מפני שעושין ביניהם קשר אמין וחזק שיתחדו יתקשרו באהבתם בקשר נפלא ולמעלה מן הטעם והדעת.

כריתת ברית גורמת שעל כל פשעים תכסה אהבה ולא יגרמו לנתוק ביניהם

**שאף** שעל פי הטעם והדעת הנה צריך לפסק האהבה או לגרם איזה שנאה, אף על פי כן מחמת הקריתות ברית מכרח להיות אהבתם לעד קיימת ועל כל פשעים תכסה אהבה זו וקשר אמין זה, לפי שבאו בברית והתקשרות באלו נעשו לבשר אחד. וכמו שלא

## נושאים בפרשת נצנים

שלא יהיו העולמות בטלים והיו כלא היו  
וַיִּחְזְרוּ לְאִין וְאָפְס כְּשֶׁהָיוּ.

בחנינת צעקה 'פנימית' היא מהאלקות בעצמה  
— כה אין שיך השתלשלות ומדרגות ומעוררת  
את האדם לצעקה מפנימית הלב ולמעלה מטעם  
ודעת

**אכל** בגלוי אלקותו יתברך בעצמו ובכבודו  
לא שיך שום השפעה לא בגדר 'ממלא'  
ולא בגדר 'סובב'. ולכן נקרא 'א-ל עליון',  
כלומר שהוא רם ונשא וגבוה מאד.

**ומשם** נמשך להיות לאדם בחינת צעקה  
בפנימית הלב למעלה מן הדעת —  
שלא לפרך מיחודו ואחדותו יתברך, ולהיות  
לבו בוער כרשפי אש שלהבת העולה מאליה  
ומעצמה בלי טעם ודעת, להשתפף נפשו אל  
חיק אביה ולמסר נפשו באחד, 'כי חלק ה'  
עמו' וישראל עלו במחשבה בבחינה פנימית  
כו' כמו שתבאר במקום אחר.

לך אמר לבי 'בקשו פני' — בחינת 'פנימיות'  
הלב

**וזהו** 'לך אמר לבי בקשו פני' — פנימית  
הלב, הינו על ידי 'את פניך הויה  
אבקש'. כי מבחינת 'אחרי הויה ילכו', בחינת  
'אחרי' הינו זיו והארה, מזה נמשך להיות  
'כאריה ישאג' (הושע יא ט) שהוא הצעקה דחיצונית  
הלב. ולהיות 'בקשו פני', הצעקה שפנימית  
הלב, הוא הנמשך מבחינת 'את פניך הויה'  
אבקש שהוא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו  
וכנ"ל.

'למען הקים אתך היום לעם' — אין שיך  
התייחסות 'עם' כלפי הקב"ה אך זו היא הכריתת  
ברית

**וכל** זה הוא 'למען הקים אתך היום לעם'.  
כי אין מלך בלא עם, פרוש שהם נקראו  
במדרגות 'עמו', שהם אנשים כמותו ומתייחסים

ולכן אין אמר ואין דברים, אלא בחינת  
תקיפה, קול פשוט. ושברים הוא גם  
כן אינו אלא קול, אלא שיש בקול עצמו כמה  
בחינות ותנועות גנוחי גניח כו'.

שתי בחינות בצעקת הלב 'פנימית' ו'חיצונית'

**ובאור** הדבר, דכתיב 'לך אמר לבי בקשו  
פני וגו'' (תהלים כו ח), 'פני' הינו  
פנימיות הלב. כי הנה יש בבחינת צעקת הלב  
ב' בחינות, 'בחינה פנימית' גם 'בחינה חיצונית'.

בחינת צעקה 'חיצונית' היא על ידי הרחבה  
והתבוננות בגדלו יתברך ומה שמהנה ומחה  
את כל הנבראים

**'חיצונית** הלב' הוא נמשך מן הדעת והתבוננות  
בגדלת ה' והתפשטות אור אין סוף  
ברוך הוא על הנבראים להיות מאין ליש כל  
צבא השמים העליונים והארץ וכל אשר בה,  
'ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית'  
'ואתה מחיה את כלם כו'' (נחמיה ט ו).

**אשר** בהרחיב דעתו בדברים האלו וכיוצא  
באלו, נמשך לאדם בחינת צעקת הלב  
— לצעק לבו אל ה' ולמשך אחריו לדבקה  
בו יתברך בתשוקה וצמאון כו'.

בחינה זו נקראת 'חיצונית' מפני שמתעוררת  
רק על ידי זיוו יתברך הנכר על ידי השתלשלות  
מדרגות

**ונקרא** כל זה 'חיצונית הלב', שגלקחה  
מבחינת התפשטות זיו והארתו יתברך  
על הנבראים ששם עלו השגת הנבראים כל  
אחד ואחד לפי ערכו, ואין זה אלא 'זיו'.

**כי** הנה כל השפעה והמשכה מאור אין סוף  
ברוך הוא בעולמות, הוא בחינת ירידה  
והשתלשלות ממקום גבוה למקום נמוך, ולא  
שיך זה אלא אחר כמה מיני צמצומים והתלבשות  
האור במדרגות שונות ומסכים רבים — להעלים  
ולהסתיר גלוי אלקותו יתברך בעצמו ובכבודו

עצמו כפְּכִיכּוֹל לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹקִים. וּכְזוֹ הַבְּחִינָה הוּא הַקְּשׁוֹר וְהַיְחוד בֵּינוּ יַתְבָּרַךְ וּבֵין יִשְׂרָאֵל עִם קְרוּבוֹ.

‘משפט לאלקי יעקב’ – יש בשמים משפט מי יזכה להיות במדרגה הנ”ל

**אך** הִנֵּה פְּתִיב ‘מִשְׁפֵּט לְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב’ (תהלים פא ה), שִׁישׁ מִשְׁפֵּט לְמַעַלָּה מִי יִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּמִדְרָגָה זוֹ לְהִיּוֹת גְּלוּי אֱלֹקוֹתוֹ עָלָיו וְשִׁתְקֶשֶׁר נִפְשׁוֹ בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ וְחֹזֵק בַּה’. לְכֵן צְרִיף לְעוֹרֵר זֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תְּחִלַּת מַעֲשֵׂיךְ וְאֵז הוּא בְּחִינַת יְרֵיחַ בִּישְׁרוֹן מְלֶךְ.

באור המאמר ‘אמרו לפני מלכות וכו’ על דרך הנ”ל

**וְזִהוּ** ‘אֲמָרוּ לְפָנַי מַלְכוּת כְּפִי שְׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם’ – שְׁתּוֹכְלוּ לְהַמְלִיכוֹ מִפְּנִימִיּוֹת מְלָכוֹתוֹ יַתְבָּרַךְ וְיַתְעַלֶּה, וְיַעֲלֶה זְכוּרֵיכֶם לְפָנָיו לְטוֹבָה – שִׁיזְכֹּר וְיַעֲוֹרֵר בְּחִינַת הַבְּרִית וְהַקְּשֶׁר שִׁישְׁרָאֵל עָלָיו בְּמַחְשָׁבָה.

**וְגַם** כִּי עֵתָה רַחֵק מִמֶּנּוּ בְּעוֹנֵינוּ וְעוֹנוֹתֵיכֶם מְבַדִּילֵינוּ כו’, מִכָּל מְקוֹם עַל יְדֵי אֲתַעֲרוּתָא דְלִתְמָא אֲתַעֲרוּתָא דְלַעֲלִיא. וְיִבְמָה בְּשׁוֹפֵר – דְּהֵינּוּ עַל יְדֵי פְּנִימִיּוֹת הַלֵּב כְּנִל לְעוֹרֵר מַעֲמָקָא דְלִיבָא לְהַתְחַרֵּט בְּעַקֲרֵת הַרְצוֹן מִנְקֻדָּה אֲמִתִּית שְׁבֻלֵב כו’ וְאֵזִי יַתְגַּלָּה כו’ כְּנִל (מר א ואילך):

אֲלֵיו בְּעֶרְףָּ מָה, רַק שְׁהֵם הַפְּחוּתִים שְׁבַמְדְּרָגוֹת וְהוּא גְבוּהַ מַעֲלֵיהֶם וְלִכֵּן נִקְרָא מְלֶךְ עֲלֵיהֶם.

**מָה** שְׁאִין פֶּן לְגַבֵּי קוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעַצְמוֹ וּבְכַבּוּדוֹ, אִין עֶרְףָּ אֲלֵיו, וְכַמְשָׁל אֵלֹ נֹאמֵר שְׁמֶלֶךְ עַל עֲצִים וְאַבְנִים שְׁאִינִם מִן הַמִּין וְהוֹסֵג שִׁתְיַחַס וְתַפֵּל עֲלֵיהֶם שֵׁם הַמְּלֶךְ לְהִיּוֹת מְלָכוֹתוֹ נִקְרָא עֲלֵיהֶם.

**אֲכַל** הוּא הַבְּרִית אֲשֶׁר פְּרַת ה’ עִמָּנוּ, כְּמוֹ בְּמִשָּׁל הַנִּל שְׁעוֹשָׂה מַצַּד הַבְּרִית וְהַתְּקַשְׁרוֹת אֲשֶׁר הַכְּרִיחַ אֶת עַצְמוֹ לְהִיּוֹת לוֹ לְאוֹהֵב נְאֻמָּן אֶף שְׁעַל פִּי הַשָּׂכַל אִינוּ כְּדָא לוֹ.

**כֶּךָ** הִנֵּה עֲשֵׂה ה’ לְנוֹ שְׁהַכְּרִיחַ אֶת עַצְמוֹ כְּפְּכִיכּוֹל לְקַשֵּׁר נַפְשׁוֹתֵינוּ בּוֹ יַתְבָּרַךְ לְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל עָלָיו בְּמַחְשָׁבָה וְשִׁתְגַּלָּה אוֹר פְּנִימִיּוֹת מְלָכוֹתוֹ עֲלֵינוּ.

**וְזִהוּ** ‘לְעַבְרָךְ בְּבְרִית’, עַל דְּרָף שְׁכַתוֹב עַד יַעֲבֵר עִמָּךְ ה’ (שמות טו טז), דְּהֵינּוּ לְעַבֵּר מִמְדְּרָגָה לְמִדְרָגָה מִמְּטָה לְמַעַלָּה, מֵאֲהָבָה שְׁלִמְטָה מִן הַדַּעַת עַד אֲהָבָה הַעֲלִיוֹנָה שְׁלִמְעַלָּה מִן הַדַּעַת – שֶׁהִיא רַק בְּחִינַת בְּרִית אֲשֶׁר פְּרַת ה’ לְמַעַן הַקִּים אֶתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעַם’.

**פְּרוּשׁ** כִּי אִין מְלֶךְ בְּלֹא עַם, וְצְרִיף לְכַרִּיתוֹת בְּרִית לְהַקִּים וְלְרוֹמֵם אוֹתְךָ כְּפִי שְׁתַּהֲיֶה בְּבְחִינַת ‘עַם’ לְהִיּוֹת ‘יִשְׂרָאֵל עָלָיו’ עַד בְּחִינַת מַחְשָׁבָה הַעֲלִיוֹנָה, וְהוּא יַתְבָּרַךְ הַשְּׁפִיל אֶת

פרשת נצבים

**יש** לְרַקֵּדֵךְ לְמָה אָמַר תְּבַת ‘הַיּוֹם’, וְגַם תְּבַת נְצָבִים, נִרְאִית בְּמִיתְרַת, לֹא הִזָּה לוֹ לֹמַר כִּי אִם ‘אַתֶּם כְּלַכֶּם לְפָנַי ה’ אֱלֹהֵיכֶם’.

**ואפשר** לְרַמֵּז, דְּתְבַת נְצָבִים גִּימְטְרִיא ‘קָצָב’, וְכֹא לֹמַר מְשָׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְיִשְׂרָאֵל דְּקִימוֹ מָה שְׁאָמַר הַתְּנָא (אבות פ”ב מ”)

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם (כט ט)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע”א  
על האדם לחשב בכל יום אולי הגיע זמן פטירתו



המלך עליו השלום והצלת נפשי משאול' (תהלים פו יג), הינו שאפה הצלת נפשי מיד שאול.

**וזה** שאמר הכתוב והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך, הינו מה שאפה רוצה לשוב אל ה' בכל הגוים, הינו הקלפה, פי זה וזה חד הוא. מחמת ה' אלהיך שמה, כפיכול שיורד להציל אותך שמה, הינו מן שאול ונאבדון.

**ולכשתעשה** תשובה באמת כמו שפירש במקרא, אז אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך, הינו הניצוצות שהורדת אתה בקלפה. ומשם יתחך, הינו הניצוצות שנפלו בתחלת הבריאה כדי שיהיה בחירה ורצון ועל ידי זה יהיה שחר וענש, והבן:



והותירך ה' אלקיך בכל מעשה ידך בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטובה כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב כאשר שש על אבתך (ל ט)

**מאור ושמש**

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א מאמר חז"ל על רות ואשת עובדיה **יראה** פרוש הפסוקים, על פי מה שאמר חז"ל גבי רות, דכתיב ותאכל ותשבע ותתר' (רות ב יד) ונדרשו מזה (רות רבה ה ח) שהברכה היתה שרויה במעיה של אותה צדקת, וצריך להרחיב בבאור הדבר.

**גם** גבי אשתו של עובדיה כתיב ואת ובניכי תחיה בנותר' (מלכים ב' ד ט) ונדרשו חז"ל (ב"ר לה ג) שתחיה בזה עד תחית המתים, וזה צריך הבנה.

ישוב יום אחד לפני מיתתך, דהינו, דבכל יום יום יחשב שמא באותו יום הגיעה עת פקדתו, ונמצא כל ימיו בתשובה ומונע עצמו מלחטא. ומי שעושה כזה הוא המקנים 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז ח).

**וזהו** שאמר אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם, הפונה, אימתי תקראו שאפתם עומדים לפני ה' ויראים ממנו, בזמן שאפתם חושבים בכל יום להפטר מן העולם, וכן יום אחר יום כל ימי חייכם, דבזה נמצאו כל ימיכם בתשובה ותקראו תמיד עומדים לפני ה' אלהיכם.

**וזהו** נצבים היום, 'נצבים' גימטריא 'קצב', והכי קאמר 'קצב היום', דהינו, כל יום שאפתה חי אמר היום הגיעה הקצבה שלי, ובה תהיה בשלמות כל ימך:



והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הכרחה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה (ל א)

**עבודת ישראל**

רבי ישראל מקוויניץ זיע"א

ה' יורד לתוך הטמאה לעורר ישראל בתשובה והשבות אל לבבך וגו' עד ומשם יתחך. הענין הוא, כמו שיש שבע היכלות דקדושה, כמו כן שבע היכלות דטמאה וכולהם שבע מדורין בגיהנם.

**והנה** האדם המשקיע את עצמו בקלפה חס ושלום הוא ממש בגיהנם. והרוצה לשוב אל ה', מחשבתו הראשונה שיפל בלבו לשוב, מחמת שהבורא ברוך הוא מרב אהבתו לישראל כפיכול יורד אליו לתוך שבע היכלות דטמאה להחזירו בתשובה. וזה שאמר דוד

ראוי מצד מצד מעשיו לשום מתנה מאת השם יתברך וקב חרובין די להתחסד עמו לא יותר, משום פן ה'יה כל העולם נזון ברכותו.

באור ואת ובניכי תחיי 'בנותר' על דרך הג"ל

**וזהו** הפרוש ש'את ובניכי תחיי בנותר', שדרשו ש'חיו עד תחית המתים, מלת 'בנותר', פרוש שתדע שהוא נותר ושאין ראוי לחסד ה'נה, ומתנת חנם חונן אותך בשכר זה שאתה מכיר חסדי השם תחיה עד תחית המתים.

באור 'תאכל ותשבע ותתר' על דרך הג"ל

**ונבי** רות גם פן הפרוש פן, שאף זה הקלי שנתן לה בעז, החזיקה היא למותרות ושאין ראוייה לשום חנינה מצד מפעלה, וזהו 'יתתר', שהחזיקה למותרות, מפני זה היתה הברכה שרויה במעיה.

**ונם** בעז מצינו שנתברך בשבילה כמו שגאמר 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעז' (רות ב ט), ודרשו חז"ל (ויק"ר לד ח) שהיא עשתה עמו טובה שנתברך בשבילה.

שכרם של האבות נשאר לדורות כיון שלא נטלו לעצמם מאומה מכך

**ונם** אבותינו הקדושים, אשר זכותם עומדת לנו לעד ובצלם נחיה בגוים, מפני זה נשאר כל זכותם לזרעם אחריהם, מאשר לא לקחו מאומה משכר עבודתם, שלא היה להם לפי דעתם לתבע שום שכר (כמו שמצינו באברהם אבינו שאחר מלחמות המלכים היה דואג שמא נתקבל כל שכרו, וגם יעקב אבינו עליו השלום אמר 'קטנתי מכל החסדים' (בראשית לב יא)).

באור לשונות הפסוק על פי הג"ל

**וזהו** והותרך ה', פרוש אם תחשב למותרות כל מה שחונן ה' אותך ואינך ראוי לחסדיו הגדולים, אף ה' יותר לך זכותך מפל

כל העולם נזון בשביל חנינא בני וחנינא די לו קב חרובין

**והנראה** לכאר בזה, על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות יז:) כל יום היתה בת קול יוצאת ואומרת כל העולם נזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו קב חרובין מערב שבת לערב שבת.

לא ידמה האדם שכפי עבודתו בקדש ראוי שתהיה פרנסתו ברוח

**ופרוש** הנדבר, פי האדם הבא לעבד ה' באמת, אף אם הגדיל לעשות ועלתה בידו, לא ידמה בנפשו שראוי שתהיה פרנסתו ברוח חלף עבודתו ופעלו, גם אל יאמר שהוא צריך הרבה למען הרבות עבודת בוראו – שאי אפשר לו לעבד עבודתו אם לא יהיה לו כל הצטרכותו ברוח, זה לא יתכן.

כל הטבות הכורא הם רק מתנת חנם ולא לפי מעשי האדם

**אמנם** ידע כי כל אשר חנן ה' אותו והיטיב לו מיום היותו, אינה אלא מתנת חנם מחסדו הגדול שמתנהג עם בריותיו, ולא שראוי על פי מדותיו ומעשיו הטובים.

**כי** אם אלה שנים יחיה ורגליו קלות כאילות יהיו לעשות רצון קונו, לא יספיק עבודתו אחת מני אלה לנגד חסדי המקום עליו בכל עת ובכל שעה. ומי שמכיר טובת ה' ויודע כי כל אשר חונן אותו הם מותרות ואין ראוי לה מפאת מעשיו הטובים, צדקתו עומדת לעד לצאצאי מעיו ולכל העולם.

כיון שסבר רבי חנינא כדעתו שאינו ראוי לכל שכר מאת הכורא לכן נזון כל העולם בזכותו

**וזהו** שאמרו שבת קול יוצאת שכל העולם נזון בשביל כו' וחנינא בני די לו וכו', פרוש משום שהיה די אצלו קב חרובין מערב שבת לערב שבת והנה גומר בדעתו שאינו

הרי עשו קיום וחזיק לנפש רוח ונשמה שלהם ולמרפכה, דהכל שלשלת אחת וקשר אחד.

**וזהו** שאמר לו, כף תאמר להם, 'זה שמי וזה זכרי', 'שמי' עם י"ה שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה רמ"ח, דהינו, השם והזכר שלי, שהיא מרפכתי, על רמ"ח ושס"ה מתקנים, לכן יזוהו בקיום התרני"ג מצות שתהיה מרפכה העליונה מתקנת.

**זהו** שאמר כאן לשמע בקלו ולדבקה בו, דהינו לקים כל התרני"ג מצות כדי להתדבק בו, דזה תלוי בזה באמור. ועל ידי זה משפיע לך חיים וברכה בעולם הזה ובעולם הבא, וזהו כי הוא חייד וארך ימיו, שבה תזכה לשבת על האדמה, שהיא אדמת חיים שכינת עגנו:



**ואנכי הסתר אסתיר פני כיום ההוא** (לא יח)

### בת ענין

רבי אברהם דב מאברוטש זיע"א

עקר העבודה העלאת הניצוצות

**הנה** כבר אמרנו שעקר העבודה הוא שבכל ענינים גשמיים צריך האדם להסתפל ברוחני שבו, הוא הניצוץ הקדוש המחיה ומנהיג אותו תמיד, הנמשך מבחינת יו"ד, בחינת חקמה, הנסתר בכל נברא בכלל ופרט, ולית אתר פנוי מגיה.

**וכל** זה נמשך ונשתלשל על ידי בחינת מלכות, שם אדנ"י יתברך שמו (וזהו ח"ג י"א). וזהו עקר עבודת האדם, להעלות אותו הניצוץ הקדוש ולתברו למקורו ונשאו באלהים חיים מקור חיותו, על ידי שיתבונן בכל מעשיו וכל עניניו שיש בהם חיות וכח אלהי, ויפחד ויבוש מפני חיות אלהי שבכל דבר, ויהיה בעיניו ממש כאלו עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

מעשיך הטובים בפרי בטנך, פרוש לבניך אחרך, ובפרי אדמתך שתשרה ברכה בכל הונך לטובה.

**כי** ישוב ה' לשוב עליך כאשר וגו', ירמו שיתן ה' בידך כל השש קצוות וכל העולם, וגם שיהיו נזונים בזכותך, כאשר שש על אבתך פרוש כמו שהיה השש קצוות ביד אבותיך אברהם יצחק ויעקב:



**לאהבה את ה' אלקיך לשמע בקלו ולדבקה בו** וגו' (ל ט)

### פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תקון הנשמה ועולמות העליונים ע"י המצות

**עוד** יש לומר, לשמע בקלו ולדבקה בו, לפי שהאדם יש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים, והכי נמי יש בנפש רוח ונשמה שלו רמ"ח ושס"ה רוחניים, והכי נמי יש בפרצופים העליונים, דכל אצילותו שהאציל יתברך שמו עשה הכל קשר אחד, שלשלת אחת. וכן עשה הרמ"ח והשס"ה קדשנו במצותיו וצונו על תרני"ג מצות שהם גימטריא רמ"ח ושס"ה, כדי לתקן נפש רוח ונשמה שלנו ולתקן פרצופים העליונים קדושים למעלה.

**ועל** זה אמר בתקונים (הקדמה ד: תיקון כב סד). ובכמה מקומות (וזהו ח"א כד. ח"ג ק: ועוד), 'שמי' עם י"ה שס"ה, 'זכרי' עם ו"ה רמ"ח. דמה חדוש נחמד לנו בדרשה זו, בלאו הכי רמ"ח ושס"ה מצות.

**אלא** דבר גדול נחמד לנו בזה, דכף אמר הקדוש ברוך הוא, אמר לבני ישראל שאני מצוה אותם על רמ"ח ושס"ה מצות, ובה יש תקון לרמ"ח ושס"ה דנפש רוח ונשמה שלהם הרוחניים, וגם אני במרפכה שלי יש רמ"ח ושס"ה, וכשיקיימו התרני"ג מצות

שמחת תורה

**פעם** אחת בשבת שקדם ראש השנה בסעודת שחרית אמר אבי אדוני יקני וצוק"ל (הרב הקדוש רבי יחזקאל מקוממיר זיע"א) להמסבין על שלחנו בזה הלשון:

**אכלו** לשם שמים, פי המאכלים שלנו מגרשים מן האדם האוכל אצלנו כל מיני חמירות גשמיות וכל מיני אפיקורסות, וכלולים בהם כל מיני קדשות.

**ובסעדת** שבת זו שלפני ראש השנה יש בו כח כל הסליחות מזכור ברית, והפיוטים של שחרית ומוסף של ראש השנה, ומכל נדרי ושחרית ומוסף ונעילה של יום הקדוש, ומימים הראשונים של סכות ושמני עצרת ושמחת תורה עד אסרו חג.

**הינו** כענין דכתיב בנחה (שמואל א' א ט) 'ותקם חנה אחרי אכלה בשלה ואחרי שתי ותתפלל', ולכאורה וכי עברה על מאמר חז"ל (ברכות י:) לא תאכלו קודם שתתפללו וכו', הנה לה להתפלל קודם האכלה.

**אלא** בסעודה זו של בעלה הקדוש איש אלקים אלקנה הנה נכלל בסעודתו כח כל התפלות שהתפללה אחר כך, ועל ידי האכלה ושתיה בסעודה זו עם בעלה הקדוש אלקנה ובמקום קדוש שילה, על ידי זה נתוסף לה חיות ומוחין והשיגה מדרגות התפלה ונכללה להתפלל.

**זהו** הפנה 'ותקם חנה אחרי אכלה ושתי' ונזקא, 'ותתפלל'. וכמו כן בסעודת שבת זו שלפני ראש השנה נכלל כח כל התפלות עד אסרו חג פנ"ל, על כן אכלו לשם שמים, עד כאן דבריו הקדושים:

אסתי"ד ואסתי"ד שתי בחינות בהסתר

**יידוע** שבחינת מלכות היא מכנה בשם אסתי"ד (והר"ח"ג קסט:) מלשון הסתרה, שהיא מסתרת בכל נברא להחיותו. אמנם יש שתי בחינות אסתי"ד, א' אסתי"ד בלא יו"ד, והב' אסתי"ד ביו"ד, כמאמר הכתוב הסתי"ד אסתי"ד פני' וגו'.

**פרוש**, כשהאלהות הוא בהתגלות קצת, והאדם מבין מיד ורואה בחינת קדשה שבכל דבר, ועובד ה' ביראה ואהבה בכל מעשיו אפלו בשעת עסקו במלי דעלמא ואכילה ושתייה, אזי נקראת בחינה זו אסתי"ד ביו"ד, אבל כשהאלהות מסתרת ממנו (והוא בבחינת הסתר פנים), אזי נקרא אסתי"ד בלא יו"ד, כי אפלו הי"ד מסתרת ממנו (דרוש לפורים):



## שבת קדם ראש השנה

### שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

כאשר שבת זו כראוי מתקבצים בה אורות כל שבתות השנה

**הנה** שבת זו האחרונה שבשנה, ויש לתקן בה מה שהחסיר בכל שבתות השנה דבקות וענג שבת, וכאשר שבת זו היא בענג ודבקות פדת ומתקן בה כל שבתות השנה, כל האורות מכל שבתות השנה כלם נקבצו באו בשבת זו (וילך תרע"ב):



### דברי ישראל

רבי ישראל ממודז'ץ זיע"א

בסעודת שבת שלפני ראש השנה טמון כח כל התפלות מזכור ברית ועד אסרו חג של



מ'צדק' 'צדקה', וכתיב 'ציון במשפט תפדה וְשָׁבִיָּהּ בַּצְדָקָה' (ישעיה א כז).

מאמר הוהר שאחת לשבע שנים בכל שמטה נפתחים ההיכלות

**במוצאי שביעית בן דוד בא** (מגילה יז:), ואיתא בזהר הקדוש (שלה קעא:), שאחת לכל שבע שנים, בכל שמטה ושמטה פרוץ נפיק וכו' ופותחים היכלות ודא הוא דכתיב 'לתזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו' (תהלים כז ד):



## ראש השנה

זה הוא הבגנו, כף הוא רשימו של ראש השנה על כל השנה.

**ואמר** בזה הלשון: כמו שלוקחים חתיכה מלח שקורין טאלפין ויבשלו בקדרה לעשות טאלפין חדש, בנדאי נתבלבל כל המלח, עליונים למטה ותחתונים למעלה, בן בראש השנה נהפך ומתערב כל העולם וכו'.

**וספר** שפעם אחת בא הרב לבית המדרש וקרב אליו סטענדיר אחד, ואמר שאפילו סטענדיר זה דנים אותו בראש השנה אם תקיים או ישבר וכו':



### אור המאיר

רבי זאב וואלף מד'טומיר זיע"א

בראש השנה על האדם לפשט מחשבתו מגשמיות העולם הזה ולדמות כאלו עומד בעולמות העליונים

**תכלית** הפונה עתה בראש השנה, צריך כל אדם לפשט את עצמו מגשמיות עולם הזה כל מה דאפשר, ולהרגיש בפנימית מחשבתו

## סיום שנת השמטה

### פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

אחת לשבע שנים הקב"ה מחלף עולמו - המז וסוף שנת השמטה

**איתא** בירושלמי (שבת ח.) אחת לשבע שנים הקדוש ברוך הוא מחלף את עולמו, שמשנה הבריאה, ונרמז גם בגמרא (כ"ק טז.).

**ויש** לומר הרמז על סוף שנת השמטה שיכול אדם לשנות מעשיו לטוב, ואז נעשה

## מעלת ועבודת היום

### אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

ראש השנה הוא הגלופה של כל השנה | כל התנהגות קלה של האדם ביום זה משפיעה

**בראש** השנה הוא הגלופה של כל השנה, וכמו שאדם נוהג בראש השנה כף ותנהגו עמו כל השנה. ואמר רבי שמעון (מנוארתינוקא זיע"א), לכה אין אוכלין דברים חמוצים בראש השנה, שלא יצטרף לעקם פיו ונעשה מזה גלופה על כל השנה.

**ולכן** לא רצה לומר כלל [דברי תורה] לפני התקיעות, שמא חס ושלום יצא מפיו דבר שאינו הגון, והוא מורא גדול ביום כזה, שהוא נעשה רשם על כל השנה, ולכן אין לאדם בראש השנה פי אם לבלות כל היום בתורה ובתפלה גם אחר הסעודה.

**והסביר** ענין ראש השנה, כמו שאדם רוצה לבנות בית און מצטרף תחלה על השבלא הבית צורתו עם תדריו וכו' ועל דרך

וגלה אז ענין הנפלא ב'שמך 'גילון כ'ל ה'יום (תהלים פט יז), שהוא ראשי תבות בכיה, כמבאר בסיומן קע"ה.

**זה** לשונו שם: עקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדוה, ואפלו התרטה טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרב שמחתו בהשם יתברך הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמך נגדו בימים הראשונים ומתעורר לו בכיה מחמת רב השמחה, וזה עקר מעלת הבכיה, שתהיה מחמת שמחה, וזה בכיה הוא ראשי תבות ב'שמך 'גילון כ'ל ה'יום, שעקר הבכיה שתהיה מחמת שמחה בשמו יתברך):



## יום הדין

### מעגלי צדק

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על ידי תשובה על מעשי העבר וקבלה על העתיד נפש האדם מתנקית ויוצא זכאי בדין

**לך** אני הושיעני כי פקודיך דרשתי (תהלים קיט צד). לפי מה שפכתנו דוה מירי בראש השנה שכל בני העולם עוברים לפניו יתברך למשפט וכל אהד ואהד דין אותו כפי מעשיו, ובני ישראל על ידי שהם שבים בתשובה ומתפללים כראוי ותוקעים שופר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא מוציא משפטם לאור.

**הנה** העקר בזה הוא שצריך האדם לדרש ולחקר במעשיו שעבר עליהם בימות השנה ולשמר עצמו מהם מכאן ולהבא, דהשתא נעשה ככריה חדשה, שעל ידי שיחקר וידרש במה שחטא בימות השנה וישוב עליהם בתשובה כראוי, בזה מנקה ומטהר הנפש רוח נשמה שלו ולא ישאר בהם רשם, כי החטא עושה רשם ופגם בנפש, והעון עושה פגם גם ברוח, והפשע עושה פגם גם בנשמה.

כאלו עומד למעלה בעולמות עליונים, שאין שם התחלקות הזמנים. וידע נאמנה, כל עוד שהוא מפשט יותר מהגשמיות ואינו זוכר מעולם הזה כלום, ככה בורח מן הדין וכו'.

בראש השנה אין להמתין להתעוררות חצונית אלא לעבד את הבורא על ידי פחד היום

**בכל** השנה פלה, רשאי אדם להמתין עם עבודתו והתעוררות לבו, ממה שלוקח לעצמו איזה פחינה מהקורה לפניו, ולפעמים מעורר לבו בקרבו מדת האהבה, ולפעמים מדת היראה, וכדומה לערך ההסתכלות ומה שנודמן לפניו, ככה מעורר פנימיות לבו לעבודת הבורא.

**לא** כן עתה בראש השנה, אין לו פנאי להמתין על התעוררות, מלקיחת רמיזא דחכמתא מאיזה פחינה, כי אדם צריך לעמד בפחד ומורא ולעבדו ביראה מאימת היום בעצמו, להיותו יום הדין גבורה של יצחק וכו'.

חשיבות כל רגע קטן בראש השנה עתה בראש השנה, אינו רשאי לתן דומה לנפשו אפלו כמעט רגע, כי רגע קטן מיום השנה מחזיק בתוכה הרבה משנה הבאה, ואם יכאב בראש, יתפשט הכאב לכמה ימים ושבועות, הפלולים בזאת הרגע והשעה, ככאב הראש שנתפשט בפרטי האברים, ונמצא ברגע קטנה מראש השנה שיושב ורומם, יאבד טובה הרבה:



## חיי מזהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

עקר הבכיה מתוך שמחה

**שאל** לאחד אם ככה בראש השנה, ואמר אז, שעקר הבכיה כשהיא מחמת שמחה,



## אמרנו לפני מלכות

### מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפ"שטיין זיע"א  
כפי קבלת מלכות שמים ודבקות בהשם בראש  
השנה כך זוכים כל השנה

**השם** ברוך הוא ברא תבל ומלאה וכל  
העולמות כדי שידע כל פעול כי הוא  
פעלו, ולהפיר מלכותו שהוא מושל בכל, ומלך  
על כל הארץ, ולהגדיל שמו ולספר הודו,  
ואותנו לקח להיות לו לעם סגלה ולשמור  
מצותיו ולתתנו בכל יום פעמים באהבה,  
ולהמליכו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת,  
ובארבע רוחות השמים, כרמוז בתבת אחד  
וכו'.

**והעצה** לבוא לידי מדה זו, הוא להכין עצמו  
להמליך אלהינו באהבה עזה ובכל  
לב ונפש בשני ימי ראש השנה, ועל ידי זה  
יסיף אמין ליחד אלהינו בעת אמרו שמע  
ישׁוּאָל כָּל הַשָּׁנָה, שיוכל לקבל עליו על מלכות  
שמים בקדשה על ידי המשכת הקדשה שהוא  
מושך עליו בראש השנה.

המקדש ומטהר מחשבותיו במשך מ"ח השעות  
של ראש השנה מושך קדשה ודבקות על כל  
השנה

**ואשרי** מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו  
ומחשבותיו ולהכין עצמו לקראת  
אלהינו בכל המ"ח שעות שבראש השנה,  
שבזה משוף קדשה ודבקות השם על כל  
השנה, שיוכל להיות דבוק בנעם השם כל  
היום, וכל חלק מחלקי השעות שבראש השנה,  
יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה, להמליך  
הבורא ברוך הוא.

**וזהו** הפרוש (ר"ה טו) 'ואמרנו לפני מלכות  
כדי שתמליכוני עליכם' – שהפונה

ובשעושה תשובה פראוי נטהרים כל הנפש  
רוח נשמה ולא נשאר בהם שום  
רשם ונקרא חלק אלוה ממש וכלו ונחלתו  
ולא יש לסטרא אחרא תפיסת יד בו. ועל זה  
אמר 'לך אני הושיעני' דהינו כל עצמי אני  
בכללותי שלך אני ולא נשאר לסטרא אחרא  
שום חלק ותפיסה בי כלל.

**והטעם** משום 'כי פקדיך דרשתי' פקודיך  
הם הנפש רוח נשמה כמו שכתבנו,  
דרשתי וחקרתי בהם עד שטהרתי וזכתי אותם  
זכוף גמור ועל ידי זה נעשיתי ככריה חדשה.  
**והנה** דרשתי גימטריא בראשית עם הכולל,  
דהינו פינו דעכשו ראשית השנה והוי  
פתחלת בריאת העולם, אם פן נעשיתי אני  
עכשו ככריאה חדשה ומחל לי על מה שעבר  
ועזרני על כבוד שמוך מכאן ולהבא:



## תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

פתיחת הארון הוא תחבולה שעל ידה מחשיב  
אותנו הבורא כמחשבי דעת ומוזה אותנו בדין

**ענין** פתיחת הארון בימים נוראים, הוא  
תחבולה, כידוע מדוד המלך עליו  
השלוש כשהיה ביד אכיש וישנה את טעמו,  
והוריד רירו על זקנו ואמר אכיש משגעים  
הרבה יש לי ויגרשהו.

**כך** הענין, כשאנו באים לפנינו נוראים  
ואנו יודעים בעצמנו שאנו חוטאים ואין  
לנו שום תחבולה, רק פותחים דלתות המלך  
במרוצה בלי שום יראה ובלי שום פחד, והמלך  
חושב שהם משגעים ויצא בדימוס, כך אנו  
פותחין ארון הקדש בלי שום פחד ויראה,  
והשם יתברך ברוך הוא חושב שהם פתאים,  
ואינו משגיח על עונותינו כי ברב אגלתנו  
שגיגנו:

המלך 'יושב וכו', כי עתה בראש השנה שאז מגלין ישראל שברא היום את העולם והמשיך כל הפעלות משנות מאחדותו הפשוט על בן עתה הוא יושב על פסא וכו'.

טעם אמירת תפלת עלינו טרם ברכת מלכיות זכרונות ושופרות

**ועל** בן ברכת מלכיות זכרונות ושופרות שמוסיפין בראש השנה מתחילין בשבח עלינו, כי זה עקר ראש השנה להודות להלל לשבח לאדון הכל וכו' שלא עשנו כגווי הארצות וכו', שזהו בחינת אשרינו הנ"ל שעל ידי זה עקר התגלות אחדות הפשוט וכו' כנ"ל שזהו עקר קדשת ראש השנה וכו'.

טעם אמירת 'כל העמים תקעו כף וכו' כי ה' עליון נורא מלך גדול וכו' קדם תקיעת שופר

**וזה** שאומרים קדם השופר מזמור כל העמים תקעו כף וכו', כי ה' עליון נורא מלך גדול וכו', 'מלך גדול דיקא, בחינת אגוסטוס, וזה 'דבר עמים תחתינו ולאמנים תחת רגלינו, שכל העמים ולאמנים, שהם עקר הפעלות משתנות, כלם יהיו נכזים ומתבטלים אלינו שאנו נכללים בו 'תברך, זהו בחינת כלליות כל הפעלות משתנות הרחוקים מאד מאד באחדות הפשוט, שזה עקר נוראות גדולות מלכותו ויכבודו 'תברך בחינת מלך גדול וכו' כנ"ל (פריקה וטעינה הל"ד):

## תקיעת שופר

### בפורי אביב

רבי יעקב אריה מרדכימין זיע"א

בעת התקיעות יש להתמלאות באהבה גדולה לבורא 'תברך

**בתקיעה** ראשונה, כנגד אברהם, צריך אדם להתדבק בה' באהבה גדולה להשם

שתאמרו המלכיות בראש השנה בכל לבכם, שעל ידי זה תמליכו את השם ברוך הוא כל השנה ברב עוז, ואל יוכל נרנן המפריד להבדיל בינינו לבוראנו, אף נהיה דבוקים באורו בלי מסך מבדיל:



## לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

בראש השנה עוסקים ברבוי ההודאות ושירות ותשבחות כדי לגלות מלכותו ואחדותו 'תברך בעולם

**וזה** בחינת מה שמתחילין בראש השנה 'המלך יושב על פסא רם ונשא', כי אז עקר התישבות מלכותו על פסא כפיכול, כי בראש השנה נברא העולם - שבראו השם 'תברך בפעלות משנות הרבה מאד, וזה כל עבודתנו בראש השנה לגלות לכל באי עולם שהשם 'תברך ברא העולם, שכל הפעלות משנות נמשכין מאחדותו הפשוט 'תברך.

**ועל** בן עוסקין אז בראש השנה ברבוי ההודאות ושירות ותשבחות כמו שיעודו לנו קדמונינו בהפיוטים הרבים שכלם הודאות ושירות נפלאות כמו 'אתה הוא אלקינו בשמים ובארץ וכו', 'מלך עליון' וכו', כי על ידי הודאות נגלה אחדות הפשוט מתוך הפעלות משתנות כנ"ל, שעל ידי זה עקר תקון בחינת פסא הפכוד לישב עליו כפיכול כנ"ל.

הטעם שאומרים המלך 'יושב' ולא 'היושב'

**ועל** בן מתחילין אז 'המלך יושב על פסא', ואומרים בלא ה', הינו להורות כי אז עקר התחלת ישיבתו על פסא וכו', כי בכל השנה אומרים המלך 'היושב', שישב מכבר, הינו מראש השנה שאז כפיכול הושיבו אותו ישראל על פסאו, ועל בן בראש השנה אומרים



הפעל שם טוב הקדוש וצללה"ה. אם העולם  
היו יודעים כמה טוב להיות בראש השנה  
בביתו לא היה אפלו מנין אצל הרבי, אף  
פתיב 'כרב עם הדרת מלך' (משלי יד כח), משום  
זה מדה הוא מן חסידים שמבטלים את עצמם  
כדי להיות הדר לפני השם יתברך, א חסיד  
לייגט זיך ארועק, נאייערט עס זאל זיין שיין  
פאר דעם הימלעל [חסיד מניח את עצמו בצד  
ובלבד שיהיה הדר לשמים] והבן:



### חמדת דוד

רבי דוד צני מנייטשטאדט זיע"א

טעם שמחת הצדיקים בראש השנה

**בראש** השנה יורד השפעה של יראת שמים,  
ועמה נמשכו כל השפעות. וכל  
השפעות אינן אלא מדות הקדושות, ובזמן  
שיורד מן השמים יורד השפע וף נגני בלי  
שום נגיעה אל גשמיות פי קודשא בריה הוא  
ואורייתא חד, וכמו שאצלו יתברך שמו לא  
נמצא שום גשמי כף כל השפעותיו וכל מדותיו  
לא נמצא בהם שום דבר שנוגע אל גשמיות.

**וזהו** הענין שהצדיקים יש להם שמחה מן  
יום הדין, מפני שאז יכולים לקבל יראת  
שמים. אבל אצל אנשים פשוטים הוא פחד,  
שסוברים שדין יורד.

נוסעים לצדיקים כדי לקבל ההשפעה קדם  
התגשמותה

**וזהו** הענין שאנו נוסעים אל הצדיקים בראש  
השנה, כדי לקבל כל ההשפעות תכף  
כמו שהם יורדים קדם שנתגשמו. והנה איתא  
בספרים הקדושים שבסוף, בעקבתא דמשיחא  
תהיה יורדת השפעה אל היראים והשלמים  
דייקא, שיהא להם כל טוב, מפני שהם מקבלים  
השפעה נקינה וזכה. וכן יהי רצון:

יתברך ברכת אברהם. והמשל למלך בשר ודם  
שכועס על עבדו שמרד בו והיה דן אותו  
מיתה, ולסוף אמר המלך לעבדו אני רוצה  
ממך רק שתמצא בי מאד ואני אמחל לך,  
נתמלא העבד שמחה ונתמלא מלא אהבה  
למלך, מחמת שסבר שיהיה דן אותו מיתה,  
והמלך טוב ומטיב עמו ואין רוצה ממנו רק  
שיפסי אותו.

**כל** שפן כאן שכל שנה היה חוטא - ואין  
השם יתברך רוצה ממנו רק תשובה, וגם  
אם אדם לא חטא כלל, כמה גדול הנזכה  
שזכה אדם שהוא רק גוש עפר, זכה להתפלל  
לפני השם יתברך ולומר יומם ולילה שבחים  
לפניו וללמד תורה של השם יתברך, ולבקש  
רחמים לפניו מה שלא זכה מלאך, יש מלאכים  
שיהיה להם זכיה לומר רק תבה אחת קדוש  
במאה שנים רק פעם אחת, ויש בחמשה מאות  
שנים.

**כל** שפן כאן בראש השנה שחטא כל השנה  
ולא נדחה כלל, ומתפלל ואומר שבחים  
ושירות, והשם יתברך נתן לו עצה לתקוע  
שופר לעורר עולם רחמים כדי שיעיל התשובה,  
וימרחם, אם בן צריך אדם להתגלגל בעפר  
מחמת אהבה להשם יתברך, על פן תקיעה  
ראשונה כנגד אברהם שמיד שיתחיל לתקוע  
יבוא לאהבה להשם יתברך, וכנה מושכין חסד,  
ידו"ק (פרשת נצבים ד"ה מדרש אדם):



### הסתופפות בצל צדיקים

#### טיח טרפי קדש

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

החסידים מקריבים עצמם וכואים לרכם משום  
כרב עם הדרת מלך

**בשם** החדושי הרי"מ זי"ע, שאמר בשם

הוא אֲשֶׁר טוֹבִיָּה גִּנְזוּ בְּגוּיָה, 'עֲצָתוֹ אֲמוּנָה' – הַעֲצָה לְזֶה אֲמוּנָה לְהֶאֱמִין אֲשֶׁר הַכֹּל חֹסֵד וְהוּא מְקוֹר הַטּוֹב, וְכֵּן אֲשֶׁר נֶאֱמַר בְּאַמְתוֹת שֶׁחָפֵץ חֹסֵד הוּא, אֲזַי לְבִין גַּם הוּא שֶׁפִּעֲלָתוֹ אֲמַת וְצַדִּיק וְיִשְׂרָאֵל:



**אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם**

### מגן יוד

רבי יוד מטאלנא זיע"א

בראש השנה הוא יום הזכירה – בו יכול האדם להגיע לזכירה ודעת ללא כל ספקות שהקב"ה מנהג עולמו בישר ועל ידי זה מתמתקים הדינים וחשך נהפך לאור

**בכל** ראש השנה היא בחינת בריאת העולמות והתפללות השוכא בנהורא. כי כל בחינת החשכות הוא על ידי שאדם שוכח בהבורא ברוך הוא, ועל ידי זה הוא חושב בדתו שההתנהגות העולמות הוא על פי הטבע, ועל ידי זה נופלים לו מחשבות והרהורים על כל ההתנהגות.

**הן** ההתנהגות הפלל והן ההתנהגות הפרט על מה מתנהג עם זה האדם כך ועם זה כך, וגם על ההתנהגות הפלל נופלים לו קושיות רבות, ועל ידי זה יוכל לפל חלילה אל הרהורי מינות רחמנא לצלון, וזה הוא סבוב כל החשכות והצרות, כי בחינת חשכיות הוא מתנהג על ידי שחכה, ששוכח בהבורא ברוך הוא.

**אכן** בראש השנה שהוא יום הזכרון – שכל אדם מזכיר את עצמו בהבורא ברוך הוא, על ידי זה נעשה בחינת א' אתה זוכר מעשה עולם, שכל העולמות והעשיות וההתנהגות מתהפכים בזכרון ופקידיה לטובה, על ידי שאדם מזכיר את עצמו בהבורא ברוך



## לשנה טובה תכתב ותחתם

### ספר השיחות

רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א

המלצת טוב בשמים כאשר מברכים איש את רעהו בכרכת לשנה טובה

**הרבי** הצמח צדק אמר: עס זינען דאך פאראן שני מלאכים המלוים את האדם, וואס די מלאכים הערן וואס יעדערער זאגט צום צווייטן ראש השנה ביינאכט נאך תפלת ערבית לשנה טובה תכתב ותחתם מיט די ריינקייט פון הארצן, איז נאכדעם זינען די מלאכים עולה למעלה און זינען מליצי ישר אויף אויסצודינגען און אויסצופעטן א שנה טובה ומתוקה

**שני** מלאכים מלוים את האדם, וכשהם שומעים שכל ישראל מברכים איש את אחיו בראש השנה אחר תפלת ערבית בכרפת 'לשנה טובה תכתב ותחתם' בטהר הלב - עולים הם למעלה להמליץ טוב ולהפציר על שנה טובה ומתוקה [תש"ה עמ' 1]:



## באורים ורמזים בנסח התפלה

**נאפד נקמה סתרו ישר עצתו אמונה פעלתו אמת**

### אמרות משה

רבי משה מסוברין זיע"א

יש להאמין שבסתר הדינים גנוז טוב וחסד **נאפד** נקמה' – אם כי נראה לעינים שהוא נקמה חס ושלום שהשם יתברך מוסרו ב'סוורים, אבל 'סתרו ישר' – פנימיות הדבר

החשכיות מפל העולמות, בביאת משיח צדקנו  
במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.



**וכל מאמינים שהוא אל אמונה**

### בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

'אל אמונה' – הקב"ה מאמין לאדם שישוּב  
בתשובה ויתנהג כשורה ונותן לו בהקפה

**וכל** מאמינים שהוא אל אמונה. מרמז בזה  
על דרך מאמר אבי הרב הקדוש ז"ל,  
במי שמחייב חובות הרבה עבור סחורות שלקח  
והפסיד אצלם, והוא במצב של פשיטת הרגל,  
אם זה שעסק עמו במשא ומתן הוא בר שלל,  
אזי נותן לו עוד סחורה בהקפה, כדי שירויח  
בה, ויהיה לו לפרנסתו, וגם יתחיל לשלם את  
חובותיו מעט מעט, כי אחרת בנדאי לא יהיה  
לו במה לשלם חובו. וכמו כן בעבודת ה'.

**וזהו** 'אל אמונה' – השם יתברך מאמין  
לאיש יהודי ונותן לו בהקפה בני חיי  
ומזוני, שעל ידי זה יוכל לעבד אותו בלי  
טרודות ובלבולים המפריעים לעבודתו יתברך  
וכו'.

הקב"ה כמלך המספק צרכי עבדיו כדי שיוכלו  
לעבדו כראוי

**אמר** תז"ל (ראש השנה טו). אמרו לפני מלכות  
כדי שתמליכוני עליכם – וכמו המלך  
שומר את עבדיו, המסורים לשמר מלכותו,  
שלא יחסר להם שום דבר ולא יהיו טרודים  
בשום דאגה שיפריע אותם מעבודתם לטובת  
המלך והמלוכה, כמו כן הקדוש ברוך הוא  
שומר את אוהביו הממליכים אותו שלא יחסר  
להם כלום, שיהיה מהם ולבם פנוי לעבודתו  
יתברך שמו:

הוא, ויודע שגם בכל בחינת החשכיות והצרות  
הן מן הכלל והן מן הפרט הן בגוף והן  
בנפש, גם שם הוא השגחת הבורא והוא  
משגיח בכל פרט ופרט.

**ועל** ידי זה נכלל חשוכא בנהורא ומתבטלים  
כל בחינת החשכיות והרע, וזוכים לבחינת  
'אתם נצבים היום כלכם' (דברים כט ט), שזוכים  
כלם למעמד ומצב הן בכלל והן בפרט ברוחניות  
ובגשמיות, וזוכים לבחינת 'היום', שיכלל  
חשוכא בנהורא, ואין היום אלא ראש השנה.

**שכל** החשכיות הוא קדם ראש השנה קדם  
בא יום הזכרון, אבל בראש השנה  
הקדוש ברוך הוא עומד מפסא דין ויושב על  
פסא רחמים, שמתעוררים רחמים וחסדים  
בעולם, ומתבטל מפל העולמות כל הרע והדינים  
על ידי בחינת ראש השנה.

**כי** נודע מספרים דפסח הוא דרועא מינא  
וסכות דרועא שמאלא, וראש השנה הוא  
בחינת ראש, בחינת מח שממשוף מח הזכרון  
להזכיר את עצמו בהשגחת הבורא ברוך הוא  
בכל פרט ופרט, ועל ידי זה נעשה בחינת  
'היום הרת עולם', ובחינת 'אני היום ילדתיך'  
(תהלים ב ז), שנעשה הריון ולידה חדשה  
ומתחדשים כל העולמות ומתבטל כל הרע  
וכל החשכיות.

**כמאמר** 'אשרי איש שלא ישפחה וכן אדם  
יתאמן בך', שעל ידי שהאדם מאמין  
ומתחזק לבבו להאמין באמונה שלמה בהשגחת  
הבורא ברוך הוא, על ידי זה נעשה בחינת  
שלא ישפחה – שלא יהיה עוד שכתה בעולם  
ויתבטלו כל הדינים וכל הרע, ויזכו כל ישראל  
למעמד ומצב בכלל ובפרט, ויזכו לבחינת  
אור, בחינת 'יהיה ה' לך לאור עולם' (ישעיה  
טו ט), שיהיה רק בחינת אור ויתבטל כל בחינת

אוצרות גאוני הדורות

קול יבשר

רבי יוחנן קירשבוים זצ"ל

השתתפות כל הנשמות במעמד כריתת הכרית

**יש** לְדַקְדֵק פִּי הִיָּה דַי בְּאִמְרוֹ אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר לְפִי מָה שֶׁפָּרְשׂוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּלֶהֱכִי הִיָּה חֵל הַשְּׁבוּעָה אֲף עַל דּוֹרוֹת הַבְּאִין, לְפִי שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת הָיוּ שָׁם בְּאוֹתוֹ מַעֲמַד. וְאִם כֵּן יוֹכֵל לֵהוּיֹת פְּרוּשׁ הַמְּקַרָּא בְּךָ, דְּמִשָּׁה רַבְּנּוּ ע"ה אָמַר זֹאת לִישְׁרָאֵל כִּי אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה בּוֹדְאֵי חֵל עֲלָיו הַשְּׁבוּעָה, כִּי עוֹמַד הַיּוֹם לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ.

**וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ**, פְּרוּשׁ אֲף דּוֹרוֹת הָעֲתִידִין לְהִנָּלֵד וְאֵינָם עוֹד בְּעוֹלָם גַּם כֵּן פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם, הֵמָּה כָּלָם פֹּה, לְכֵן הַשְּׁבוּעָה חֵל גַּם עֲלֵיהֶם.



**והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ** הַהוּא וְאֵת תַּחֲלָאִיהָ אֲשֶׁר חִלָּה ה' בָּהּ. גְּפֻרִית וּמִלַּח שֶׁרְפָה כָּל אֲרֻצָּה לֹא תִזְרַע וְלֹא תִצְמַח וְלֹא יַעֲלֶה בָּהּ כָּל עֵשֶׂב כַּמְהַפְכַת סָרִם וְעִמְרָה אֲדָמָה וְצִבְיִים אֲשֶׁר הִפְךָ ה' בְּאִפּוֹ וּבְחֻמָּתוֹ. וְאִמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מָה עָשָׂה ה' כִּכָּה לְאַרְצֵי הַזֹּאת מָה חָרִי הָאֵף הַגְּדוֹל הַזֶּה (כט כא-ג)

נחל אשכול

רבי חיים עוזר הכהן זצ"ל

התכונות והצטמקות ארץ ישראל בעון בטול תורה

**ולכאורה יש** לְדַקְדֵק: א. מֵאֵי שֶׁדַקְדַק בְּאַרְצֵי הַהוּא מֵאֵי בְּעֵי בְּזוּה, וְלֹא סִגֵּי לִיָּה בְּפִשְׁטוֹת לוֹמַר בְּאַרְצֵי. ב. קִשָּׁה לְהִבִּין אָמְרוּ

אֵתֵם נֹצְכִים הַיּוֹם כְּלָכֶם לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם (כט)  
(ט)

שופריה דיוסף

רבי יוסף הכהן זצ"ל

תקון רמ"ח אברי האדם באמירת קריאת שמע

**אפשר** בְּמָה שֶׁאִמְרוּ רַז"ל דְּבִקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ רַמ"ח תְּבוֹת כְּנֶגֶד רַמ"ח אַבְרֵי הָאָדָם לְתַקְנָם וּלְהַשְׁלִימָם, אֶלֶּא שֶׁחִסַּר שְׁלֹשָׁה תְּבוֹת, וְחוֹזֵר הַשְּׁלִיחַ צְבוּר 'ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲמַת', עַל יְדֵי זֶה יִשְׁלְמוּ רַמ"ח תְּבוֹת, וְיִשְׁלְמוּ רַמ"ח אַבְרֵי הָאָדָם.

**וכזה** פָּרְשׂוּ הַרֵאשׁוֹנִים וְאֵתֵם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלָכֶם הַיּוֹם (דברים ד ה), כִּי 'אַתֶּם' אוֹתִיּוֹת אֲמַת, וְזֶהוּ 'וְאַתֶּם' כְּלוֹמַר אוֹתִיּוֹת אֲמַת, אִם יִהְיוּ הַדְּבָקִים ב'ה' אֱלֹהֵיכֶם' עַל יְדֵי זֶה יִשְׁלְמוּ רַמ"ח תְּבוֹת בְּקִרְיאַת שְׁמַע כְּנֶגֶד רַמ"ח אַבְרֵי הָאָדָם, אִזּוֹ 'חַיִּים כְּלָכֶם' כְּלוֹמַר קִיּוּמִים בְּכָל אַבְרֵיכֶם, הָא לֹא הִכִּי אֵתֵם חִסְרִים שְׁלֹשָׁה אֵיבָרִים שֶׁכְּנֶגֶד הַשְּׁלֹשָׁה תְּבוֹת הַחִסְרִים.

**וזה** אֶפְשָׁר רַמְזוּ הַפְּתוּב פֹּה אֵתֵם נֹצְכִים וְכו', כְּלוֹמַר עַל יְדֵי 'אַתֶּם' דְּהֵינּוּ אוֹתִיּוֹת 'אַתֶּם', נֹצְכִים הַיּוֹם כְּלָכֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְּתַרְגֵּם 'קִיּוּיִן', כְּלוֹמַר שִׁישׁ לָכֶם קִיּוּם לְכָל אַבְרֵיכֶם שֶׁנִּשְׁלְמוּ וְנִתְקַנְּנוּ, וְזֶה בְּהִיּוֹתָה סְמוּכָה לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם דְּהֵינּוּ ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲמַת, שְׁעַל יְדֵי זֶה יִשְׁלְמוּ רַמ"ח תְּבוֹת כְּמִנְיֵן רַמ"ח אֵיבָרִים הָאָדָם.



**כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה'**  
**אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום** (כט יד)

(שם ט ב) וְסִכְסַכְתִּי מִצְרִים בְּמִצְרַיִם, אֲבָל מִכָּל מְקוֹם הָאָרְצוֹת לֹא נִתְפָּצוּ מִדַּת אֶרֶץ וְרַחֲבָן, רַק שָׁקֵאוּ אֶת הַגּוֹי הַזֶּה הַשׁוֹכֵן אִתְּם, וַתִּקְיֵא הָאָרֶץ אֶת יוֹשְׁבֵיהָ, וְכֵן אָרֶץ יִשְׂרָאֵל גּוֹפֵא כְּשִׁגְלוּ הַשְּׂבָעָה עִמָּיִן מִתּוֹכָהּ, עַל כָּל אֵלֶּה לֹא נִתְמַעַט מִשֹּׁף אֶרְכָּה וְרַחֲבָה כְּמוֹ עֲכָשׁוּ בְּגִלוֹת יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָהּ.

**וְדָבָר** זֶה שֶׁאֵלוּ לְנִבְיָאִים וְלַחֲכָמִים וְלֹא פְּרֹשֵׁיהוּ, עַד שֶׁפְּרָשָׁה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעִצְמוֹ 'עַל עֲזוֹכֶם אֶת תּוֹרַתִי', כִּי בְּאוֹרֵיחָא בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, כְּתַרְגוּם 'בְּרֵאשִׁית' בְּחוּכְמָתָא, וְ'בְרֵאשִׁית' בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה הַנִּקְרָא רֵאשִׁית, וּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא רֵאשִׁית כִּידוּעַ, וְאִם כֵּן בְּמָה יוֹדַע אֵיפֹה זֹאת לְעֵינֵי הַעַמִּים דְּבָר זֶה שֶׁכָּל הָעוֹלָם כְּלוּ לֹא נִבְרָא אֲלָא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, לְכֵן גַּלְהַּ זֹאת אֲצֵל הַחֲרָפֵן שֶׁנִּשְׁתַּנְּחַה חֲרַבְנָה מִשָּׂאָר חֲרָבוֹת דְּעֲלָמָא, שָׂאף עַל פִּי שְׁחַרְיָבִין מִכָּל מְקוֹם מִשֹּׁף אֶרֶץ הָאָרֶץ אֵינוֹ נִתְמַעַט, אֲבָל בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ כֵּן, כִּי בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים וְכוּ', וְאִם כֵּן כְּשֶׁעֲזָבוּ אֶת הַתּוֹרָה אִזֵּי נִתְמַעַטָה גַּם כֵּן הָאָרֶץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לְמַעַן תִּדְעוּ נֶאֱמָנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרֻטִית הַבוֹרָא עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל אֲרָצֶם לֹא בְּדֶרֶךְ הַטְּבַע כְּשֶׂאָר אֲרָצוֹת גּוֹיִם, וְזֶה אִמְרוּ 'אֲשֶׁר שְׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ', וְזֶה אֵל תִּקְרִי 'שְׁמוֹת' אֲלָא 'שְׁמוֹת', כִּי הַתּוֹרָה כְּלָהּ הִיא שְׁמוֹתֵינוּ שֶׁל הַקְּב"ה, וּדְפַח"ח [וְכוּ'].

**וּבְזֶה** הוּא נְבוּא לְבֹאֵר הַפְּסוּק, וּבָא הַנִּזְכָּר וְדִבְרָא אֶת מִכּוֹת הָאָרֶץ הַחַיִּי, פְּרוּשׁ הָאָרֶץ מִמֶּשׁ, וְאֵת תְּחִלְיָהּ אֲשֶׁר חָלָה ה' בָּהּ דְּיָקָא, גַּפְרִית וְנִמְלַח וְכוּ', וְאִמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מַה עָשָׂה ה' כְּכֹה לְאֶרֶץ הַזֹּאת כְּנִל, כִּי מִצִּינּוּ חֲרָבֵן שָׂאָר אֲרָצוֹת, אֲבָל לֹא הִגִּיעַ הַחֲרָבֵן לְאֶרֶץ רַק לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, אֲבָל קִרְקַע עוֹלָם מַה חֲטָאָה וּמַה פְּשָׁעָה, מַה חָרִי הָאָף הַגָּדוֹל הַזֶּה, וְאִמְרוּ עַל אֲשֶׁר עֲזָבוּ אֶת בְּרִית ה', הִינֵנו הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת בְּרִית, כְּדַכְתִּיב (שְׁמוֹת ל"ד כ"ז) 'כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּרַתִּי

עַל 'אֲשֶׁר עֲזָבוּ בְּרִית ה' אֲלָקֵי אֲבֹתְכֶם אֲשֶׁר כְּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאֶם מִמִּצְרַיִם וַיִּלְכוּ וַיַּעֲבְדוּ וְכוּ' אֲשֶׁר לֹא חָלַק לָהֶם'.

**וְקַדְמֵם** נְבוּא אֵל הַבֹּאֵר נִקְדִּים דְּבָרֵי הַצִּדִּיק הַגָּאוֹן הַקַּב"ד דְּק"ק בְּעֶרְוָאן וְצ"ל, שְׂאָמַר לִי פֶּה אֵל פֶּה אֲדַבֵּר בּוּ, פְּרוּשׁ (תְּהִלִּים מו ט) 'אֲשֶׁר שְׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ', אֲנִמְרָא בְּפִסּוּק אֵל תִּקְרִי 'שְׁמוֹת' אֲלָא 'שְׁמוֹת' (בְּרִכוֹת ז:).

**וּפְרוּשׁ** עַל דֶּרֶךְ דְּאִיתָא בְּגִמְרָא (נִדְרִים פ"א), דְּבָר זֶה שֶׁאֵלוּ לַחֲכָמִים וְלֹא פְּרֹשֵׁיהוּ, לְנִבְיָאִים וְלֹא פְּרֹשֵׁיהוּ, עַד שֶׁפְּרָשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעִצְמוֹ עַל מַה אֲבָדָה הָאָרֶץ עַל עֲזוֹכֶם אֶת תּוֹרַתִי. וְלִכְאוּרָה קָשָׁה עַל מַה לֹא עֲלָתָה בְּיַד הַחֲכָמִים וְהַנְּבִיאִים לומר טַעַם אֲבִדַת הָאָרֶץ עַל חֲטָא עֲזִיבַת תּוֹרָה, וּבְפִרְשׁ שְׂאָרֵךְ יִשְׂרָאֵל עַל תַּנְאִי נוֹתְנָה וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וְכוּ' בְּעִבּוּר יִשְׁמְרוּ חֻקֵּי וְתוֹרֹתַי וַיִּצְרֹר' (תְּהִלִּים קה מד-מה), 'וְלִמְדַתְּם אִתְּם לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה' (דְּבָרִים י"א ט-כ"א). עוֹד קָשָׁה לְמַה כְּתִיב 'עַל מַה אֲבָדָה הָאָרֶץ' וְלֹא כְּתִיב 'עַל מַה חֲרָבָה הָאָרֶץ', או 'עַל מַה גָּלוּ מִן הָאָרֶץ'.

**וְאִמְרוּ** הַגָּאוֹן הַנ"ל שֶׁמִּצָּא דְקָדוּק זֶה בְּאִיזוֹ סֵפֶר, וְתַרְץ דְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת אָרֶץ צְבִי, וְאִמְרִינָן בְּגִמְרָא (גִּיטִין נ"ה) טַעַם לְזוֹה מִפְּנֵי מַה נִקְרָאת אָרֶץ צְבִי, מַה עוֹר צְבִי אֵין עוֹרוֹ מִחִזִּיק אֶת בְּשָׂרוֹ, כִּף אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁשִׁים רְבוּא עֲזָרוֹת הוּוּ לְיִנְאִי בְּהַר הַמִּלֶּךְ, וְעֲכָשׁוּ אֵין שְׁשִׁים רְבוּא קִנִּים יְכוּלִים לְעַמֵּד בָּהּ.

**וְאִם** כֵּן חֲזִינָן בְּחוּשׁ שֶׁאֲבָדָה הָאָרֶץ מִמֶּשׁ, דְּלֹא זֹו שִׁגְלוּ יוֹשְׁבֵיהָ, אֲלָא דָּאף הָאָרֶץ קִרְקַע מִמֶּשׁ אֲבָדָה. מַה שְׂאֵינן בֵּין בְּשָׂאָר אֲרָצוֹת, אִף שְׁגַם כֵּן מִצִּינּוּ שְׁחָרְבוּ, כְּגוֹן כְּבַל וְטֵאטִיחִיָּה בְּמִטְאָטֵא הַשְּׂמֵד (ישעיה יד כג), וְשִׁכְנוּ אִיִּים בְּאֶרְמֹנוֹתֶיהָ וּשְׁעִירִים יִקְדּוּ שְׁם וְעַנָּה אִיִּים בְּאֶלְמוֹנוֹתֵינוּ (שִׁם יג כ"א-כ"ב), וּכְגוֹן מִצְרַיִם שֶׁנִּאֲמַר

**יוסף אברהם**

רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל

הנהרג מעברות הגלויות נשמר מהשמים אף מהעוונות הנסתרות

**א**י נמי לעניות דעתי במה שפרש האר"י ז"ל על פסוק (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעהו והוא ישר אכתתיד', רצה, פי' ה'רף' הוא דרף הגלוי לכל, וא'רח' הוא דרף נסתר, ואם האדם יגדר את עצמו מלהפשל בדרכים הגלויים לו, ה' ישמרהו גם בארחותיו, הינו בדרכים הנסתרים ממונו, ע"כ [וכו'].

**וזה** אמרו הנסתרת לה' אלהינו לשמר אותנו מהם, זהו דוקא פשהגלות לנו ולכוננו, רצה לומר שגזרה אנו ובנינו בנגלות, ועל ידי זה נזכה לעשות את כל דברי התורה, דבנגלות אנו נזקרים ובנגסרות ה' שומרנו.



**כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה היא ממך ולא רחקה היא. לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויסקה לנו וישמענו אתה ונעשנה** (ל יא-יב)

**ידיו של משה**

רבי משה פרישקו זצ"ל

מצות התשובה מועילה רק לישראל

**כתב** הרמב"ן, "כי המצוה הזאת" מדברת על מצות התשובה, פי' אין הדבר נפלא ורחוק ממך, אלא קרוב אליך מאד לעשותו. ומובא בתקוני הזהר (דף סה:), כי בתבות "מי יעלה לנו השמימה" רמוזה מצות 'מילה' בראשי התבות, ושם הר"ה בסופי התבות. ויש להבין, מה הקשר בין מצות מילה שנגמזה בפסוק זה, למצות התשובה. ויבין, בהקדים את דברי הרמ"ע מפאנו בספרו 'עשרה מאמרות' (ח"ב פ"א), כי התשובה מועילה רק לישראל.

ברית אתך ואת בני ישראל, ובתקונים 'בראשית' ברית אש, הינו התורה, 'מימינו אש דת למו' (דברים לג ב).

**ונוכל** לומר דהא ו'אמר' קאי על ישראל, פרוש ש'ישראל ישובו תשובות לאמות העולם השואלים אותם על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת כו', ויאמרו ישראל להם תרוץ על אשר עזבו את ברית.



**הנסתרת לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת** (כט כח)

**חומת אש**

רבי מאיר אייזנשטטר זצ"ל

עשית המצות השכליות לשם שמים

**אפשר** לומר כי המצות מחלקים לשני חלקים, החלק האחד מצות השכליות, והשני מצות השמעיית, מצוה השכליות הם אלו שהשכל מחייב לעשותם אף אם לא היו מצות השי"ת, ומצות השמעיית הם אלו אשר השכל אינו מחייבם, רק אנחנו מקימים אותם בעבור כי הם מצות הבורא יתברך שמו.

**והנה** בודאי גם מצות השכליות בשעה שאדם עושה אותן, אין לעשות משום שהשכל בלבד מחייב לעשות אותן, אכל צריך לבנו גם כן שעושה משום שצוה יתברך שמו. וזה שאמר הנסתרת לה' אלהינו, רצה מצות השמעיית אשר הטעם נסתר מבני אדם והוא רק 'לה' אלקינו, והנגלת לנו ולבנינו הינו מצות השכליות אשר השכל מחייב לעשותם וטעמם גלוי לנו ולבנינו, לעשות את כל דברי התורה הזאת, ככלם צריך לבנו משום שצוה יתברך שמו ולא משום שהשכל יחייב לעשותן.



לילך, כף נוהג עמו ה', ומחשיב את עצמו למלך ככל המלכים שאינו יכול למחל על כבודו, ואין התשובה מועילה להם.

**עוד** יש להקדים את דברי הזוה"ק (פר' ויחי דף ריד:), שעל ידי מצות מילה נקראים ישראל בנים לה'. ומעתה, אחר שהפסוק דבר על מצות התשובה, בא לומר שמצות התשובה שיכת רק בישראל, מהטעמים שהובאו. אהד, משום שהם נמולים, ומוכחים בזה שגחשבים לבנים, ואב שמחל על כבודו, כבודו מחול. או מהטעם השני, שעל ידי שמקיימים את מצות המילה, מראים בזה שהם מאמינים בה' שהוא מלכו של עולם, ולכן יכול למחל על כבודו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרדי' נתיבות)

יכלו לראות בשעה אחת לא הוי עדות, ותוצו התוספות דווקא בדיני נפשות הוא זה הדין, אבל בדיני ממונות אפלו לא יכלו לראות בשעה אחת הוי עדות מעליא.

**ואיתא** בגמרא דביצה (טז.) 'חק' הוא לשון מזונות, מלשון 'הטריפני לחם חקי' (משלי ל ח), ונשתא אתי שפיר בראש השנה נדון העולם דכתיב 'תקעו בחדש שופר', והלבנה מכסה משום עדות, אבל קשה הא הוי עדות שלא יוכלו לראות בשעה אחת, לפיכך אמר הכתוב 'כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב', ו'חק' הוא מזונות, ואם פן הוי דיני ממונות, ובדיני ממונות לא צריכין העדות לראות בכת אחת, ולכך הלבנה מכסה.



**חתן ישעיה**

בפי ישראל אברהם אלטר לאנדא זצ"ל הסתרת התפלות והבקשות על הפרנסה והחיים **תקעו** בחדש שופר, בכסה ליום חגנו, פי חק לישראל הוא, משפט לאלקי יעקב

**ונראה** לכאר את דבריו בשני אפנים. א. כי לישראל יש דין 'בנים', שנאמר 'בנים אתם לה' אלהיכם" (דברים יד, א), ואב שמחל על כבודו, כבודו מחול, כמובא בגמרא קדושין (לב.). לא כן הגויים, שנקראים עבדים, ומלך שמחל על כבודו לעבדו, אין כבודו מחול, שנאמר "שום תשים עליך מלך" (שם יז, טו), ודרשו בגמרא כתבות (יז.) שתהא איתו עליך. ולכן אין שיכת תשובה אצל הגויים. ב. כי אמנם יש לחלק ולומר שה' שהוא מלכו של עולם יכול למחל על כבודו, ודוקא מלך בשר ודם אינו יכול למחל. עם זאת, לא יועיל חלוק זה לגויים העובדים עבודה זרה, ולשיטתם, ה' הוא מלך ככל המלכים. ובדרך שצדקם רוצה

**ראש השנה**

**מדרש יהונתן**

בפי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

הלבנה מכסה בראש השנה משום שנדונים על הפרנסה

**איתא** בגמרא דראש השנה (י.) בראש השנה נדון העולם, משום דכתיב (תהילים פא ד) 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל היא משפט לאלקי יעקב', איזה חג שהלבנה מכסה בה הוי אומר זה ראש השנה, וכתיב (שם פא ה) 'כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב'. ותמוה מאי שיכות 'כי חק לישראל הוא'.

**ולתריץ** נקדים, דאיתא במפרשים טעם למה באמת הלבנה מכסה בראש השנה, משום דחמה ולבנה הם שני עדים על ישראל, ואם יהיה הלבנה מגלה יהיה חס ושלוש שני עדים על ישראל לרעה, לכך הלבנה מכסה. והקשו התוספות הא הוי עדות שאינם יכולין לראות בשעה אחת, וקיימא לן שני עדים שלא

והתקיעות, ולמה לי הגזרה שנה.

**ובדברי צמח** דוד שהבאתי ניקח, דמדת קל וחקר נגד מדת 'אל', ממלא מדת גזרה שנה מכון נגד מדת 'רחום', ויבאמת ענין תקיעת שופר לעורך מדת רחמים, בחינת 'רחמנא' אמר תקעו, וכן ביהי רצון שבין התקיעות אומרים ברוך בעל הרחמים, ובתפלה 'היום ברחמים תזכר', לכך לא כתב מפרש בתורה מצות תקיעות שופר, למען ללמד מעצמן מפת גזרה שנה שהוא 'רחום', לעורך בזה מדת רחמי שמים ולכתבנו בספר החיים.

**ומנח** בזכרוננו הרמז שאמרתי בפסוק (תהילים טו ו) 'חבלים נפלו לי בנעמים אף נחלת שפרה עלי', תפלת כל השנה רבם ככלם מתהלים של דוד המה, והתפלות נקראים 'נעים זמירות ישראל', והוא שאמר 'חבלים נפלו בגורלי, זהו 'נעימות' ישראל, אף נחלת שפרה' שהוא תקיעת שופר, 'עלי' ממנו למדו הגזרה שנה, וכן במזמור שלפני תקיעת שופר אומרים 'יבחר לנו את נחלתנו, נחלת שופר [וכו']'.

**ונכון** יהיה בזה, מה שרבים מתמיהים למה מכסין השופר בשעת התקיעות, בפשיטות הוא משום דכתיב 'תקעו בחדש שופר בכסה עם ה' בסוף, ולא באלף פך פדבעי למהוי, וכסה בה"א לשון מכסה, אבל להקשות יש מדוע באמת צותה תורה לכסות. ובהנ"ל ניקח לרמז, כי מצות שופר מכסה טמיר ונעלם, שלא נכתב בתורה, ובהו יזכר שהוא בשביל לעורך מדת 'רחום'.

### דרוטי הצל"ח

רבי יהזקאל לאנדא זצ"ל

תקיעת שופר חכמה ואינו מלאכה - עקר המצוה לעורך רחמים על ידי התשובה

**ונחזר** לראשונים, כי ראש השנה הוא יומא דדינא קשה מאד, עד שאי אפשר

(תהילים פא ד-ה). ונראה לפרש לפי מה שראיתי בספרים הקדושים בשם הזהר הקדוש, דאיתן אנשים שצווחים בראש השנה הב הב לנו פרינסה, הב לנו חיים, מכנה אותם בצווחים ככלבים הב הב (עין בספר אך פרי תבואה בדרוש לר"ה). הרי דאין ראוי להתפלל בראש השנה על מזונות וחיים רק בסתם, לידע פי יום משפט הוא, וצריך לעשות תשובה על העברות שבירו. **והנה** איתא במסכת ביצה (טו), וזה לשון הגמרא, כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה שנאמר וכו', כי חק לישראל הוא משפט לאלקי, וחק לישנא דמזונות דכתיב ו'אכלו את חקם', עין שם בגמרא. והנה מבאר ברמב"ם (תשובה פ"ג ה"ד) טעמו של שופר הוא, לעורך את האדם לתשובה, כמו שנאמר (עמוס ג ו) 'היתקע שופר בעיר ועם לא יחררו'.

**וזה** יהיה הפרוש במקראות אלו, תקעו בחדש שופר לעורך את העם לתשובה, בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הינו שיכסו ביום ראש השנה דבר זה שאז דנין על המזונות של אדם ולא יזכרו זאת ביום ראש השנה, שלא יתפללו על מזונות בראש השנה, רק משפט לאלקי יעקב, שינעו שבראש השנה עת משפט וצריך לעשות תשובה.

### רמזי אלול

רבי שלמה דומיניץ זצ"ל

רמזה התורה מצות שופר כגזרה שנה כדי שיתעוררו רחמי שמים על ידי השופר

הן בתורה לא מצאנו מפרש מצות תקיעת שופר בראש השנה, רק זכר לדבר וזכרון תרועה, ומצות תקיעות ילפו בגמרא (ר"ה לה) מפסוק שבתהלים 'תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו', אחר כך ראיתי במפרשים וכן בזכר דוד שמקשים, למה באמת לא כתבה תורה בפסוק בחדש שביעי מצות שופר



וספרי מתים פתוחים לפניו, וישראל אומרים שירה. ולכאורה יש לדקדק אמרו 'אפשר מלך יושב', והלא ודאי הוא יושב על כסא דין, וכך היה להגמרא לומר 'אמר להם מלך יושב' וכו'.

**ואומר** אני, שהמלאכים בראותם גדל חסד ה', אשר מעולם על יראיו, גם בעצם ימי הדין המעתד לדין עמים, הקב"ה בשביל אהבת ישראל מניח כסא הדין ויושב על כסא רחמים, ומוציא לאור משפטנו בדימוס, הם שואלים למה אין ישראל אומרים שירה, ואף ששירה אי אפשר לומר בלב עצב, כי אם בגילה ורנה וקול שמחה, הלא עתה ראוי שיגילו וישמחו בישועה הגדולה הזאת ישועת הנפש, וכבר נסתלק פחד ומורא.

**והקב"ה** משיב, זה מדתן של ישראל קדושי עליון שתמיד מוראי עליהם, והמה תמיד מתיראים פן חס ושלום יגרם החטא ויזכרו גם ראשונים, ותמיד כל יום הדין הם אינם מאמינים בעצמם, ואולי ישוב השי"ת לשבת על כסא המשפט. וזהו אפשר מלך יושב על כסא דין, לא שיושב באמת על כסא דין, שפכר ישב על כסא רחמים, מכל מקום עדין אפשרות הוא שישב על כסא דין ולפתח ספרי חיים וספרי מתים, ואיך יערב לכבנו לומר שירה.

**ומעתה** יקחו מוסר אותן הממלאים פרסם בראש השנה, ואוכלים למעצנים וסוכרים פיון שפכר יצאו מבית הפנסת אין מורא היום עליהם, והנה מלי כריסא זינא בישי (ברכות לב), ויצר סמוך למצא מקום להחטיא את האדם בעצם היום הקדוש ולכן צריך להיות כל היום מלא פחד ה' והדר גאווה. (דרוש יב)

לעמד בו בלי תקון השופר, והשופר חקמה ואינה מלאכה (ר"ה כט), ומלכד דכרים נסתרים שאין לנו עסק בהם, אבל מה שאמרו במדרש (ויק"ר כט א) שעל ידי השופר הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ואם פן השופר בא לעורר החסד בשרשו העליון, וחסד עם הכולל גימטריא חקמה, והינו על ידי התשובה, כי אין אדם חוטא אלא אם פן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג), וכששב צריך להיות הפוכו, והפוף השטות הוא החקמה.

**'ראינו'** מלאכה בטעות העולם שסוכרים שעקר התשובה מה שמתענים והולכים למקנה ויבזה יוצאים ידי חובתם, והם אינם יודעים שאין המעשה עקר רק טפל, ואחר פנות הלב הן הן הדברים.

**והתוקע** מתעסק לא יצא ידי חובתו, ומתעסק הינו מצות אנשים מלמדה, אבותיו היו מתעניין בקצת ימים הללו, והיו עומדים באשמרת, וגם הוא עושה כן, אבל אינו משים אל לבו עקר עונותיו, אשר כל השנה עבר עליו כמתנגנס, דהינו גים ולא גים, תיר ולא תיר, והינו גים למעשה המצות, הכל כמתוף השנה בעצלות גדולה בלי שום פגנה. (דרוש ב')



### דרושי הצל"ח

רבי יחזקאל לאנדא זצ"ל

צריך להיות כל היום בככר ראש שמא יחזר

הקב"ה לדין ולפתח ספרי חיים ומתים

**ובזה** נראה לעניות דעתי פרוש הגמרא במסכת ראש השנה (לב) ובערכין (י), אמר רבי אבהו, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים, אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים



## אָבֵן יְהוֹשֻׁעַ

רבי יהושע פריידין זצ"ל

ערכובו של השטן שמא גדול יותר מי שאינו מצוה ועושה

**למה** תוקעין ומריעין בַּשֶּׁהַן יוֹשְׁבֵין וְתוֹקְעִין ומריעין בַּשֶּׁהַן עוֹמְדִין, כְּדֵי לְעַרְבֵב אֶת הַשֶּׁטֶן, עכ"ל הגמרא (ר"ה טו). והוכח בתוספות (ד"ה כד), פֶּרַשׁ בְּעֶרְוֹן כְּדֹאִיתָא בִירוּשְׁלָמִי בִלְעַת הַמָּוֶת לְנֶצַח, וְכַתִּיב וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוּלָּה, כִּד שְׁמַע קֹל שִׁיפוּרָא זְמַנָּא חָדָא בְּהִיל וְלֹא בְּהִיל, וְכִד שְׁמַע תְּנִיין אָמַר וְדֹאִי זְהוּ שִׁיפוּרָא דִּיתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוּלָּה וּמִטָּא זְמַנְיָה לְמַתְבָּלַע, וּמַתְעַרְבֵב וְלִית לִיה פְּנֹאִי לְמַעַבְדַּא קַטְגוּרְיָא, עַד כַּאֵן דְּכַרִּי הַתּוֹסְפוֹת.

**וּנְרָאָה** לִי לְפָרֵשׁ דְּכַרִּי הַתּוֹסְפוֹת עַל פִּי הַגְּמָרָא (ב"ק פז), אָמַר רַב יוֹסֵף מְרִישׁ הָיָה אֲמִינָא מֵאֵן דִּהְוָה אָמַר לִי הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר סוּמָא פְּטוּר מִן הַמְצוֹת עֲבִידִיןָא יוֹמָא טָבָא לְרַבְנָן, אֲמִינָא אָנָּא לֹא מִפְקִידָנָא וְקָא עֲבִידִיןָא, הַשְׁתָּא דְשִׁמְעֵנָא לְהָא דְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא גְדוּלָּה הַמְצוּהָ וְעוֹשָׂהּ יוֹתֵר מִמִּי שְׁאִינוּ מְצוּהָ וְעוֹשָׂהּ, מִשּׁוּם דִּהִיָּצַר הָרַע מִסִּיתוֹ לְעַבְרַי עַל מְצוֹת ה' כִּי לִכְף נִבְרָא, אָבָל עַל הָאִינוּ מְצוּהָ אִינוּ מַתְגַּבֵּר עָלָיו הַיָּצַר הָרַע.

**נִמְצָא** לְפִי זֶה, אִי אֲמַרִּינן גְּדוּלָּה הַמְצוּהָ וְעוֹשָׂהּ, נִצְרָף הַיָּצַר הָרַע לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם כְּדֵי לְהַגְדִּיל שְׂכָר הָעוֹשִׂים, וְאִי אֲמַרִּינן גְּדוּלָּה שְׁאִינוּ מְצוּהָ וְעוֹשָׂה אִינוּ אֵין צָרִיף לְהִיּוֹת הַיָּצַר הָרַע בְּעוֹלָם, כִּי בִלְעָדוֹ טוֹב יוֹתֵר.

**זֶה** הוּא פְּנֵת הִירוּשְׁלָמִי, דִּרְחֻמְנָא אָמַר לְתַקַּע חָדָא זִמְנָא כְּדַתְכִּיב (במדבר כט) 'יוֹם תְּרוּעָה יְהִיָּה לָכֶם', וְחָדָא זִמְנָא אָנוּ מְצוּיִן וְעוֹשִׂין, לְכֵן כִּד שְׁמַע חָדָא זִמְנָא בְּהִיל וְלֹא בְּהִיל, כִּי בְּעַקֵּר הַמְצוּהָ אָשֵׁר אָנוּ עוֹשִׂין לֹא בְּהִיל כָּל כָּךְ, כִּי הִרְגַל לְרֹאוֹת וְלִשְׁמַע הַמְצוֹת שְׁאֲנַחְנוּ עוֹשִׂין וְסָבַר דְּגְדוּלָּה הַמְצוּהָ וְעוֹשָׂה וְנִצְרָף הוּא

לְהִיּוֹת בְּעוֹלָם, אָבָל כִּד שְׁמַע זִמְנָא תְּנִינָא דְזֶה אִינָן מְצוּיִן וְעַם כָּל זֶה עוֹשִׂין, יַחֲשֹׁב אַחַר שְׁתוֹקְעִין שְׁנִית מְסַתְמָא גְּדוּלָּה שְׁאִינוּ מְצוּהָ וְעוֹשָׂה, אַחַר שְׁיִצְאוּ כְּכַר מְצוֹת תְּקִיעַת שׁוֹפָר וְלִמָּה תוֹקְעִין עוֹד פַּעַם שְׁנִית, אֲלֵא מוֹכַח מִזֶּה דְּגְדוּלָּה שְׁאִינוּ מְצוּהָ וְעוֹשָׂה וְעוֹשִׂין כֵּן כְּדֵי לְהַגְדִּיל שְׂכָרְנָא, לְזוֹתָא בְּהִיל סָבַר הַשְׁתָּא אֲתִי זִמְנָא לְהַתְבָּלַע מִן אַרְעָא, דְּלִמָּה לוֹ בְּעוֹלָם כִּינָן דְּגְדוּלָּה מִי שְׁאִינוּ מְצוּהָ וְעוֹשָׂה, וְלִית לִיה פְּנֹאִי לְמַעַבְדַּא קַטְגוּרְיָא.



## אַלְף הַמְּגִן

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

עקר הדין כיום השני כדי שיצאו ישראל זכאים

**יום** השני וקדשתו השנה ליום ראשון בכל כּל, כַּמְאָמַר רַבּוּתֵינוּ ז"ל (ביצה ד: וברש"י שם) שְׁשֻׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵם קִדְשָׁה אַחַת אַרְיִכְתָּא, שְׁאֲפִלוּ בְּאַרְיָן יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים שְׁנֵי יָמִים, מֵה שְׁאִין כֵּן בְּשָׂרָא יוֹם טוֹב שְׁנֵי שֶׁל גְּלִיּוֹת, לְפִי שְׁאֵם בָּאוּ עֲדִים מִן הַמַּנְחָה וְלִמְעַלָּה נוֹהֲגִים אוֹתוֹ הַיּוֹם קִדְשׁ וּמְחַר קִדְשׁ (ביצה ה:).

**וּלְפִי** מֵה שְׁפָרְשׁוּ הַמְקַבְּלִים וּבִזְהַר הַקְּדוּשׁ (ח"ג רלא:), לְדִידֵן יִתְמִי דִּיתְמִי עַקֵּר יוֹם הַדִּין הוּא בְּיוֹם שְׁנֵי, כִּי מַחֲסֵד ה' עַל בְּרִיּוֹתָיו כְּשֶׁהָיָה רוּאָה שְׁיִשְׂרָאֵל זְכָאִים הָיָה נִגְלָה הַלְבָנָה לְעֲדִים קִדְשׁ הַמַּנְחָה, כְּדֵי שְׁלֹא יַעֲשׂוּ כִּי אִם יוֹם רֹאשׁוֹן, אָבָל כְּשֶׁלֹּא הָיוּ זְכָאִים הָיָה מַתְכַּסֶּה הַלְבָנָה כְּדֵי שְׁיַעֲשׂוּ שְׁנֵי יָמִים, וְאֵז בְּיוֹם רֹאשׁוֹן דֵּן דִּינָא קִשְׂיָא לְצַדִּיקִים שְׁיִכּוּלִים לְעַמְדָּא, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ בְּאַדְרָא זִוטָא (ח"ג רצב:) שְׁבַתְחֻלָּה אָמַר דּוֹד הַמְּלִיךָ (תהלים יז טו) 'אֲנִי בְּצַדִּיק אֶחָזֶה פְּנִידָה' (שהוא דין קִשְׂיָה) לֹא מַסְתַּפִּינָא לְמִיקָם בְּדִינוּהִי, בְּתַר דְּחַב אֲפִלוּ מִמְשַׁפְּט מַסְתַּפִּי, דְּכַתִּיב (שם קמג ב) 'וְאֵל תְּבוֹא בְּמִשְׁפָּט אֶת עַבְדְּךָ', וְלִכְּן

לא תשוב ריקם, אלא מתקיימת בצדיקים, וזהו שפאָשר שָאלוּ מלאכי השרת על מיתת רבי עקיבא זו תורה וזו שכרה, אמר להם 'שתוקו כף עלה במחשבה לפני' (מנחות כט:), רצונו לומר שהמחשבה היתה לכרא את העולם במדת הדין, והיא מתקיימת בצדיקים [וכו'].

**ובזה נראה לפרש כננת הפסוק** (תהלים פ"ד) תקעו בחדש שופר יום אחד בלבד, אכל לפעמים בכסה מתפסה הלכנה ליום חגנו כדי שנגעשה יום חג אחר, כי חק כמילתא בלא טעמא עד ששאלו זו תורה וזו שכרה, והו לישראל שהם צדיקים, אכל משפט לאלהי שמשפת הרחמים עם הדין, והו ליצקב, כי גברו רחמיו וחסדיו.

עשית תשובה ותקיעת שופר כיום השני בחכה תרה ובהתעוררות גדולה

**אי נמי אפשר לפרש שזה הפסוק נאמר על יום שני, וכא להזהיר שלא נהיה סבורים שפמה שעשינו יום אתמול זכינו והטהרנו, באפן שתקיעת שופר כהיום הזה אף למותר. לא כן, כי למיחש בעי שמא עדין לא עשה כלום, ועוד שעקר הדין לדין הוא כהיום הזה, כדבר האמור.**

**וזה אמרו תקעו בחדש שופר חדש ממש, בחבה יתרה והתעוררות כיום אתמול מתרי טעמי, א' בכסה שמעשה האדם מכסה ואינו יודע אם עלה לרצון, דשמא לא עשה אותו פתקונו וכדמבעי ליה למעבד לא עבד אחד מני אלה. והטעם השני, כי חק לישראל כו' ונמצא שפעת אנו עומדים בדין.**

זה היום עשה ה' לדון דינא רפניא, כולי האי ואולי נוכל עמד, כי המשפט לאלהים הוא, ודוד המלך ע"ה אמר 'אל תבוא במשפט את עבדיך', ומה יעשו אזובי קיר, אי מי יהיה בקום למשפט אלהים, לולא רחמיו וחסדיו וחקמלתו לפי רב שפלותינו ודלותנו. ועל כל פנים חיובא רמיא עלן לעשות את אשר בכחנו לעשות אולי יתעשת האלהים לנו.

**ועל פי האמור נראה לפרש מאמר רבותינו ז"ל 'יהי ערב ויהי בקר יום אחד'** (בראשית א ה), מכאן לשני ימים טובים של ראש השנה, והרב יצרות דבש (ח"א דרוש יא) פרש שטעם שני ימים של ראש השנה שהם קדשה אחת אריכתא הוא, לפי ששנבכרא העולם היה יום הששי יום שבת יומא אריכתא שלא היה חשף עד מוצאי שבת, וזה אמרו 'יהי ערב' של ליל שבת, 'יהי בקר', הכל יום, מכאן לב' ימים של ראש השנה.

**ולפי דרכנו אני אפרש, שידוע שערב כנוי למדת הדין, ובקר כנוי למדת החסד, וידוע מאמר רבותינו ז"ל שחשב הקב"ה לכרא את העולם במדת הדין, ראה שאינו יכול להתקיים שפת עמו מדת הרחמים, וזהו 'יהי ערב' מדת הדין, 'יהי בקר' מדת רחמים, הכל יום אחד' מערב יחד, מכאן לשני ימים של ראש השנה שיום שני הוא דינא רפניא משתף ברחמים.**

**והנה פתבו המפרשים שמחשבתו וחקרף שחשב לכרא את העולם במדת הדין**

מעשי צדיקים

**וילקאטש** שבגליציה, והוא צעיר לימים, עמד הבישוף האזורי שהיה רשע ושוגא ישאל, וסגר על מנעול וברייח את כל בתי הכנסת שבאזור עד אשר ישלשלו לידיו סכום עתק.

הכנסתות לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם (כט כח)

**תמופה** קצרה לאחר שהתקבל רבי מרדכי בן רבי שמואל זצ"ל לרב ואב"ד בקהלת

סתום וחתום, ואשר לו חמ"ה על שלא גאלו אותה, לא יצאו ביובל, לא יצא זכאי במשך היובל, והיתר מגרש עריהם ח"ו, סופם יהיה שישלחם ויגרשם מארצם, כי בעבור שבית הכנסת נמוכה ושפלה משאר בתים, לסוף תחרב העיר (ע"פ ויקרא נה ל-לד).

**אחרי** כן קדם הוצאת הספר תורה צויתי להכריז, כל איש אשר ידבנו לבו יבא לנדב ועשינו נדבה מיד, כל מי שאמר 'רוצה אני', כתבתי על הפנקס. אחר היציאה מבית הכנסת בחרנו שני אנשים שילכו בגבית הכסף, וגבו הנדבה לערך עשרים אדומים.

**אחר** לקחה אשתי הצנועה נדבתה לידה, ותצאן כל הנשים אחריה אשר נשא לבן אותנה נהנו את נדבתן, עד שהיתה דים ומצאנו כדי גאלתה, נסעו אל הכמר עד שענה הרשע 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק' (יטעיה כו ב).

**באותה** שבת שקדם ראש השנה זכינו לומר 'שאו שערים ראשיכם' וגו' ויבוא מלך הכבוד (תהלים כד ז), זכו בגי העיר לחזר ולהתפלל מתוך שמחה בבית הכנסת הפתוח, ולא כגנבים במחתרת.

**עברה** שנה, חיי הקהלה חזרו לשגרה, מעללי ההגמון מהשנה שעברה נשכחו, וגם הרב לא זכר בהגיע יום א' דראש חודש אלול לדרש ברכים, לעוררם לקראת הימים הנוראים.

**בליל** ר"ח אלול באשמרת הבקר, נראה לרבי מרדכי בחלום איש זמן יפה מראה, תארו כמלאך אלקים. לאחר שנכנס עמו בשיחה שאלו האיש, "כבודו מתפלל לפני העמוד את תפלת המוסף של יום הכפורים, כיצד נסח התפלה הנכון, מעביר אשמותינו

**כדי** למנע כל נסיון לעקף את הוראתו, נגעלו והחתמו שערי בתי הכנסת בחותם הבישוף, מעשה ההחטמה ארע לפני חג השבועות, אך לשמחתם של אנשי ווילקאטש, לא החתימו הרשעים את שערי עזרת הנשים.

**את** הפרצה הזו נצלו יהודי העיר, והתפללו בעזרת הנשים זמן ממושך. כדי שהדבר לא יגש על ידי הכמרים, השתדלו להתפלל בקטש שלא ישמעו בחוץ. מצב זה נמשך כל ימי הנוץ, עד שיהודי המקום הסתגלו לדבר.

**הדבר** כאב לרב החדש של העיר, שראה באדישות הצבור פגיעה בקדשת בתי הכנסת, משראה כי קרבים הימים הנוראים, אך המצב עדין כשהיה והצבור לא מתעורר לעשות מעשה, החליט להוציא את הצבור מתדמתו, ולעוררו לגאל את בית הכנסת משממונו.

**בראש** חודש אלול עלה רבי מרדכי לפני התפלה על מדרגה בעזרת נשים, ובקול בוכים החל לומר דברי תוכחה באזני הצבור, עד שכלם ענו בככי בדבריו הזהיר על עם ה' אשר יפלו בחרב ח"ו בבית דין של מעלה ליום הדין, מפני המקטרג אשר חרבו ילטש, "ואין לנו מקום מגוח להתפלל על דמנו.

**הלא** זה היה חלקנו מכל גמלנו, הבית הכנסת שהיתה פתוחה ונעשית סתומה, סתום תפלתנו, הטרם תדעו כי אבדה תקותנו, אם לא לנשק כתלי בית אמנו מקום שכינתנו, הלא הכתלי קדש יקראו בעצמם תגר עלינו ליום הדין, כמה דכתיב (המקום ב יא) 'אבן מקירי תזעק וכפיס מעץ יעננה'.

**אם** לא יגאלו את הבית עד מלאת שנה שהוא ראש השנה, קם הבית אשר בעיר

הָעַם, וּמָה נִשְׁתַּנָּה הָאֲלֹל הַזֶּה". הַשְּׁבִתִּי, "בְּשָׁנָה שְׁעֶבְרָה הִיָּה בֵּית הַכְּנֶסֶת נֶעוּל וְחֹתוּם, וְהַשְּׁתַדְּלָתִי לִפְתַּח אוֹתוֹ".

**עֲנָה** הַמַּגִּיד וְאָמַר לִי, "הֲלֹא ק"ו הוּא, מָה בְּשָׁעָה שֶׁהִיָּה בֵּית הַכְּנֶסֶת סָגוּר, לֹא הִסְתַּתְּמוּ דְבָרִיכֶם מִלְדַּבֵּר דְבָרִי מוֹסֵר וְתוֹכָחוֹת, כָּל שֶׁכֵּן עֲכָשׂוּ, שְׁזָכִינוּ שֶׁהַשְּׁעָרִים נִפְתְּחוּ, לָמָּה מָנְעוּ שִׁפְתוֹתַי מִלְדַּבֵּר דְבָרִי תוֹכָחוֹת מוֹסֵר, לְהוֹרוֹת לָעַם הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָּהּ".

**"הַקְּנָתִי"** מִשְׁנֵתִי בַחֲרָה גְדוֹלָה, קִמְתִּי בְזָרִיזוֹת וְסִדְרָתִי לְעַצְמִי דְבָרִי כְבוֹשִׁין וְתוֹכָחוֹת, וְדַרְשֵׁתִי בְבִקּוּר. כֵּן קִבַּלְתִּי עַל עַצְמִי בְּלִי נֶדֶר מַעֲתָה לְדַרֵּשׁ בְּרַבִּים וְלַעֲוֹרֵר אֶת הָעַם בְּתוֹכָחוֹת מוֹסֵר, כְּכֹל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲלֹל".

**מִסִּים** רַבִּי מְרֻדְכִי וְכוֹתֵב, "וְהוּא מְנַהֵג נֶכוֹן כְּכֹל מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכֹל עִיר וְעִיר, מִקּוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וְנִדְתוּ מַגִּיעַ בְּאֵלוּ הַיָּמִים, שְׁאֵם נִקְבַּל פְּנֵיו בְּזָה הַחֹדֶשׁ, יוֹתֵר שְׁלִישׁ, וְהַשְּׁלִישׁ הִזָּה הֵמָּה הַחֲטָאִים שֶׁהֵם הַשְּׁגָאוֹת, שֶׁהַשּׁוֹגֵג הוּא שְׁלִישׁ נֶגֶד הַמִּזִּיד".

**הַרְמָזוּ** לָזָה, 'לֹה' אֶלְקִינוּ וְהַנִּגְלָת לְנוּ, רֹאשִׁי תִבּוֹת אֲלֹל. כִּי בְּזָה הַחֹדֶשׁ מִכְּפַר הַנִּסְתָּרוֹת הֵמָּה הַשְּׁגָאוֹת, 'וְהַנִּגְלָת לְנוּ וּלְבְנֵינוּ', לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כְּהֶגֶן וְיִתְקַבַּל לְרַצּוֹן. (סַעַר הַמֶּלֶךְ, הַפּוֹתַח טַעַר לְדוֹפְקִים בַּתְּשׁוּבָה)



**הַנִּסְתָּרֵת לֹה' אֶלְקִינוּ וְהַנִּגְלָת לְנוּ וּלְבְנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת (כֵּס מַח)**

**סִפּוּר** הַר"א סַנְדְּמִירְסְקִי ז"ל. בְּעֵת שֶׁהִתְאַכְסֵן הַר"ה ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל פּוֹרְלֹב מִסְטָאָלִין זִיע"א, הִינְיָקָא בְּבֵית אֶחָד מִחֲסִידָיו, הִתְעַנְּנוּ אַגַּב אוֹרְחָא אוֹדוֹת בְּנוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְרַמְזוּ כִּי רַצּוֹנוֹ לִפְגֵּשׁ בוּ.

בְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה, אוּ מַעֲבִיר אֲשִׁמוּתֵינוּ כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה".

**הַקְּשָׁה** רַבִּי מְרֻדְכִי בַחֲלוּמוֹ, "וְכִי מָה הִהְבְּדַל בֵּין בְּכֹל, לְבֵין כָּל", הַשִּׁיב הַזְקֵן בְּמִשְׁלַל עַל פִּי הַמְדַרְשׁ (תַּחֲנוּמָא אַמּוּר נב), 'מִשְׁלַל לְמִלָּךְ שֶׁבָּא לְגַבּוֹת מַס שְׁמַגִּיעַ לוֹ מִן הָעִיר, כְּשֶׁהִיָּה רְחוֹק מִן הָעִיר, יֵצְאוּ הַזְקֵנִים רֹאשֵׁי הָעַם לְקַבַּל פְּנָיו, וְתֵר לָהֶם הַמֶּלֶךְ עַל שְׁלִישׁ".

**כְּשֶׁבָּא** קְרוֹב לָעִיר יֵצְאוּ הַבְּיּוֹנִים לְהַקְבִּילוֹ, וְתֵר לָהֶם עַל עוֹד שְׁלִישׁ. כְּשֶׁבָּא אֶל שַׁעַר הָעִיר, יֵצְאוּ כָּלֶם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטוֹף לְקַבַּל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, וְוִתֵּר לָהֶם עַל הַכֹּל. כִּי בָּבֹא חֹדֶשׁ אֲלֹל, יוֹצְאִים הַצַּדִּיקִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשָׂה לְקַרְאָתוֹ בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּמוֹתֵר שְׁלִישׁ".

**בְּבֹא** רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹצְאִין הַבְּיּוֹנִים וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה וּמְרַבִּין בַּתְּפִלָּה, וּמוֹתֵר לָהֶם הַשְּׁלִישׁ הַשְּׁנִי, בְּבֹא יוֹם הַכְּפוּרִים יוֹצְאִין אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטוֹף, כָּלֶם לוֹבָשִׁים לְבָנִים וּמַתְעַנְּגִים, וּמוֹתֵר לָהֶם הַכֹּל".

**נִמְרָא** שְׁשָׁלוֹשׁ רְגָלִים מְכַפְרִים הָעוֹנוֹת, קִדָּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, קִדָּם יוֹם כְּפוּר, וּבְיוֹם כְּפוּרִים עֲצָמוּ, לָכֵן רֹאוּי לֹמַר 'מַעֲבִיר אֲשִׁמוּתֵינוּ בְּכֹל שָׁנָה', כִּי לְשׁוֹן כָּל שָׁנָה בְּלֹא ב', מִשְׁמַע שְׁמַעֲבִיר אֲשִׁמוּתֵינוּ כָּל שָׁנָה פְּעַם אַחַת, וְאֵלּוּ 'בְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה' מִשְׁמַעוֹתוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת בְּתוֹף הַשָּׁנָה, כְּמוֹ בְּכֹל הַשָּׁנָה".

**שְׂאֵל** הַרַב אֶת הַמַּגִּיד מָה כְּוָנְתוּ בְּבֹאוֹ אֵלָיו הַיּוֹם, עֲנָה הַמַּגִּיד וְאָמַר, "אִם הַחֹדֶשׁ הַזֶּה נִתַּן לְכַפְּרָה, מִדּוּעַ לֹא הִזְהַרְתָּ אֶת הָעַם שֶׁיֵּצְאוּ לְקַבַּל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁיוֹתֵר עַל הַשְּׁלִישׁ הַרְאָשׁוֹן מִהַחֲטָאִים".

**וּבְכֹלֵל**, מִדּוּעַ בְּשָׁנָה שְׁעֶבְרָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲלֹל דַּרְשׁ כְּבוֹדוֹ בְּר"ח וְעוֹרֵר אֶת

במקום, הרבי עמד דקות ארוכות, כשהוא מביט בעיניו הנוקבות והלוהטות באתו יהודי.

**אחר** זמן מה, צוה הרבי להמשיך בנסיעה, הנוכחים בטוחים היו שלא יעבר זמן רב והוא יתפך לגל של עצמות, אך לפלא היה בעיניהם שאחר שבוע הופיע במשכנו של הרבי, לבבו הפך לאחר, בבכיות עצומות בקש להורות לו דרך תשובה.

**מאז** הופיע רבות בחצר הקדש, כיהודי מאמין וירא שמים המקפיד על קלה כבחמורה. כף היטה דרכו של הרבי, לקרב את המון העם, להשפיע להם מחסדו ומטובו, ולקרובם לעבודת השם. (שושנת הנמקים - עמק החכמה)



**אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יסבצך ה' אלקיך ומשם יקחך (ל ד)**

**בתקופה** בה נדד החפץ חיים זיע"א למכר את ספריו, השתומם לראות באכסניה בוילנא יהודי חסון ומגושם הנכנס ומתישב ליד השלחן, פוקד על המשרתת להגיש לפניו גתח אין צלוי וכוס משיקה חריף, חוטף בלי ברכה בתאונתנות את גתח האזן, ומתיחס אל המשרתת בצורה בלתי הוגנת.

**החפץ חיים** נדהם מהמחזה ורצה לגשת ולהעיר לו על קלות דעתו, אך בעל האכסניה התקרב חרש אל אוורחו הדגול למנעו מצעד זה, הוא חושש מפני שערוריה, מדבר בחיל של ניקולאי לשעבר, הדיוט שעלול אף להרים יד על הצדיק.

**"אנא רבי,** הנח לו, אין אל מי לדבר, בעודו בן שבע שנים נחטף עם ילדים אחרים קנטוניסטים ונלקח לסיביר, עד גיל שמונה עשרה גדל בין אכרי המקום, אחר עבד את הצאר ניקולאי עשרים וחמש שנה.

**המארת** שלבו היה מר אודות בנו שיצא לתרבות רעה ונחשב כמשכיל, לא השיב על שאלת הרבי. כף אף היה עת חזר הרבי בשנית על שאלתו, כששאל הרבי בפעם השלישית, הכרח לצאת ולחפש את בנו, עד שמצאו מחוץ לעיר, והביאו אל ביתו.

**בהגיעם,** החל הרבי לשוחח עם הבן בפנים שוחקות בעינים שונים, תוף כדי שיחה תחב את ידו הקדושה לתוף כיסי בגדיו של הבן, חפשי ומצא, הוציא מבגדיו חפיסה סגורה, פתחה, וחשף בה שלשה כדורי רעל.

**הראה** לו הרבי את החפיסה כשהוא שואל בתמיהה, "מה זאת". התברר שמחמת חסר טעם בחיי פריקת על, זמם הבן לאבד עצמו לדעת רח"ל, הרבי הצילו בהבטיחו שלא יחזר למזמתו. (אורי הגנוז)



**ישבת עד ה' אלקיך ושמעתי בקלו ככל אשר אנכי מצוה היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך (ל ב)**

**במהלך** נסיעתו, הזדמן הרה"ק **רבי מרדכי זב מהורנסטייפול** זיע"א לעירה בה התגורר משמד אשר שמש כמנהל ארחת הפריץ, והסב ליהודי העירה הנתונים למרותו סבל רב, עד כדי שהם התקשו לעמוד תחת עלו.

**נצלו** בני המקום את ההזדמנות שהרבי עובר בעירתם, ובעת שחלף הרבי עם פמליתו מלוח בהמון העם ומרכבותיהם תחת ביתו של בן הכליעל, הזכירו לפניו שכאן מתגורר משמד רשע ועריץ, המסב צער ליהודי האזור.

**בשמנו** זאת בקש הרבי לעצר את העגלות, ונעמד בדיוק מול הבית, הלה ששמע את הרעש וההמלה, יצא למרפסת הבית ועמד מול פני קדשו של הרבי, שקט מתוח השתרר

שָׁזְכָה לְהַחֲשֵׁב בֵּין הַקְדוּשִׁים שְׁמוֹסְרִים אֶת  
נִפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, אֲלוֹ קִבְלָתָהּ עַל עֲצֻמָּהּ  
לְחַיּוֹת מֵעַתָּה אֶת שְׂאֵרֵי יְמֵי כִּיּוּדֵי כָשָׁר,  
לֹא הָיָה מְאֹשֵׁר כְּמוֹךָ בְּאַרְצֵךְ". הַיְהוּדִי לֹא עֲזַב  
אֶת הַחֲפֶז חַיִּים, עַד שֶׁהִפָּךְ לְבַעַל  
תְּשׁוּבָה וְצַדִּיק גָּמוּר. (תולדות החפץ חיים)



כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹקֶיךָ לְשׂוּמְרֵי מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו  
הַתְּנוּבָה בְּסִפּוֹר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תֵּשׁוּב אֵל ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל  
לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ (ל י)

**מִנְבְּאֵי** הַצְּדָקָה בְּעִיר זְרָזִים שְׁתּוּנֵינֶסְיָהּ הָיָה רַבִּי  
**סַעֲדֵי מֵאזוּזֵי** זצ"ל, נוֹהֵג הָיָה לְאַסֵּף מַעוֹת  
צְדָקָה לְנִצְרָכִים בְּיָמֵי עֶרֶב פֶּסַח וְעֶרֶב סְכוֹת  
בְּצִוְתָא עִם גַּבְאֵי נוֹסֵף בְּשֵׁם מַכְלוּף חֲדָד,  
שֶׁהָיָה מוֹצֵא אֶת פֶּת חֲמוֹ מִמְּלֶאכֶת הַנְּגָרוֹת.

**מִדֵּי** שָׁנָה הָיָה רַב הָעִיר רַבִּי **שְׁלוֹם הַפֶּהן**  
זצ"ל, מְזוֹזֵם וּמְזִכְרִים לְכָף. שָׁנָה אַחַת  
בְּלֵיל עֶרֶב סְכוֹת הִלָּךְ הִרְבַּ לְבִיתוֹ שֶׁל מַכְלוּף  
חֲדָד, וְזָרְזוּ לְקַבֵּץ עַל פֶּתְחֵי הַנְּדִיבִים כְּנֵהוּג,  
אֲךָ הוּא הִשִּׁיבוֹ, "סִלַּח לִי כְּבוֹדוֹ, הַשָּׁנָה אֲנִי  
עֹסֵק הַרְבֵּה בְּעִבּוּדֵי בְּנֵי גְרוֹת, לְבָנוֹת סְלֻמוֹת  
לְצַרֵּךְ מְסִיקַת הַיָּתִים, אִין לִי פְּנֵאִי".

**אֲמֵר** לוֹ הִרְבַּ בְּעֶרְבִית, "עֲלֵא כִּיפִי", כְּרֻצוֹנָה,  
עַד שֶׁיֵּצֵא הִרְבַּ מִפֶּתַח הַבַּיִת, חֲדָר מְסִמֵּר  
חַד לְרַגְלוֹ שֶׁל מַכְלוּף, הוּא הִבִּין אֶת הַנְּרָמֵז  
לוֹ, מִזֵּד רַץ לְרַב, בְּקוֹשׁ סְלִיחָה וְאָמַר, "הַנְּגִי  
מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְאַסֵּף צְדָקָה כְּרָגִיל". (מגדולי הדורות)



אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוָה הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לְלֶכֶת  
בְּדַרְכָּיו וּלְשׂוּמְרֵי מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַיִּית וְרַבִּית  
וּבְרַכָּה ה' אֱלֹקֶיךָ בְּאַרְצֵךְ אֲשֶׁר אֲתָה בָּא שָׁמָּה לְרַשְׁתָּהּ  
(ל טו)

**עַד** הָיִתּוּ כְּכֵן שְׂשִׁים, עֶסֶק ר' **בְּנִימִין גֶּאֲרֵב**  
בְּמִלְאֶת עֵבֹד עוֹרוֹת, מִלְאָכָה לֹא נִקְיָה

**בְּמִקוֹמוֹת** מַעֲיָן אֵלוֹ, הַיְכֹוֹל הָיָה לְלַמֵּד מִשֶּׁהוּ  
יֹתֵר טוֹב, הַיֵּשׁ פֶּלֶא שֶׁגָּדַל כֹּה  
מְגֻשָׁם, אַחַר שֶׁקְרוּב לְאַרְבָּעִים שָׁנָה לֹא הָיָה  
מִצְוִי בְּסִבְיָה יְהוּדִית, לֹא לְמַד אוֹת אַחַת  
מִן הַתּוֹרָה, וְלֹא רָאָה פְּנִים יְהוּדִיִּים. מוֹטָב  
רַבִּי שֶׁלֹּא תִתְחַיל עִמּוֹ, כְּבוֹדֶךָ יְקָר בְּעֵינַי,  
סִים בַּעַל הָאֲכִסְיָה.

**חִידֵךְ** שְׁלוֹ הוֹפִיעַ עַל פְּנֵי הַחֲפֶז חַיִּים, "אֵל  
תַּחֲשׁוּשׁ, כְּבָר אֲדַע כִּי צַד לְשׁוֹחַח עִמּוֹ,  
וְהַנְּגִי מְקוֹנָה שְׂתַצְמַח מִכָּף טוֹבָה". הַשִּׁיב, הוּא  
נִגְשׁ אֵלָיו, הוֹשִׁיט יָדוֹ וְאָמַר "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם",  
וּבְנִיעֵמָה לְכַבֵּית וְיִדִּיּוֹתִית פֶּתַח עִמּוֹ בְּשִׂיחָה.

**"שְׂמֵנֵתִי"** שֶׁפִּילֵד קָטָן נְחֻסְפָתָהּ, וְיַחַד עִם יְלָדִים  
אַחֵרִים נִלְקַחְתָּ לְסִיבִיר הַרְחוֹקָה,  
גְּדַלְתָּ בֵּין גּוֹיִים, לֹא זָכִיתָ לְלַמֵּד אֶפְלוֹ אוֹת  
אַחַת מִן הַתּוֹרָה, עֲבַרְתָּ אֶת הַגִּיהֶנוֹם בְּעוֹלָם  
הַזֶּה, צָרוֹת, רְדִיפוֹת אֲיָמוֹת, עֲנוּיִים נוֹרְאִים.

**לֹא** פִּעַם, אָמְרוּ הַרְשָׁעִים לְהַעֲבִירְךָ עַל דְּתָךְ,  
אֲלֹצוּ אוֹתָךְ לְאַכֵּל חֲזִיר גְּבֻלוֹת וּטְרֵפוֹת,  
וְאַף עַל פִּי כֵן נִשְׂאֲרָתָ יְהוּדִי וְלֹא הִשְׁתַּמְדַּתָּ,  
מֵאַשֶׁר הָיִיתִי אֵלוֹ הָיוּ לִי זְכוּיֹת כְּשֶׁלְּךָ, וְהָיִיתִי  
בְּן עוֹלָם הַבָּא כְּמוֹךָ.

**מִקוֹמָךְ** בְּעוֹלָם הָאֲמֵת יִהְיֶה בֵּין צַדִּיקִים וְגֵאוּנֵי  
עוֹלָם, הָאֵם דְּבָר קָטָן הוּא מְסִירוֹת  
נִפְשׁ שְׁכָזוֹ, לְסִבַּל יְסוּרִים כְּאֵלוֹ לְמַעַן הַיְהוּדוֹת,  
לְמַעַן כְּבוֹד שְׂמִים, שְׁלוֹשִׁים וְכֹמָה שָׁנִים  
רְצוּפוֹת, הָרִי זֶה נִסְיוֹן גְּדוֹל יֹתֵר מִשֶּׁל חֲנֻנְיָהּ  
מִיִּשְׂאֵל וְעֲזָרְיָהּ".

**דְּמַעוֹת** חֲמוֹת הַתְּקַשְׁרוֹ בְּעֵינֵי הַחִזֵּל לְשַׁעֲבַר,  
הוּא הַתְּגַשָּׁשׁ מִהַמְלִים הַלְּכָבִיּוֹת וְהַחֲמוֹת  
שֶׁזָּרְמוּ מִלֵּב טְהוֹר שֶׁלְטָפוֹ וְהַחִיוֹ אֶת נִשְׁמַתוֹ  
הַמִּיֻגַּעַת, כְּמוֹתֵן לֹא שָׁמַע מֵעוֹלָם. מִשְׁנוֹדַע  
לוֹ מִיְהוּ הָעוֹמֵד לְפָנָיו, פָּרַץ בְּכִי עַז וְהַחֵל  
לְנַשֵּׁק אֶת הַחֲפֶז חַיִּים.

**הַחֲפֶז** חַיִּים הוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלָיו, "אָדָם כְּמוֹךְ

וחסד הרבה לעשות, כל מי שפשט ידו, נענה בעין יפה, במיוחד דאג לתלמידי חכמים עניים, להם הקדיש רב כספו וסיע בעדם.

**בנוסף,** נטל חלק במוסדות היצדקה והחסד שהתקיימו בצפת, ועזר להם בממונו ובמעשיו, יום יום ישב ושמע שעורים קבועים בתורה, ועשה הרבה לחזקתם למען חביריהם, כמעט ולא היה יהודי בצפת, שלא נהנה מכספו.

**מנהג** מוזר היה לר' בנימין, רוכש היה מצוות מאנשים קלי דעת ומוכר להם עברות, ובתמורה נוטל מהם קבלות בחתימתם ובחתימת עדים, אותן אסף וצרר בתוך גנזיו.

**עטרים** שנה ישב בצפת, בגיל שמונים קפצה עליו חלשה, עיניו כהו, כחו תש מבלי יכלת לצאת ולבוא, והיה כלאו בביתו רב הימים. אף על פי כן המשיך לערוך תקון חצות בכל לילה, לעבר בחוצות העיר ולעורר ישנים, להודיע להם שהגיעה השעה לקונן על חרבן הבית ועל גלות השכינה.

**בימי** האחרונים חלה ושכב על ערש דווי, כשקרבה שעתו, קרא לידידו ואמר לו, "קרבני ימי למות, ברצוני לצוות לך את שארית ממוני לתקון נשמת. אחר פטירתך יתפלל מנן אנשים בביתי במשך שלושים יום וילמדו משניות בקור וערב, תמורת תשלום שתעניק להם.

**תשתדל** למצא תלמיד חכם מבהק שיאמר קדיש לעלוי נשמתו במשך כל השנה, ותשלם לו שכרו כראוי. בשאר הכסף תשתמש לצרכי הלונה, תכריכו וקבורה. עוד בקשה לי אליך, שתקח את כל הסבלות הצוררות בארונך, ותניחו עמי בקברי בעבור יהיו לי לעד בבואי לפני בית דין של מעלה."

ולא קלה, עבודה המערכת את בעליה והבריות מתרחקים ממנה. בנימין התחיל במלאכתו באנס, והמשיך ברצון, שמח בחלקו, וראה ברכה במלאכתו.

**תורה** לא למד מימיו, רק להתפלל מתוך סודר ידע מן החדר, כיון שהיה בור ועם הארץ, היו הבריות מתגרים בו ופוגעים בכבודו והוא שמע ושתק, היה בין הנעלבים ואינם עולבים, ולא עוד אלא שהשיב למלעיגיו, 'אי אפשר לעולם בלא בורסקי' (מידושו פב).

**במשך** השנים צבר ר' בנימין הון, אט אט חמד לבו את אשר ראו עיניו, ובכך נכשל לעתים בעברות חמורות. כיון שעבר עברה ושנה בה, נעשתה לו פהתה כדברי רבותינו (יומא פו:).

**עברו** ימים, ר' בנימין שקע בהרהורים ולבו לא ידע מנוחה, הרצון לעלות לארץ ישראל צף ועלה ברעיוניו, הוא בקש לשוב בתשובה שלמה בשנותיו האחרונות, זאת רצה לעשות בארץ הקדש.

**לאחר** שקולים מרבים מכר את כל רכושו בהגיעו קרוב לגיל ששים, צרר את הונו, ועשה דרכו לארץ הקדש, הגיע לעיר צפת, קנה לו בית והשתקע בה, כאן עשה לילות פזים בעבודת ה', כשהוא חוזר בתשובה שלמה.

**מדי** לילה נהג לקום בחצות, לטבל במקוה, ולשוב אל ביתו לומר תקון חצות בקול צעקה גדולה ומרה, אחר אמר תהלים בדמעות שליש. כאשר סים, התהלך בחוצות העיר והעיר את הישנים לעבודת הבורא.

**כך** נהג תמיד, בימות הגשמים ובימות החמה, לא נרתע מפני הקור בחורף, ולא מפני החם בקיץ, הרבה במצוות, גם מעשי צדקה



את כל העברות שעברתי בימי חיי, ושמעתי גם המצוות שעשיתי, אף הן היו מעטות.

**תְּרַדְתִּי** תְּרַדָּה גְדוּלָה, אֵימַת יוֹם הַדִּין נִפְלָה עָלַי, נִזְכַּרְתִּי שְׁצָרוֹר הַקְּבָלוֹת נִמְצָא עִמִּי, הוֹצֵאתִי וְהִנַּחְתִּיו לִפְנֵי בֵּית הַדִּין, פָּתַחוּ הַמַּלְאָכִים אֶת הַצָּרוֹר, קָרְאוּ אֶת הַכְּתוּב בַּקְּבָלוֹת, וְהִתְלַחְשׁוּ בִּינֵיהֶם.

**אָחֹר** חָרְצוּ פֶּסֶק דִּינִי, אִין לְאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפָּט גִּיהוּנוֹם, מִפְּנֵי שְׂבִסוּף יָמָיו חִזַּר בְּתִשׁוּבָה וּמְכַר אֶת כָּל הָעֲבֵרוֹת". אַחֵר פָּנָה אֶל דִּידוֹ וְאָמַר, "יֵשׁ אִישׁ בְּצִפַּת אֲשֶׁר אַחֲרֵיתוֹ לֹא תִהְיֶה טוֹבָה, כִּי עָשָׂה מַעֲשִׂים רָעִים, אֲךָ אֶת שְׁמוֹ לֹא הִתִּירוּ לִי לְגִלוֹת". בְּאָמְרוֹ דְּבָרִים אֵלֶּה, נֶעְלַם הַנִּפְטָר.

**בַּבֶּקֶר** בָּא הָאִישׁ אֶל קֹהֵל חֲבָרָיו וְסָפַר אֶת אֲשֶׁר רָאָה בַּחֲלוּמוֹ, שָׁמְעוּ הַנְּאֻסִּים אֶת דְּבָרֵי הָאִישׁ וּפְחַד אֱלֹקִים נִפְלַע לָהֶם, הִבִּינוּ מֵה גְדוּלַת כֹּחַהּ שֶׁל תְּשׁוּבָה, שְׁמַגַּעַת עַד כְּסֵא הַכְּבוֹד וְקוֹרַעַת אֶת גְּזֵר דֵּינָו שֶׁל הָאָדָם, וְחִזְרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. (שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם)



לראש השנה

התקיעות, ולא רצה. רק בשנתו האחרונה אמר לו, שהפננה היא לאהב כל יהודי גם בשפל המדרגה, ואף פרט לו איזה יהודי צריך לאהב בפרטי פרטים. ענה היהודי, "איש כזה הרבי מסגל לאהב", אמר לו, "אם כך, מדוע בקשתי לדעת פונת התקיעות".

**יֵשׁ** לְבָאֵר דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים, שְׁבִפְנֵימִיתוֹ כָּל יְהוּדֵי טוֹב וְיֵשׁ, רַק בְּחִיצוֹנִיּוֹת הוּא מְקַסֶּה, בְּשַׁעַת הַתְּקִיעָה, הוּא גּוֹפֵחַ וְתוֹקַע מִפְּנֵימִיתוֹ, כְּלוּמַר, צָרִיךְ לְרַאוֹת אֶת הַפְּנִימִיּוֹת

**שְׂמַע** הַיָּדִיד אֶת דְּבָרֵי הַזְקֵן וְאָמַר, "אֶעֱשֶׂה כְּדְבָרֶיךָ כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתֵנִי, אֲךָ דְּבַר אֶחָד אֲבַקְשׁ, שְׂאֲחֲרֵי מוֹתְךָ תְּבוֹא אֵלַי, וְתִסְפָּר לִי בַּחֲלוּמֵי מַה נֶּעֱשֶׂה עִמָּךְ בְּעוֹלָם הָאָמֶת". הַשָּׁנִים תִּקְעוּ כִּי, וְכַעֲבֹר שְׁעוֹת אַחֲדוֹת נֶאֱסָף הַזְקֵן אֶל עַמּוּי.

**לְאַחֵר** חֲדָשִׁים הוֹפִיעַ הַנִּפְטָר אֶל יָדָיו בַּחֲלוּם הַלְיָלָה, וְסָפַר, "בְּאֵתִי לְקִים דְּבָרֵי וְלִסְפָּר לְךָ כָּל הַקְּוֹרוֹת אוֹתִי בְּעוֹלָם הָאָמֶת. לְאַחֵר קְבוּרָתִי בָּא אֵלַי מַלְאָךְ וְשָׁאַל לְשָׁמִי, גְּבַהֲלַתִּי מֵאֵד כִּי שְׂכַחְתִּי אֶת שְׁמִי.

**כְּאֲטֵר** שְׁאַלְנִי שְׁנִית, נִזְכַּרְתִּי וְאָמַרְתִּי לוֹ, הַמַּלְאָךְ הַסֵּתֵלֵק, וְאֲנִי שְׂכַבְתִּי עַל מְקוּמִי מְבַלִּי לְחוּשׁ דְּבַר, סְבִיבֵי שַׁרְר חֲשׂוֹף. פְּתָאוּם שְׁמַעְתִּי קוֹל מִשַׁק כְּנַפַּיִם, רָאִיתִי אוֹר גְּדוֹל, וְשָׁנִי מַלְאָכִים יָרְדוּ אֵלַי מִמְרוֹם וְשְׁאַלְוִנִי לְשָׁמִי, כְּאֲשֶׁר עֲנִיתִי לָהֶם, הִבִּיאוּ אֶת נְשָׁמָתִי, הַשִּׁיבוּהָ אֶל גּוּפִי, וְהִרְמִוּנִי לְמַעְלָה.

**מִנְזָאתֵי** עֲצָמֵי עוֹמֵד בְּהִיכַל גְּדוֹל לִפְנֵי בֵּית דִּין, הִבִּיאוּ לִפְנֵי סֹפֵר זְכָרוֹנוֹת, בּוֹ רְשׁוּם כָּל מַה שְׁעָשִׂיתִי מִיּוֹם הַיּוֹתֵי עַד יוֹם מוֹתִי, וְכָל מַעֲשֵׂי חַתוּמִּים בְּחַתִּימַת דִּי. שְׁמַעְתִּי

הַעֲקוֹר בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאָהֵב כָּל יְהוּדִי

**דְּרַשׁ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּוִד פְּרִדְמָן זצ"ל**, "אֲנוּ אוֹכְלִים סִימְנִים, 'פְּרֵתִי' סִילְקָא' וְכו', הַגֵּם שְׁלִבְשָׁר שְׁמוֹ יֵשׁ טַעַם מְשַׁבַּח יוֹתֵר, מְכַל מְקוּם אוֹכְלִים סִימְנִים אֵלוֹ רַק מִשׁוּם שְׁמֵם הַטוֹב, לְאוֹת וְלִמּוֹפֵת שְׁכָל אֶחָד יִרְאֶה וְיִתְבּוֹנֵן בְּחִבְרוֹ, הַגֵּם וְיִתְכּוֹן שְׂאִינּוֹ כָּל כֶּף טוֹב, גַּם אִם אִין לוֹ רַק שֵׁם טוֹב, יֵאֲהַבְּנוּ.

**אָחֹד** מִחֲסִידֵי הַרֵה"ק הַיִּשְׁמַח יִשְׂרָאֵל זִיע"א, חָלָה אֶת פְּנֵי רַבּוֹ שְׁיִגְלָה לוֹ כְּפִנַת

**מצוה לבקש על פרנסה**

**בחצר** הקדוש של הרה"ק רבי ירחמיאל משה **מקוזניץ** זיע"א, נוהגים היו כל החסידים שהגיעו ליום טוב לחצר הקדוש בקוז'ניץ, לאכל על שלחן הרבי.

**ארבע** שבועות ראש השנה סעדו קבוצת חסידים את הסעודה באכסנייתם, ורק אחריה באו לשלחן הרבי. הדבר הפריע לרבי ירחמיאל משה והוא התבטא, "מגיעים אלי לפרנסה, ואוכלים באכסניא", יען הפרנסה נשפעת בשלחנו, אם אינם שם, כיצד יקבלו את השפע.

**במקום** נכח החסיד ר' נתנאל ראדיזינ'ע מלאדז', והוא הרגה בלב, הכי בראש השנה באים לבקש פרנסה, הא איתא בזהר הקדוש (תימוני זוהר כב.), 'צוחין בצלותין פכלבים' וגו' 'הב הב'.

**לאחר** ראש השנה פשוט פשוט לקבל ברכת פרידה, אמר לו רבי ירחמיאל משה, דודי הרה"ק רבי אשר מסטולין זיע"א אמר, הא דאיתא 'צוחין בצלותין פכלבים', הינו מי שיש לו פרנסה ומבקש עוד, 'הב הב', אבל מי שאין לו פרנסה, מצוה הוא לבקש על פרנסה. (אבני אפד)



**הצרידות נעלמה ושבה**

**רבי** אליהו שולזינגר ז"ל, שכהן כרב ודין בטשורגוביץ ולאחר מכן בגני ברק והיה מקנה ר' אליהו דיין, היה חסיד הוסיאטין הוא ואבותיו, דבוק בצדיקי בית הוסיאטין, ומהלך אחריהם.

**עם** זאת היה גם מבאי בית מדרשם של אדמו"ר"י בית סאדיגורא וטשורטקוב,

של כל אחד ואחד, זוהי כונת התקיעות. (אבני אפד)



**וידע כל פעול**

**בליל** ראש השנה, נכנסו תלמידי הרה"ק רבי **דב בער ממעזריטש** זיע"א לרבם, אך לאקזבתם לא השמיע באזניהם מדברי תורתו כאשר הרגלו, ויתמחו על הדבר מאד, אחר התבוננו והבחינו שוהרה"ק בעל התניא זיע"א אינו במקום.

**הלכו** מיד למנון שבו התפלל, ומצאו אותו כשבדידיו שני מקלות מהבימה אותם קרע ממקומם מרב טרדת התפלה, שוכב על פניו וזועק, 'גוואלד, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו'.

**התלמידים** התעכבו במקום עד שסיים תפלתו, אחר הלכו עמו אל רבי דב בער, מיד בעת שפשוטו, התחיל הרבי לומר 'תורה' באזני החסידים המשתוקקים. (מגדל עז)



**הנברשת נעדה**

**אמר** הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זיע"א, כאשר היה אביו הרה"ק רבי משה **מרוזודוב** זיע"א אומר בתפלת זכרונות את הפסוק (בראשית ח א) 'ויגבר אלקים רוח על הארץ וישכו המים', היתה הנברשת התלויה בתקרה מתחילה לרעד. מדוע דוקא בפסוק זה, משום שרש"י מפרש שם, 'וישכו המים', כמו 'וחמת המלך שפכה' (אסתר ז י). (החנמה מאי"ן)



בהוסיאטין ואת כל הנוהגים לבוא מדי שנה לימים הנוראים, נוכחו לדעת כי אין בכל אלה אף לא אחד שישכול למלא כראוי את התפקיד של שליח צבור.

**החליטו** הגבאים להכנס אל הרבי, ולהציג בפניו את הבקשה. הרבי האזין לשאלה ולא כלל שיהיה או היהור השיב, "קראו לר' משה טולזינגר", מיד יצא מכתב אל ר' משה עם הוראת הרבי.

**בשקבל** את המכתב, החל בהכנות לקראת הנסיעה להוסיאטין, סמוך לראש חודש אלול, קם ונסע להוסיאטין, שם החל בהכנות לקראת המשימה הגדולה שתטל עליו.

**ר'** משה שהיה בר אורן וחסיד מסור, ידע היטב מה הן ההכנות הנדרשות ממנו, כבר אמר הרה"ק **רבי ישראל מהוסיאטין** זיע"א לר' שמעון בריוון, שנדרש באופן חד פעמי לגשת לפני התבה בימים הנוראים וחרדה אחרתו, שמא אינו ראוי לתפקיד כה אחראי ביום כה נעלה, "גש לתבה, לא אתה שליח הצבור, אני הוא שליח הצבור".

**בנסיעתו** להוסיאטין, הצטרף ר' משה במפתיע, קולו נעלם לחלוטין, כל מלה שהיה צריך להגות בפיו, עלתה לו במאמץ רב. בעת שנגנס לקבל שלום, הזכיר את צרידותו והרבי ברכו בדרוכו בקדש, "הש"ת יעזר".

**אך** שהימים ימי קיץ, עטף ר' משה את צוארו בצעיף חם לבל יצטנו, ונזהר מפני רוח פרצים ומכל שתיה זוננת. ידידים ואוהבים מיושבי המקום ומהבאים ממרחקים להסתופף בצל הקדש, הציעו לו תרופות,

ובפרט מבאי בית מדרשו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א שהתגורר ברחוב נחמני שבתל אביב.

**באחד** הימים בעת שהסב בבית מדרש זה במושב צותא של חסידים ואנשי מעשה, ספר רבי אליה דין את המעשה הבא, אותו חנה ממקור ראשון, אצל אביו רבי משה טולזינגר ז"ל.

**זאת** יש לדעת, כי ר' אליה דין זכה להיות אצל הרה"ק **רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין** זיע"א שלוש פעמים, בראש השנה, בג' בחשוון, ובפורים שחל להיות בערב שבת קדש. לתאריך זה היתה משמעות מיוחדת והמוני חסידים היו מגיעים לפורים ולשבת שאחריה.

**בשבתות** ובמועדי השנה, נוהג היה רבי מרדכי שרגא לקדש על היין בתוך ביתו והחסידים שרצו לשמע את הקדוש מפה קדשו, לא יכלו למלא את משאלתם. לא כן בפורים שחל בערב שבת, נוהג היה הרבי לערוך שלחן של פורס מפה ומקדש, אז נתן היה לראותו מקדש על היין. שלושה בקורים אלה נחרטו בזכרונו ובלבו, תמיד דבר אודותם בערגה ובכסופים.

**היה** זה בעת שהבעל שחרית של רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זיע"א הלך באופן פתאומי לבית עולמו, והותיר אחריו חלל ריק. הדבר התרחש בימי הקיץ המקדמים, אך כבר עורר דאגה בקרב הגבאים והמקדמים, מי ישמש כבעל שחרית, בימים הנוראים העתידים.

**הגם** שנותנה היתה הקביעה וההכרעה בידי הרבי, לא נמנעו הגבאים מלתור אחר מעמד מתאים, לאחר שסרקו את כל המצויים

לתבה ויקרא את הקריאה המצמררת, 'המלך'.

**בעודו** במקומו, פתח ר' משה פיו ונסה להוציא את המלה המתבקשת, וראה פלא, מיתריו נפתחו, ומפיו יצאה המלה הנכספת, ברוחה צלולה, מנגנת פהלכה. הוא נדהם מהפלא שקרה עמו, נגש בצעדים מהירים לתבה, ונהל את תפלת שחרית ללא כל צרידות ושעול.

**ביום** ב' דראש השנה באשמרת הבקר, חזרו כל בעלי התפקידים ונכנסו אל הקדש פנימה כאשר היה ביום א', הרבי חלק את התפקידים וכשהגיע לר' משה אמר, "אתה תתפלל היום מוסף".

**תפלת** מוסף שנשמעה אותו היום, לא נשמעה בבית מדרש שנים רבות, צלילי הנגינה שמלאו את חלל בית המדרש רגשו מצד אחד, ועוררו את מפתחי הלב מצד שני. לשיא ההתרוממות הוא הגיע ב'היום תאמצנו', עת נהרה פשטה על פני כל. כך אף היה בתפלות יום הכפורים, ר' משה נהל את התפלה והשיירה עד ה'תתקבל' של מוצאי יום הקדוש.

**בסיום** הצום נשארה קבוצת חסידים בבית המדרש לשיבה בצותא ולשתיית לחיים, ובתוכם ר' משה, כלם ברכוהו והושיטו לו שוב את ידיהם לתודה ולאחולים, תוף פדי כך בקשוהו שיואיל בטובו לחזר ולזמר שוב את אחת המנגינות, שהשמיע בתפלותיו.

**פתח** ר' משה את פיו ונסה לרצות את החבורה שהסבה סביבו, אף ראה זה פלא, הפתחים נסגרו ונסתמו, לא עלה בידו להוציא הגה מפיו, הצרידות הקשה חזרה בדיוק כאשר סבל לפני ראש השנה. (אמרו צדיק)

שחקו סממנים, רקחו לו עשבי מרפא שונים, ומהלו לו דבש ביצים וחלב לשתיה ולגרגור, אף הכל לא הועיל.

**ימי** הסליחות מתקרבים, ואין כל שנוי, ר' משה לא התיאש, בטוח היה שבלי סליחות ייטב מצבו, אף הגיע שעת אמירת הסליחות במוצאי שבת בחצות, ואין כל הטבה. למחרת נכנס בשברון לב אל הרבי ושטח את בעינתו, אף נענה בשתי מלים, "ה' יעזר".

**בליל** זכור ברית לא נגש לתבה, בתקוה כי מחר ייטב לו. בערב ראש השנה חזר ונכנס אל הרבי והציג את בעינתו ואת מצוקתו, אף הרבי חזר על תשובתו, "ה' יעזר".

**נהוג** היה בחצר הקדש בהוסיאטין, שכל בעלי תפקידי הקדש נכנסים בבקרו של כל אחד מהימים הנוראים לחזר הרבי, והוא היה מורה לכל אחד את התפקיד המטל עליו, אף הפעם התיצבו כלם בפני הרבי, והנה שומע ר' משה כי הרבי מטיל עליו להיות בעל שחרית, על אף שאינו מסגל להוציא הגה מפיו.

**מי** שלא ראה את ר' משה בצאתו מן הקדש, לא ראה מראהו של אדם מדאג ומיטר. הוא ישב בבית המדרש בשורה האחרונה הצמודה לקיר המערבי, שם געירו רגיל היה לנהג כמנהג המקום, לקרא בקול רם 'המלך' ממקום מושבו, לאחר מכן היה צועד אל התבה וממשיך בתפלה.

**המתחיל** סים 'והנורא בנוראותי', פנה את העמוד, וחזר למקומו. בבית המדרש הגדול הגדוש במתפללים השלף הס, כלם מצפים לבעל שחרית שיגש

מילין קירין ויהודשים נפלאים מהוקט  
מדברות קדשו ותורתו של  
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

# מִילָתָא

# חֻזְרָא



חֻזְרָא דְאִוְרֵייתָא  
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

## התחזקות בידיעה שאחרי הירידה תבוא עליה

**אתם נצבים היום וגו' (ט כט).**

כל אדם עוברים עליו בחייו זמני עליה וזמני ירידה, והעצה להתחזק בזמני הירידה היא לדעת שהקב"ה הוא העומד מאחרי אל הקשיים העוברים עליו, ואין שום צרה הנמשכת לעולם אלא ישוב הגלגל ויתהפך עליו למוטב. וכן מצינו בדוד המלך ע"ה שעברו עליו זמנים קשים בימי חייו, והיה מחזק עצמו באמרו (תהלים כג ד) 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני', ופירש **בספורנו** שדוד נתן אל ליבו שכבר היה כן בעבר, שהכה אותו ה' בשבט חובלים, ואחר כך תמך אותו לעזרו במשענתו, וכמו שהיה כן בעבר שאחר המכה באה הסמיכה, זו היא נחמתו שגם להבא ישוב ה' לסמכו במשענתו אחר שהכה אותו בשבטו, וזהו החיזוק לכל אדם בשעת קושי וסבל, לדעת שכל קושי הוא זמני ואחריו תבוא הרווחה.

וזה שאמר הכתוב **אתם נצבים היום** וכמו שפירש במדרש תנחומא (א): מה היום מאיר פעמים ומאפיל פעמים, אף אתם כשאפלה לכם עתיד להאיר לכם אור עולם, שנאמר (ישעיה ס יט) 'והיה לך ה' לאור עולם'.

### ישועת ה' כהרף עין

גם בשעת הסבל והצער צריך להתחזק תמיד בישועת ה' הקרובה לבוא, כי בכל צרה וצוקה העוברת על האדם יש תמיד פתח ותקוה לעתיד, ולדוגמא אם הוא עומד עתה למשפט ודומה בעיניו שהוא עומד לצאת חייב בדינו, הרי ביכולתו לערער בפני ערכאה גבוהה יותר שתהפוך בדינו ותוציא אותו לחופשי, וגם אם יצא חייב לפני כל ערכאות המשפט יש לו מוצא בבקשת חנינה מלפני המלך בעצמו,

וכך יחזק את עצמו בכל מצב שהוא שבדאי ירחם עליו ה' להושיע אותו מצרתו, ואפילו בדרכו אל הגדרום ח"ו יחזק עצמו בדברי חז"ל (ברכות י) אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, וכידוע שדרך העולם שאם נקרע החבל מעל גבי הנידון למות שוב אין קושרים חבל חדש אלא מוציאים אותו לחופשי, וכן קורה לפעמים שעומד הנידון על הגדרום ולפתע נכנס האויב לעיר וכולם בורחים מהמקום והוא בורח על נפשו [נכמו שאירע עם הגאון מטוורג רבי אהרן בורשטיין זלה"ה, שנכנסו חיילי רוסיה לביתו ובקשו להורגו בשעה שעסק בתורה, וביקש מהם שיניחו לו לסיים את לימוד הרמב"ם בו עסק, ובתוך כך פתחו חיילי צבא גרמניה במתקפה נגד צבא רוסיה וברחו החיילים הרוסיים וניצל הרב זצ"ל ממוות לחיים (וראה בהקדמת ספרו 'נר אהרן' שסיפר מעשה זה באופן שונה)], נמצא שבכל זמן ועת יש תקוה לישועת ה' כהרף עין [ידיע סיפור המעשה במו"ר רבי יעקב ז"ק ע"ה אביו של החכם צבי ע"ה, שנתפס לבין הרשעים בגזירות ת"ח ות"ט, וכבר היה כורע על ברכיו לפני הרשע אשר החרב אחוזו בידו, ופתאום התהפך לב הרשע לחמול עליו ושילח אותו לחיים ולשלום, אבל היו מן הנוכחים שם שטענו לחשוב שכבר הומת הצדיק בחרבו של הרשע, ובאו לפני חמוי בעל שער אפרים והעידו בפניו כי נהרג חתנו רבי יעקב ז"ק, וכמעט שלא נישא אשתו ח"ו אחר שיצא דינה להיתר מבית דינו של רבי העשיל ז"ל, עד שמן השמים ריחמו עליהם ובא הרוג ברגליו, וכתה להעמיד ממנו זרע ישרים מבורך [ומאותו מעשה ואילך נמנע רבי העשיל מלהיות נמנה על היתר עגונה]. והובאו הדברים בארוכה במגילת ספר לרבי יעקב עמדין ע"ה בן החכם צבי].

המשך בעמוד הבא

## כשמתבוננים לאחר זמן רואים שהכל היה לטובה

משובש עד לאחר שחותרים בו, כך הנהגת ה' אין עומדים על טיבה עד לאחר זמן אשר אז מתברר איך הכל מתוקן ומסודר דבר דבור על אופניו.

### בסוף נגלה שהכל היה אמת

ונרמז ענין זה מיד בתחילת התורה 'בראשית ברא אלקים', והוא סופי תיבות 'אמת', וכן נרמז בסיום פרשת הבריאה 'ברא אלקים לעשות' סופי תיבות 'אמת', כי האמת נעלמת ונסתרת בבריאה, ונראה לעיני המתבונן כאילו אין שום סדר בכל המתרחש בעולם, והעולם הזה נקרא עלמא דשיקרא כי השקר שולט בו לכל מראה עין האדם, אבל בסופי התיבות נרמז 'אמת' כי בסופו של דבר אפשר לצרף את כל הפרטים ולראות איך הכל הוא אמת לאמיתה בלי שום חיסרון ופגם.

והנה צירוף 'אמת' שבתחילת הבריאה אינו לפי הסדר, ואילו הצירוף שבסוף ענין הבריאה הוא מסודר כהלכה, וגם זה לרמז, שבתחילה נראה כאילו אין האמת מסודרת כראוי בכל עיני הנהגת העולם, אבל כשמגיעים לסוף הבריאה ומסתכלים למפרע רואים שהכל מסודר לפי האמת בלי שום פקפוק.

בשעת התגברות היסורים על האדם, יזכור כי אף שלמראה עין נראה שמן השמים מביאים עליו רעה, אבל האמת היא שהכל מכוון לטובתו השלימה, ולאחר זמן יתברר לו בעזרת ה' איך תכלית כל קורותיו היה להיטיב לו באחריתו. רבינו **החפץ חיים** היה מבאר ענין זה בדרך משל, לחותמת שהאותיות מסודרות בה בסדר הפוך, והמביט בחותמת אינו יכול לקרוא הכתוב בה בקלות, ורק לאחר שנוטלים את החותמת ומטביעים אותה על גבי גליון נייר אזי מתגלה לעין כתב נאה ומתוקן. כן הוא גם בהנהגת הבורא בעולמו, אשר הרבה פעמים נראה בשעת מעשה כאילו אין דרכי ה' מסודרות אל נכון, כי פעמים רבות רואים אנו צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, והכל תמהים ושואלים מדוע דרך רשעים צלחה, אבל לאחר זמן אפשר לזכות ולראות איך כל מעשי ה' מסודרים בסדר נאה ומתוקן, וכל קורות האדם כולם מתוקנים למענו להיטיבו באחריתו, וזהו שרמזו חז"ל בדבריהם (שבת נה.) חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת, כמו החותם הנראה תחילה

## מִילְתָא דְפִלְיָאָה

### משל זה הינו אחד משלושת המשלים שכיוון המגיד מדובנא ברוח הקודש...

**פִי הַמְצִיחָה הַזֹּאת וְגו' לֹא נִפְלְאֵת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא יְחַקֶּה הוּא וְגו' כִּי קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד (ל, יא-טו).**

ידוע מִשְׁלֵוֹ של המגיד **מדובנא ע"ה** (אוהל יעקב נצבים ד"ה כי המצוה) המבאר בטוב טעם את הלימוד הגדול שיש לנו מפסוק זה. למה הדבר דומה, ליהודי עשיר שבא מן הדרך בערב שבת סמוך לחשיכה. והיה אך בא מן הדרך וירץ במהירות לביתו, ואת החפצים שהיו בעגלה אמר לעגליו כי תיכף ישלח לכאן את נערו להביא את חבילתו. ואכן משהגיע לביתו ציוה למשרתו כי יביא את אגודתו מהעגלה החונה מחוץ לבית. הנער הלך סחב והביא את חבילתו של אדונו. וכך בא לפניו ובישרו כי מילא משאלתו, כאשר בתוך דבריו התנשף ועודו מקנח פניו מהזיעה שעליהם.

אמר לו העשיר, איה חבילתי. ויאמר הנער, הנחתיה בחדר החיצון. אמר לו העשיר, מה שהבאת לא שלי היא. אמר לו הנער, לך נא ראה כי אכן הבאתי את חבילתך שלך. אמר לו העשיר, אין לי צורך לראות זאת, עיני ראות את התנשפותך ואת זיעתך, ודי לי בזה לדעת כי לא את חבילתי הבאת, חבילתי הינה אגודה קטנה וקלה, לו היית מביא אותה לא היית מתאמץ כלל.

אלו הם דברי הנביא (ישעיה מג כב) 'ולא אותי קראת יעקב' ומנין - 'כי יגעת בי ישראל', היגיעה שיגעת בעבורי, היא ההוכחה כי לא אותי עבדת, כי עבודת ה' קרובה וקלה להשגה, ככתוב **לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא וגו' כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיו ובלבבך לעשותו**. אמר על כך הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה**, משל זה הינו אחד משלושת המשלים שכיוון המגיד מדובנא ברוח הקודש.

# ברזא דאז"ד

## רמזים נפלאים על סדר הפרשה

### מילת ערלת הלב כברית מילה

ודם לתקן רק את עצמו, ואינו יכול להמשיך את התיקון גם לזרעו, ואף שהפגם בא ממנו, אך אין באפשרותו להשפיע תיקון על אחרים. אך הקב"ה עושה לנו טובה כפולה ומכופלת שיתוקן גם זרעו שכבר אינו בידו, ולכן כשהקב"ה הוא המל את לבבנו, נכתב **ומל ה' את לבבך** ונוסף גם **ואת לבב זרעך**. ואילו כשנכתב על האדם נכתב רק **ומלתם את ערלת לבבכם**. וזהו חסד עצום שעשה לנו הא-ל יתעלה, שנתן כח לתשובה להשפיע גם על זרעו.

#### מילת ערלת הלב על ידי שמירת הברית

ועל זאת נשאלה, כיצד אפוא מלים את ערלת הלב. דבר זה נרמז בפרשת התשובה שבהמשך הפרשה (פסוק יא), שם נאמר 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלות היא ממך ולא רחוקה היא וגו' והכוונה היא על מצות התשובה כדברי הרמב"ן<sup>א</sup>, וממשיך הכתוב (פסוק יב) 'מי יעלה לנו השמימה'; ואיתא בתיקוני זוהר (הקדמה ב): שראשי התיבות 'מי יעלה לנו השמימה' הם 'מילה'; וסופי התיבות שם הו"ה. הרי שההקדמה לתשובה ולמילת הלב היא שמירת הברית, ועל ידי כן זוכים להידבק בשם הו"ה ולהינצל מכל רע, וזהו כל מהותו של איש ישראל, וכמו שכתב **בחומת אנך להחיד"א** (שם פסוק יב) בשם **רבינו אפרים**, שהאותיות הנותרות באמצע התיבות 'מי יעלה לנו השמימה'; עולים בגימטריא 'ישראל'<sup>ב</sup>.

**שמירת הברית תלויה בשמירת הפה והעיניים**  
והנה ידוע שיש ג' בריתות, וכתב **השל"ה**

**ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך וגו' (ל**  
**ו)**. דרשו דורשי רשומות (ראה בעל הטורים)  
**א'ת ל'בבך ו'את ל'בב**, ראשי תיבות 'אלול',  
שבחודש הזה יש סיוע מן השמים לכל אחד  
להסיר את ערלת לבבו, כי כמו שבערלת  
הבשר מחויב כל איש ישראל להסירה, כן על  
האדם למול את ערלת ליבו ולשוב בתשובה.  
עוד הובא בשם החידושי הרי"ם ע"ה  
שהקשה, כיצד מותר לעשות תשובה וחשבון  
הנפש בשבת, הרי כתיב (ישעיה נח ג) 'קראת  
לשבת עונג', ובודאי אין לו תענוג כשמעלה  
על ליבו את מעשיו ושפלות מצבו, ומה גם  
שצריך לעסוק בתיקון נפשו, והיא עבודה  
קשה המשברת הגוף ומפרכתו, והיאך מותר  
בשבת. ותירץ כיון שכתוב 'ומלתם את ערלת  
לבבכם' שהתשובה היא כמילה, והרי שנינו  
מילה דוחה את השבת (שבת קלב):.

#### מילת הלב משפיעה גם על זרעו אחריו

ויש להתבונן בלשון הפסוק **את לבבך ואת לבב זרעך**, הרי התורה דיברה עם כל אחד ואחד, ולכל אחד נאמר שימול את לבבו, ומדוע אם כן נזכרה מילת לב הצאצאים, הרי הם גם הם בעצמם בכלל המה שנאמר 'לבבך'. פירש **בדברי יחזקאל** (ד"ה ומל) שחטאי האדם מביאים פגם גם בזרעו, ולכן אמר הכתוב שעל ידי **ומל ה' את לבבך** שתשוב אתה בתשובה שלימה, תסיר את הפגם שבא מהחטאים שלך גם בלבב זרעך<sup>ג</sup>.

אמנם נראה כי כאשר הציווי הוא על האדם שימול את לבבו, נאמר 'ומלתם את ערלת לבבכם' ולא נזכר זרעו, וזאת, כי בכח בשר

<sup>א</sup> ברמב"ן: 'המצוה הזאת' על התשובה הנזכרת. כי 'השבות אל לבבך', 'ושבת עד ה' אלקיך', מצוה שיצוה אותו לעשות כן וכו', כי אם יהיה נדחך בקצה השמים ואתה ביד העמים, תוכל לשוב אל ה' ולעשות כל אשר אנכי מצוך היום', כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך, אבל קרוב אליך מאד לעשותו בכל עת ובכל מקום.  
<sup>ב</sup> וכעין זה איתא באלשיך (שמות ד כז-כח): כמאמר דורשי רשומות על פסוק 'מי יעלה לנו השמימה', ראשי תיבות מילה, סופי תיבות שם הו"ה. ועל פי דרכנו נשית לב אל היות מילה בראשי תיבות הו' בסופי תיבות, ונהפוך הוא מהראוי. אך על זה, נשית לב אל אותיות שבין ראשי תיבות לסופי תיבות, שעליון כמספר ישראל. והוא, כי קודם מילה אין שם ה' ונקרא עליו, כי עדיין אינו ישראל. על כן תחלה היא המילה, ואחר כך שהוא ישראל שהוא מה שבאמצע, בא עליו, ה' שהוא בסוף.

שהקב"ה מחליש את כוחות הרע והסטרא אחרא. ואז מתקיים 'ומל ה' אלקיך את לבבך', ולא זו בלבד אלא גם 'את לבב זרעך', והיינו הפגם הנמשך בזרעו כמו שהתבאר בשם **הדברי יחזקאל**.

### חודש אלול מסייע למילת הלב

אם בכל השנה כח מילת הלב גדול כל כך עד כדי שיכול להשפיע אף על לבב זרעו, על אחת כמה וכמה בימים אלו ימי אלול. וכבר כתב **בשפת אמת** (ליקוטים לברית מילה ד"ה מילה בשמיני) שכמו שעל ידי הסרת הערלה מתגלה הארה מלמעלה, כמו כן על ידי התשובה ומילת ערלת הלב מתחדש הארה חדשה, כמו שנאמר (ירמיה ג כב) 'ארפא משובתיכם', מילה ותשובה מביאין הרפואה. וכמו שנכתרו י"ג בריתות על המילה, כמו כן על ידי התשובה נפתחו י"ג מדות הרחמים, שכל זה התגלות הנהגה עליונה שלמעלה מן הטבע.

והרי ימים אלו נקראים ימי רצון מטעם זה, שמתגלים בהם י"ג מכילין דרחמי, וכמו שכתב **השפת אמת** (לחודש אלול תרס"א ד"ה על חודש) שלעולם יש התגלות הי"ג מידות בימים האלה בכח התעוררות התשובה, ולכך נקראים ימי הרחמים והסליחות, שי"ג המידות המתגלים בהם משפיעים רחמים וכפרה. אם כן נוסף בזמן הזה כח כמו במילה. וכאשר באים יחדיו כח המילה, מילת הלב, וכח התשובה, וביחוד בימים אלו שמתגלים בהם י"ג מכילין דרחמי, בוודאי כוחם גדול מאוד, ויש סיוע חזק ורחמים מן השמים לקבל את האדם בתשובה, וכיון שחטאי הדם משפיעים פגם אצל צאצאיו, ממילא הזמן הוא בחודש אלול לתקן בתשובתו גם לבב זרעו אחריו, וכמו שנרמז בפסוק **ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך**, לעורר מילת ערלת הלב גם אצל זרעו אחריו.

(מס' פסחים מצה עשירה) שזהו סוד הנאמר בפסוק (איוב ה ז) אדם לעמל יולד, 'עמל' ראשי תיבות, עינים, מעור, לשון. והם תלויים זה בזה, כמו דאיתא בספר יצירה (פ"ו מ"ד), וכיון שצפה אברהם אבינו ע"ה וכו', אז נגלה עליו אדון הכל ברוך הוא וכו', וכתר לו ברית בין עשר אצבעות רגליו והיא ברית המילה, ועשר אצבעות ידיו והוא הלשון. וכתב **החיד"א ע"ה** (יוסף תהלות תהלים קלט ב ועוד) 'פה' בגימטריא 'מילה', ששמירת הברית תלויה בשמירת הדיבור, וביאר כמין חומר, שזהו דכתיב (תהלים קלט ד) 'כי אין מילה', מה שפגמתי בברית מילה, הוא 'בלשוני' מפני שפגמתי בדיבור. נמצא אם כן, שהאיש הנלכב הרוצה למול את ערלת לבו ולשוב בתשובה, ראשית הכל צריך לשמור את מילתו, והדרך היא ע"י ששומר פיו ולשונו, שע"י הפה מתקנים הכל וזוכה לעלות ולהתעלות השמימה.

בזה יובן מה שבמקום אחד נאמר שהאדם הוא ימול את לבבו, ובמקום אחר, נכתב שה' הוא ימול את לבבנו ואף ימול את לבב זרענו. שכאשר אדם עושה את המוטל עליו ומקפיד להיות נוטר ברית הן ברית הלשון והן ברית המילה התלויה בה, אזי משפיע על לבו למול את ערלת לבבו, וכשהאדם עושה את המוטל עליו הקב"ה מסייעו למול את ערלת לבבו. ויש לומר שזה הביאור בפסוק (ישעיה ו י) 'ולבבו יבין ושב ורפא לו', שכאשר האדם מל את ערלת לבו הקב"ה מסייעו 'ושב ורפא לו'. והוא על דרך שאמרו צדיקים 'והיו הדברים האלה וכו' על לבבך', שאף כאשר הלב סתום מלקבל, עם כל זה יניח את הדברים מעל לליבו עד שיפתח הלב ויכנסו הדברים. וכן כאן, האדם יעשה המוטל עליו, ובזה אומר לקב"ה 'השיבנו', ואז הקב"ה מסייעו לחזור בתשובה והדברים יכנסו לליבו ואז 'רפא לו'.



## מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

והתבוננת על מקומו ואיננו, והנה תיבת 'רשע' כוללת תיבת 'רע' ואות שי"ן, ותיבת 'רע' הוא הרע הגמור בלי שום טוב, וכיון שהוא רע גמור אין לו שום מציאות של קיום, אלא שיש בו גם את שי"ן אשר היא רומזת על הקדושה, והיא הנונת קיום ל'רשע', אכן כאשר יסתלק את שי"ן מן ה'רשע' ולא יהיה בו עוד שום קדושה, אזי יתבטל הרע במציאות וממילא 'והתבוננת על מקומו ואיננו'.

### ניצוץ הקדושה משיב גם את הרשע בתשובה

ולפי דרכנו למדנו שבכל רשע אפילו אם הוא מלא ברשעות, מכל מקום יש בו מעט קדושה הנרמז באות שי"ן, וכעין מה שהיה **הבעל שם טוב הקדוש** רגיל ללמד זכות על ישראל, שגם כשהוא חוטאים בודאי יש בליבם איזו כוונה טובה, וכגון הגוזל ועושק את חבירו רצונו לפרנס את בניו ולגדלם לתורה ולמצוות, ומעט קדושה זה בכוחו להשיבו למוטב, וגם זה נרמז בפסוק 'ועוד מעט ואין רשע', בכוח 'מעט' הקדושה אשר שם 'ואין רשע', יזכה לבוא לתיקונו השלם 'והתבוננת על מקומו ואיננו' וישוב בתשובה שלמה.

וכיוצא בזה יתבאר הכתוב **אם יהיה נדחך בקצה השמים**, שכבר חטא האדם מאוד ונדחה בחטאיו עד קצה שורש הקדושה, בכל זאת **משם יקבצך ה' אלקיך**, מאותה נקודה קדושה שנתרה בקרבו, משם תתעורר הקדושה להשיבו בתשובה שלמה.

### גם מעט כוונה טובה נרצית לפי ה'

בדרך זו התבאר עוד גם בדרך עשה טוב. שלפעמים האדם עובד את ה' שלא לשמה, וכגון שאומר במחשבתו הלא אני מיוחס ועשיר וכן טובים ובעל מדות טובות, ואם אקבע עכשיו גם עתים לתורה, ודאי יהיה לי שם טוב ונכבד, ומכל מקום יש בו גם קצת כוונה לשם שמים, כגון לפרנס את מי שקובע לומד עמו וכדומה, אזי הקב"ה מדקדק אחריו למצוא מעט כוונתו הטובה, וזהו הרמז בכתוב **אם יהיה נדחך בקצה השמים**, הגם שתהיה עבודתו נדחת מן השלימות,

## נקודה פנימית שבכל יהודי משיבה אותו למוטב

**אם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ (ל ד).** כל יהודי גם כשהוא נכשל בחטא נותרת נקודה טובה בקרבו, ונקודה זו עתידה להחזירו למוטב, כמו שמבאר בשם **הבעל שם טוב ע"ה** על הפסוק **אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ומשם יקחך**, כלומר גם אם יהיה יהודי נידח ממקומו ומדרגתו בסיבת חטאיו, מכל מקום בקצה ועומק פנימיותו יש כוונה עמוקה לשם שמים, ומשם הקב"ה מקבץ ואוסף את אותה כוונה טובה, ומסייע שתתפשט אותה המחשבה ותעורר בקרבו הרהורי חרטה. ועל ידי שמתודה האדם וממשיך לקבל על עצמו תשובה שלימה, הרי הוא זוכה בכח התורה והתשובה שקדמו לעולם, לשוב לשורש בריאתו כמו קודם שחטא ונתקלקל, ועל זה נאמר (להלן פסוק יא) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלת היא ממך ולא רחוקה היא', עד שחוזר לגמרי לדרך הישר באופן המועיל להתקדש ולהיטהר, בבחינת מחשבה דיבור ומעשה, הנרמזים בפסוק (שם פסוק יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאוד בפִּיךָ ובלבבך לעשותו', ויטהר את המוח על ידי מחשבות ודעות זכות וטהורות, ומתוך כך יבוא לטהרת הלב על ידי רצונות ותשוקות הלב, וכך ימשיך גם לטהרת האיברים שיהיו כל מעשיו טהורים ורצוים.

### חיות כל דבר בכוח הקדושה

ביאורו של דבר, הוא שכל דבר בעולם מקבל את חיותו בכוח ניצוץ קדושה המחיה אותו, ואפילו דבר חטא ועוון חיותו היא מן הקדושה, ויש בו ניצוץ קדושה הנותן בו חיות וקיום, ותיקון כל הדברים הרעים הוא על ידי שמוציאים מהם ניצוץ הקדושה ומשיבים אותו לשורשו, וממילא כל הרשעה כעשן תכלה והיא בטילה מאליה. וכמו שנרמז בכתוב (תהלים ז י) 'ועוד מעט ואין רשע

ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, 'דין' הוא על העבירה שעשה, ו'חשבון' הוא על המצוה שהיה יכול לעשות בזמן שעשה את העבירה, וכמו כן יש לפרש שהאדם נענש הן על החטא שעבר והן על שהתעצל ולא שב בתשובה.

### המלך בשדה בחודש אלול

והזמן הראוי ביותר לשוב בו בתשובה הוא בחודש אלול, אשר הקב"ה מוחל על כבודו וממציא עצמו לכל אדם, וכמו שהמשיל **בעל התניא ע"ה** את ענין התשובה בחודש אלול, משל למה הדבר דומה, למלך שבא בדרך לביתו, וכל בני העיר ממתנינים לכבודו מחוץ לעיר, וכשהוא מתקרב אל העיר מקבילים פניו בכבוד הראוי לו, ובשעה זו הכל רשאים להתקרב אל המלך והוא מאיר להם פנים והם רצויים לפניו, אבל בבוא המלך אל היכל המלכות אזי אין הכל ראויים להיכנס אליו, ורק יחידי סגולה המובחרים שבעם זוכים להיות מרואיפני המלך. וכך גם בחודש אלול מצוי הקב"ה לכל כמו המלך בשדה, וכל אדם יכול להתקרב אליו ולשאול בשלומו, אבל המתעצל מלנצל את ההזדמנות היקרה בחודש אלול, אזי צריך זכות גדולה ומיוחדת כדי להתרצות לפני בוראו כשיבוא המלך אל ביתו.

### חומרת המתעצל מלהקביל את פני המלך

וכן ידוע המשל מאת **החפץ חיים ע"ה** למלך שהיה יוצא פעם אחת בשנה לבקר את בני מדינתו ולשמוע בקשותיהם, ובשעה זו היו הכל יוצאים לקבל את פניו, והנה בביקורו המלכותי יצאו כל התושבים להקביל פניו מלבד עצל אחד שנותר לישון על מיטתו, ובקומו משנתו רץ מביטו ומצא שכבר עזב המלך את העיר ושב אל ארמון המלוכה, ולמרות שעמד בפתח והתחנן שיניחו לו לברך את המלך מיאנו השומרים להכניסו אל המלך, אחרי שביזה את כבוד המלכות בהימנעותו מלהקביל פניו בבואו אל העיר.

מכל מקום הרי **בקצה השמים** תימצא בו מעט כוונה נכונה וראויה לשם שמים, וכוונה מועטת זו **יקבצך ה' אלקיך**, כי מתוך שלא לשמה יבוא לשמה.

### החייב לנצל את כח התשובה

**רַאֵה נַתַּתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הַתְּרֵעָה** (ל טו). שינוי הלשון שרואים אנו בתורה מעמיד לפנינו קושיא רבתי, כי בפרשת ראה (לעיל יא כו) נאמר 'ראה נתתי לפניכם היום ברכה וקללה' וגו', שאם שומעים לדבר ה' ומצוותיו זוכים לברכה ולהיפך באים לידי קללה, ואילו בפרשת נצבים מצינו לשונות חמורים יותר, שאם בוחרים בדרך הרע מגיעים למות ח"ו, כמו שכתוב **ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע**, וצריך להבין למה השתנה העונש מקללה למיתה ח"ו.

אלא מאחר ומצות התשובה נותנת את הכוח לחוטא לתקן את דרכיו ולפתוח בדרך חדשה כאילו לא חטא מימיו, ואם מזלזל חלילה במתנה זו ואינו מנצל אותה להינצל מכבלי היצר הרי התביעה עליו גדולה לאין ערוך, איך לא חמל על נפשו למלט אותה מרדת שחת, ונמצא שמלבד העבירה שבידו עוד הוסיף חטא על פשע בכך שמנע עצמו מן התשובה, יתיישבו הדברים כפי שביאר **במשך חכמה** (ד"ה כי המצוה) שבפרשה הראשונה התורה דיברה קודם שנאמרה מצות התשובה, ולא נאמר אלא שהחוטא ממשיך קללה על עצמו, אבל הפרשה השנייה נאמרה אחרי מצות התשובה, ואז עונשו כפול ומכופל, כי מלבד החטא עצמו שחטא עוד הוסיף לפשוט בכך שהפקיר נפשו והתעצל מן התשובה, ועל כך עונשו מרובה עוד יותר עד כדי מיתה.

### דין על החטא וחשבון על מניעת התשובה

ויבוארו הדברים באר היטב על פי דברי **הגאון מוילנא ע"ה** שפירש את מאמר המשנה (אבות פ"ג מ"א)



י"א ד'אור ע"י מנחם אור לוישי"ם  
 © כל הזכויות שמורות  
 אין להעתיק או לנעוץ ללא אישור  
 מפד"ש בכתב מנחם אור לוישי"ם  
 פיצוב ועיבוד: שוקי קני

## גדולים צדיקים בחייהם

יהודי בליל שישי. לפי תומם סברו החסידים כי יהודי זה בוודאי ישוש וישמח לפתוח דלתות ביתו בפניהם, ליתן להם לגימה הגונה של יין שרף עם מיני תרגימא ולערוך בפניהם שולחן לארוחת ערב חמה ומזינה, ואף גם זאת יערוך לפניהם מיטה מוצעת לשנת לילה.

נקל לשער את תדהמת החסידים כאשר עמדו בפתח בית המרזח ונוכחו לראות את דלתותיו מוגפות, אין יוצא ואין בא. למרות שהשעה הייתה מאוחרת ובית המרזח כבר היה סגור לקונים, דפקו החסידים על הדלת של הבית וביקשו להכנס, אלא שאיש מתוך הבית לא הגיב. תחילה חשבו החסידים שמא האיש אינו נמצא כרגע בביתו, אלא שמבעד לחלונות הם שמעו היטב את קולו נישא עם מתן הוראות שונות להכנת מאכלי השבת. סברו הללו שמא לא שמע האיש את הדפיקות והחליטו להגביר את הקצב.

הם דפקו שוב ושוב עד שלפתע פתאום נפתחה הדלת במהירות ודמותו הקוצפת של בעל הבית נראתה שם: מה רוצים אתם עד כדי כך שאינכם מפסיקים לדפוק כאן? החסידים החלו מגמגמים. לא כך ציפו לראות ולשמוע את פני בעל הבית. סבורים היו שיכניסם בסבר פנים יפות ויקרא להם עוד בטרם יבקשו, והנה עתה נראה הוא זועף לחלוטין. בקושי רב הצליחו להשמיע את בקשתם: רוצים הם לישן כאן בלילה ובבוקר השכם להמשיך בדרכם אל רבם בקאסוב.

בעל הבית בקושי נתן להם לסיים את בקשתם עד שהוא העמיד אותם על טעותם

קבוצת חסידים ואנשי מעשה, שתושבי העיר קולומייא ומאנשי שלומו של הרה"ק רבי חיים מקאסוב זיע"א היו, נמנתה וגמרה חורף אחד, כי את השבת הבאה, אחת משבתות החורף, יעשו אי"ה בצוותא חדא, בשבת אחים גם יחד, כשהם מסתופפים בצילא דמהימנותא של רבם הגדול בקאסוב.

תיכף ומיד החלו החסידים להתקין עצמם בהכנה דרבה נאותה לקראת השבת נועם הנשמות, ומלבד עבודתם הרוחנית הגדולה בתורה ובתפילה ובלימוד ספרי חסידות ביגיעה ובהבנה, להכין לפניהם הדרך לספוג אל פנימיותם מהאור הגנוז אצל הצדיקים, כוננו עצמם גם בגשמיות והתקינו את צרכי הגוף.

תחילה שכרו עגלה פשוטה וסיכמו עם העגלון שיצא לדרכו בבוקר יום חמישי בשבת כדי שיוכלו להגיע לקאסוב בצהרי יום השישי. אחר כך הכינו החסידים לעצמם את צרכי השבת: בקבוקי יין משובח, חלות שחומות ונאות, בשר ודגים וכל מטעמים. את הכל ארזו היטב. ומאחר ומזג האויר היה קר מאוד, הייתה דעתם נוחה עליהם שהאוכל לא יתקלקל ויישמר בטריותו עד בואם לבית האכסניה בקאסוב.

את הדרך מקולומייא לקאסוב ניתן לעשות בדרכים שונות, אולם החסידים חישובו דרכם וביקשו לנסוע דרך כפר פלוני, שכן ידעו שבאותו הכפר מתגורר יהודי, ובסמוך לביתו מצוי בית מרזח קטן, חנות בה היהודי מוכר יין שרף ושאר מיני משקאות חריפים לגויי הסביבה, ובדעתם היה להתארח אצל אותו



אל ביתו נאווה קודש של הרה"ק מקוסוב לקבל את ברכת השלום על בואם. ויהי כאשר רק נכנסו אל חדרו של הרב תיכף התחיל הרבי בסדרה ארוכה של שאלות וביקש מהם לתאר בפניו את כל סדר נסיעתם מהחל ועד כלה: מני אותה שעה שבה יצאו ממקום מגוריהם בקולומביא ועד להגעתם אל קאסוב.

החסידיים שכמובן לא רצו להשמיע דברי סרה באותו יהודי בעל בית המרזח העדיפו לעקוף את החלק הזה וסיפרו לרבי כי הם נסעו בדרכם מקולומביא ועברו דרך כפר פלוני אלא שלא נותרו שם לשנת לילה והמשיכו לנסוע כל הלילה עד בואם לקאסוב.

גרעש הרבי והתפלא: מדוע עשיתם כדבר הזה? מדוע לא נשאתם לישון בלילה בכפר, והלא יש שם יהודי המתגורר שם ויכולים הייתם למצוא מנוח בביתו ולצאת בכי טוב בבוקר השכם בדרככם לכאן. ותוך כדי דיבורו הוסיף הרבי והתפלא: האם לא ירדו גשמים עזים במשך כל שעות הלילה, והרי בעגלה פתוחה נסעתם מן הסתם, ברור שהיה עליכם להשאר בלילה בביתו של היהודי. מה הייתה הסיבה שהמשכתם לנסוע בלילה.

התגמגמו החסידיים ולא ענו. אלא שהרבי לא הניח להם ולא הסכים עם שתיקתם. הרבי חזר ושאל שוב ושוב את שאלתו, תוך כדי שהוא מטעים שסכנה גמורה הייתה לנסוע בלילה, אם מפני הסכנות הרבות המצויות בנסיעה לילית ואם מפני החשש להצטנן ולחלות בדלקת ריאות בנסיעה בגשמים זועפים שכאלה. בסופו של דבר, משלא יכלו החסידיים להמשיך ולסרב להפצרות הרבי נענו הללו והשיבו בשפה רפה: אכן התוכנית המקורית הייתה לישון בביתו של אותו יהודי, אף דפקנו על דלתות

הגדולה: מה לי ולכם כי יש ברצונכם לבוא בצל קורתנו? וכי בית אכסניה אנכי לכל תועה בדרך? מהרו וסעו מכאן כי אין בדעתי להכניסכם לביתי, לא מינייה ולא מקצתיה. ביתי אינו עיר מקלט לעוברי אורח חסרי מקום שינה, ובוודאי שאינו בית תמחוי בו ניתנים ארוחות חינם לעניים ולאביונים. דרישתי המיידית מכם היא שתפנו את המקום ותפסיקו לדפוק לי על הדלת.

העויינות המובהקת שנסוכה היתה על פני המילים הקשות שהשמיע בעל הבית לציבור החסידיים, הבהירה להם בחדות כי אין כל רחמים בליבו על עוברי האורח המסכנים שנתרו חסרי מקום שינה, ובוודאי שאין לו כל רגש חסידי כלפי החסידיים שנוסעים לרבם הדגול בקאסוב. אין להם מה להתחנן בפניו ולבקש את רחמיו וחסדיו, כי איש נוקשה וערל לב הוא.

זו החסידיים הצידה, שכן בעל הבית הזהירים שלא להשאר עומדים בסמיכות לביתו, וניסו לטכס עצה כדת מה לעשות בהמשך הלילה. איש יהודי מלבד בעל בית מרזח זה אינו מתגורר בעיירה, כך שאין להם להיכן לפנות ולבקש עזרה. תוך כדי שהם עומדים ומתייעצים ביניהם החל לרדת גשם. טיפות הגשם התחזקו יותר ויותר עד שהפכו לגשם זלעפות שירד בעוז על ראשי החסידיים.

לא נותרה להם ברירה אלא לעלות חזרה אל העגלה ולהמשיך בנסיעה לעבר קאסוב. העגלה הייתה פתוחה והגשמים ניתכו בעוז על ראשי החסידיים האומללים שניסו ככל יכולתם לכסות את עצמם ואת מטלטליהם עם המעילים שעליהם, אך ללא הצלחה מיוחדת. הבוקר אור והאנשים הגיעו קאסובה. כדרכם של חסידיים לא התמהמהו כלל ותיכף הגיעו



מתוך שהבינו כי לחדשות אלו ולמאורע זה התכוון הרבי בכך שאמר להם להמתין ליום ראשון.

האיש נכנס לרבי והחל לבכות בקול גדול ולבקש דבר ישועה ורחמים: בית מרזח זה שממנו הוא מוצא את פרנסתו זה שנים רבות מושכר לו על ידי הפריץ המקומי בסכום קבוע לתועלת שני הצדדים. ההסכם ה'לא כתוב' ביניהם היה שהיהודי אינו מאחר את פרעון התשלום, ואילו הפריץ אינו מטריד את היהודי בטענות ובתביעות. מפעם לפעם היה היהודי גם שולח תשורה בקבוקי יין שרוף ממיטב התוצרת אל ארמונו של הפריץ, מנחה לעשו, והפריץ היה שבע רצון ביותר.

והנה, היום בבוקר הגיע לבית המרזח שליחו של הפריץ והזמינו לבוא עכשיו לפגישה דחופה, כשבפגישה זו היה הפריץ נראה כאילו הוא אחוז טירוף. בכעס רב הודיע לו הפריץ כי עליו לעזוב את בית המרזח תוך שלשה ימים, רגע אחד לא יותר, ואף נאסר עליו להמשיך ולהתגורר בכפר. שמא תאמר, איים הפריץ על היהודי, שרשאי אתה לקחת מכאן את חפצין וכיוצא בזה?! טעות גדולה בידך! כל חפצין שלי הם ואל תעז לקחת מחוט ועד שרוך נעל.

נפל היהודי לרגלי הפריץ וביקש לדעת בבכיה ובתחנונים מה פשעו ומה חטאתו, אך הפריץ אטם אזנו משמוע והורה למשרתים לגרש אותו מארמונו תיכף ומיד.

בראות היהודי את גודל שברו, לא ידע מה לעשות. הוא נסע אל קרובי משפחתו שבקולומייה וסיפר להם את הרעה הגדולה אשר באה עליו וביקש מהם כי יתנו לו עצה הוגנת כדי להנצל מצרה זו בה הוא עתיד

ביתו ובקשנו ממנו, אלא שהוא מיאן בכל תוקף לפתוח דלתות ביתו בפנינו, וכמו פתן חרש אטם אזנו משמוע את קול תחנונו.

נרתע הרבי משמוע דבר נורא זה. בעצב רב הוא לחש לעצמו: אוי לאוזניים שכך שומעות, שיהודי ירא ושלם יסרב להכניס עוברי אורח לביתו עד שהללו יצטרכו להשאר תחת הגשם העז ולהמשיך בנסיעתם בלילה. לאחר מחשבות רבות בהם התכנס הרבי אל תוך עצמו, הוא נענה לבסוף ואמר: היום ערב שבת קודש, לכו והתארגנו ליום השבת, אך אל תסעו מכאן במוצאי שבת, שכן כבר ביום ראשון יהיו כאן חדשות מופלגות מאוד ועליכם לראות ולשמוע זאת.

השבת חלפה על החסידים באווירה מרוממת מאוד. הרבי השפיע שפע קודש על חסידיו וערך את שולחנותיו הטהורים באהבה וביראה, בדחילו וברחימו. החסידים לא איבדו רגע מלקלוט אל תוכם את ההשפעות הרוחניות הנאדרות בקודש שהרבי השפיע עליהם מהעולמות העליונים.

כפי שביקש הרבי, לא נסעו החסידים חזרה לביתם אשר בקולומייה במוצאי שבת קודש אלא נותרו בצילא דמהימנותא בחצר הקודש. במוצאי שבת עוד ערך הרבי את סעודתא דדוד מלכא משיחא, וביום ראשון נכנסו החסידים אל בית המדרש, התפללו ולמדו בכוונה ובהתעוררות במשך כל שעות היום, עד שלקראת ערב הם מבחינים לפתע באותו יהודי, בעל בית המרזח בכפר, המתפרץ בבהלה רבה אל בית המדרש, מחפש להכנס אל הרבי בדחיפות גדולה.

בהלתו לא הבחין האיש שהחסידים מצטרפים אליו. הם קמו והלכו בעקבותיו,



לצאת נקי מכל נכסיו ולגלות ממקום מושבו למקום בלתי נודע.

שמעו קרוביו את המעשה המוזר הזה, והם ענו ואמרו כולם פה אחד: רק הרה"ק רבי חיים מקאסוב הוא אשר יוכל ליעצו מה לעשות ואף לפעול למענו ישועה. אך היות שאיש זה היה איש בור ועם הארץ, ומעולם לא דרכו רגליו על סף ביתו של רבי חסידי, על כן הדריכו אותו בני משפחתו והסבירו לו מה עליו לעשות. עשה היהודי כעצתם, נסע לקאסוב ובבואו אל הקודש פנימה ביקש שהרבי יפעול עבורו ישועה.

התבונן בו הרבי במבט חודר ואמר לו: וכי מה רוצה ממך הפריץ: שתעזוב את הכפר ותעבור לגור בעיר - מה רע בכך? הרי שם בכפר אין לך מנין לתפילה, כך שאינך שומע חזרת הש"ץ וקריאת התורה, כך בימות החול וכך גם בשבת קודש. הלוא גם מקוה אין בכפר, וגם חברותא נאותה לקבוע עימו סדרי לימוד שכל יהודי צריך ללמוד אין לך. דעתי היא שמעז יצא מתוק וגזירת הפריץ היא דווקא הגונה עבורך: מוטב שתגור בעיר גדולה של חכמים וסופרים עם עוד יהודים, שם יש מקוה, שם תתפלל במניין ותקבע עתים לתורה, והכל על מקומו יבוא בשלום, ובוודאי יעזרך הקב"ה למצוא פרנסה הגונה שאין בה ביטול תורה ותפילה.

בשמוע היהודי את הדברים האלו נפלה חרדה גדולה עליו. הוא התחיל להתחנן על נפשו שהרבי ירחם עליו, כי עד עתה היתה לו פרנסה ברווח וכאשר יעבור לגור בעיר מאין יבוא עזרו ומהיכן יחיה ירק זה. בין דבריו טען האיש כי הנה יש לו שכן יהודי בכפר הסמוך, אשר גם הוא גר לבדו, ומדוע הוא מותר לו לגור בלי מנין ומקוה וכדומה ודווקא

הוא מחויב לעבור לגור בעיר.

נענה הרבי ואמר: יפה שאלת, ואכן אשיבך דבר: אכן כשיהודי יושב לו בכפר והוא מתפלל בלא מנין ובלא מקוה ובלי תלמוד תורה, זהו דבר שאינו ראוי, אולם היות וקבעו חכמים (שבת קכז). גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, הרי שאם אותו יהודי מכניס אורחים הרי שבזה הוא מתקן הכל, וכך בדיוק מתנהג אותו יהודי שהזכרת: הוא מכניס אורחים לביתו שזה כנגד תפילה בצבור, הוא נותן צדקה ביד רחבה שזה כנגד המקוה. אולם אתה, תורה ותפילה אין לך וגם צדקה והכנסת אורחים אינך עושה, מה לך ולגור בכפר?

הבין היהודי היטב את דברי הרבי ואמר: גם אני מסכים לנהוג כן! את דלתות ביתי אפתח לאורחים וגם אתן לעניים צדקה בנפש חפצה! השתהה הרבי לרגע קט והפטיר: אני מאמין לך שאכן מהיום והלאה יהיה ביתך פתוח לרווחה, חזור אל ביתך ותראה שהכל על מקומו יבוא בשלום.

חזר היהודי לביתו, שם הוא מצא את משרת הפריץ אומר לו שהפריץ מחכה לדבר אתו. מיהר היהודי לארמון הפריץ, שם הוא ביקש את סליחתו ואמר לו: התחרטתי על אשר רציתי לסלקך מפה! הנני מרשה לך להשאר ככל שתרצה, כאילו לא היו דברים מעולם.

באמת אמרו שקבוצת חסידים זו בשעה ששבה לקולומייא הייתה קבוצת האורחים הראשונה שנכנסה אל ביתו והתקבלה בכבוד גדול, ותמיד היו החסידים הבאים ושבים לקוסוב נכנסים אל ביתו של יהודי זה ונהנים מהכנסת אורחים טובה ונאותה כיד ה' הטובה עליו.





לעיל אחר הסתלקותו ושאל אותו: אם הוא כבר על מכוננו בגן עדן העליון? והשיב לו שאינו רוצה לילך למקומו עד שיתקן כל אנשי שלומו ויעמידם על מכונם בשורש העליון, כך סיפר הרה"ק מראזלי ז"ל ואמר: שמי שדבוק בחיים לצדיק אמת - אחר פטירתו מזה העולם מראין לו את רבו והוא מוכרח לעשות לו טובה בעולם הבא, עד כאן שמעתי, ומזה נראה כמה טובה לנפש הישראלי לדבק עצמו אל צדיק אמת ואז טוב לו בזה ובבא. וסיים הוא על זה: ואני נתיישבתי בדעתי למה לי הטורח הזה לאחר פטירתי?! מוטב שאתקן אותם ואעמידם על מכונם כל זמן שאני בעולם הזה. וסיפר לי אחד מצאצאיו הקדושים שלן אצלו בעת חליו, ופעם אחת באמצע הלילה הלך אצל מטתו לאט בלי מנעלים על רגליו לראות מה הוא עושה, וראה אותו אווז בדיקנא קדישא שלו ובוכה, ורבינו הרגיש שאחד עומד אצל המטה, ושאל אותו, מי הוא? ואמר לו, שהבכיה הוא שרוצה להעמיד כל אנשי שלומינו על מכונם קודם פטירתו, שיתקן כל אחד מה שבא לזה העולם השפל דלא ליעול בכסופא לעלמא דאתי".



על הפסוק בתחילת פרשת השבוע (דברים כט ט): **'אתם נצבים היום כְּלֶכֶם לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאִשְׁיֵיכֶם שְׁבִטֵיכֶם זְקִנְיֹכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל,** ופירושו רש"י: **'אתם נצבים' - מלמד שכנסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית,** פירש בספר 'אפיקי ים' (להגרי"מ שלאגער מבוקטשביץ זצ"ל), שהכוונה באה כאן שמושה רבינו רעיא מהימנא לא המתין מלתקן את נשמות ישראל רק לאחר פטירתו מהעולם, אלא עוד קודם שנסתלק מהעולם כנסם ואספם יחד כדי להכניסם לברית.

הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א מביא כי יש צדיקים שלאחר פטירתם מהעולם גומלים חסד ומתקנים נשמות, ויש צדיקים שאינם ממתינים עד לזמן זה אלא בחייהם עלי אדמות כבר הם מקדימים לתקן את הנשמות ולהעמידם בקרן אורה כראוי וכיאות.

וכך כתב בספרו (פרשת ראה): "שמעתי גם כן ממורי הקדוש [רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב] זצללה"ה שסיפר איך שהרב הקדוש מוהר"ד יהודה צבי מראזדיל זצללה"ה ראה בחלום את חותנו רבינו מוה"ר צבי מזידיטשוב זלה"ה אחר פטירתו ושאל לו: אם הוא כבר על מקומו המוכן לו בגן עדן העליון?

והשיב לו [הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב], שאינו רוצה לילך על מקומו עד שיראה לתקן נפשות אנשיו אשר היו מדובקים אליו בחיים חיותו ויעמיד כל אחד ואחד על מקומו הראוי לו, ואז תנוח נשמתו הקדושה גם כן על מקומה המוכן לה, כן סיפר מורי הקדוש המעשה.

וסיים על זה ואמר בזה הלשון: ואנכי נתיישבתי בדעתי, למה לי הטרחה הזאת אחר פטירתי?! מוטב לי לעשות כל זאת בחיי! ואני משתדל עתה להעמיד כל אחד ואחד מהאנשים הנלווים אלי לתקן את נשמתם ולהעמיד כל אחד ואחד על מקומו הראוי לו כל זמן שאני חי בעולם הזה, ואחר פטירתי אוכל לילך על מקומי הראוי במנוחה! עד כאן תורף דבריו הקדושים ששמעתי מפיו הקדוש".

הוסיף האמרי יוסף שאכן לימים ראו את הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב מתייגע לתקן את חסידיו בעודו בחייו, וכך הביא בהקדמה לספר 'לקוטי תורה ושו"ס': "שמענו ממנו ברבים [=מהרה"ק מהרי"א מזידיטשוב] ששמע מהרה"ק מו"ה יהודה צבי מראזלי זצללה"ה, שראה את רבו וחותנו הקדוש מוה"ר צבי הירש הנזכר

## תקיעת שופר באי הנידה

התורה והמצווה. אני סמוך ובטוח עליכם שתדעו לתת עיניכם בקרן ולדעת לבחור שידוך מתאים, כענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל.

אולם זאת אבקש מכם - סיים האב הנרגש את דבריו באזני ילדיו: נפשי בשאלתי שבעוד שלוש שנים תשובו כולכם לביתנו, למשך זמן מסוים. כך אוכל שוב לחזות בזיו פניכם, לראות את התעלותכם בתורה ובמצוות, ואף לרוות נחת מהשידוכים אותם תעשו. גם אם תרחיקו לכת ותסעו למדינות אחרות, תנו דעתכם לכך שבעוד שלוש שנים מהיום, על כולכם להתייצב כאן, ואיש בל יעדר.

כשדמעות בעיניהם נפרדו האחים לשלום מאביהם. האבא העניק לכל אחד מבניו סכום כסף נכבד שיהא עבורם להוצאות הדרך ולכלכלם במשך שלשת השנים הבאות, ברך אותם בחום את ברכת הבנים, ושלחם לדרכם הארוכה.

אחד הבנים, יחיאל שמו, בחר לנסוע מאשכנז לפולין. אל אזניו הגיעה השמועה על צדיק גדול ובעל מופת שהתגלה בעיר מעז'יבוז והנהיג שם דרך חדשה בעבודת השם. שמו של הצדיק היה רבינו הקדוש אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב, ויחיאל ביקש ללמוד מקרוב את תורתה של החסידות ולהסתופף בצילא דמהימנותא.

הגיע יחיאל למעז'יבוז ונהיה תלמידו של הבעל שם טוב. בני המקום העניקו ליחיאל את התואר 'דער דייטשל' על שם מקום מוצאו, מדינת גרמניה הקרויה בשפת האידיש: דייטש. ואכן יחיאל שקד על תלמודו בענוות חן וביראת שמים מופלאה.

היה זה לפני למעלה ממאתיים שנה, באחד מארצות אשכנז היא גרמניה, כשיהודי מקומי אשר תורה וגדולה התאחדו על שולחנו קרא לילדיו הבוגרים, בחורים כהלכה, והודיע להם על הפרידה המתוכננת.

פרידה למשך זמן כה רב של שלוש שנים, בהם הילדים וההורים לא יתראו זה עם זה, היא מצערת במיוחד, אלא שגם ההורים וגם הילדים ידעו היטב כי זו היא טובתם האמיתית: בשלש שנים אלו יבנו הילדים את אישיותם הרוחנית, ילמדו תורה כראוי, ואולי גם יקימו בית נאמן בישראל.

וכך פתח האיש ואמר לבניו שעמדו סביב לשולחנו והקשיבו בדריכות למוצא פיו: ידעתי, בניי, ידעתי את מעלותיכם הרבות. מוכשרים אתם בכל מידה נכונה, מחוננים אתם בהתנהגות טובה ואצילית, אהובים ונחמדים למעלה ולמטה, ולכן הגיעה השעה בה תקיימו את ציווי חז"ל: 'הוי גולה למקום תורה'. אני נותן לכם איפוא את הסכמתי ומצרף את בקשתי שתואילו לעזוב את הבית החם שבו גדלתם ותלכו ללמוד תורה מפי חכמי הדור.

ואולם מאחר ואין אדם לומד תורה אלא במקום שליבו חפץ, אין אני מכוון אתכם לפנות לישיבה מסוימת, זו או אחרת, אלא הרשות נתונה בידיכם לבחור ישיבה כלבבכם וכרצונכם, ובלבד שתדעו נאמנה כי אכן זהו בית היוצר הטוב ביותר עבורכם לגדול בתורה ולהתעלות בקנייני התורה.

כיוצא בזה, אני מודיעכם כי אם בשנות לימודכם בישיבה יציעו לכם שידוך הגון, תוכלו להסכים לכך. נשמח אם תתחנתו בשעה טובה ומוצלחת ותקיימו בתים יהודיים, מיוסדים על אנדי





לאחר נסיעה ארוכה ומטלטלת הגיע רבי יחיאל לבית הוריו, ובבית - שמחה וששון. הבנים כולם התקבצו ובאו. הם סיימו שלשת שנות לימוד בישיבות הגדולות, שם התעלו בתורה והפכו לתלמידי חכמים מופלגים שידם רב להם בפלפול ובסברא. בשמחתו הרבה למראה בניו שגדלו הודיע האב כי הוא מבקש לעשות סעודה גדולה שתלמידי חכמים מסובים בה. לסעודה זו יוזמנו מיטב רבני ולמדני העיר, ובמהלכה ישמיעו הבנים את חידושי תורתם עליהם עמלו ויגעו במשך השנים.

האמא המסורה הכינה סעודה כיד המלך, בשר ודגים וכל מטעמים, והאב רווה נחת לרוב: הבנים השמיעו דברי תורה נפלאים ונעלים, מתוקים מדבש ונופת צופים. פיותיהם הפיקו מרגליות והשומעים כולם אמרו ברקאי. בזה אחר זה נעמדו הבנים וערכו את משנתם בטוב טעם ודעת, לשמחת לב כל משתתפי הסעודה.

רק אחד ויחיד היה יוצא מהכלל. היה זה רבי יחיאל. לא זו בלבד שהוא לא בלע בצמאון את פלפוליהם העמוקים של אחיו הגאונים, אלא שבמשך כל הזמן הוא עסק באכילה ושתייה ולא חדל מכך אפילו לרגע. הנוכחים הבחינו במחזה המוזר והתפלאו מאוד: האם אלו הם הקניינים שרכש במשך שלשת השנים, אולם איש לא הגיב על כך כלום. אלא שדבר לא הכין אותם למחזה המביך והמביש שנגלה לעיניהם בשעה שהאבא פנה וביקש מרבי יחיאל שיואיל אף הוא להשמיע את אשר בפיו.

לפי תומו חשב האבא כי גם אם בנו זה לא יאמר פלפול מבריק ולא יראה את כוחו העצום כשאר אחיו, עדיין יש בפיו איזה רעיון או מסר אותו הוא יוכל לומר. אך מה גדולה הייתה אכזבתו כשרבי יחיאל נעמד ואמר בשפה ברורה שאין לו דבר מה לומר כי אם זאת

בימים האלה חפץ היה רבינו הבעל שם טוב לארס את בתו החשובה וכלילת המעלות, מרת אדל, עם חתן הראוי לה. שלח הבעל שם טוב את בחיר תלמידיו, הרה"ק המגיד ממעזריטש והורה לו לבחון את יחיאל, הבחור שהגיע מאשכנז. כאשר חזר המגיד משליחותו, שאל אותו הבעל שם טוב על התרשמותו מהבחור שנכבדות מדובר בו. נענה המגיד ואמר לרבו: על כל אשר שאלתיו ענה לי בתשובה אחת: לא ידעתי, איני יודע, ולא אדע! שמע זאת הבעל שם טוב ואמר: אם כך, אפשר וראוי לגמור תיכף את השידוך ולומר לדבק טוב. כך זכה רבי יחיאל להילקח כחתן לבתו של אור שבעת הימים, הלא היא הצדקנית אדל, ובני הזוג זכו לבנין רבנן: רבותינו הרה"ק רבי משה חיים אפרים, בעל 'דגל מחנה אפרים' זיע"א והרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זיע"א.

מספר חדשים לפני המועד שקבע האבא לשובם של בניו, החל יחיאל להערך לקראת מסעו לגרמניה. ידע יחיאל כי מדובר במסע ארוך והוא ביקש רשות מחותנו לנסוע לאביו כפי שמצווה עליו במצות כיבוד אב. הבעל שם טוב הקדוש נתן לו את רשותו ואף ברכו בתפילת הדרך, אולם משביקש רבי יחיאל את ברכתו של חותנו שיזכה לחזור ולשהות במחיצתו בימי הרת עולם, ימי ראש השנה, לא השיב לו על כך הבעל שם טוב כלום.

לא הבין רבי יחיאל מדוע אין חמיו משיב על בקשתו והוא חזר וביקש זאת שנית, והצדיק שתק. לאחר שגם בפעם השלישית לא ענה הבעל שם טוב על בקשה זו הבין רבי יחיאל כי הבעל שם טוב רואה ברוח קדשו שאת ימי הדין הוא אינו עתיד לעשות עימו במחיצתו. הצטער רבי יחיאל מאוד, אך לא הוסיף לדבר על כך כלום.



תחילה ניסו האחים להשיב לרבי יחיאל ולהתווכח אתו על שאלותיו, אך עד מהרה נכחו כולם לדעת שהאמת והצדק עמו. במילים ספורות הצליח רבי יחיאל להציג שאלות קשות כברזל הצריכות נגר ובר נגר שיתרצם והם מוטטו את יסודות הפלפול כליל. האחים המופתעים נותרו מובסים ואובדי עצות.

כאשר הגיע תורו של רבי יחיאל לשאת מדברותיו, הוא החל לספר לנאספים כולם על רבינו הבעל שם טוב הקדוש ועל תורת החסידות המאירה ומרוממת את עבודת השי"ת. בהתרגשות רבה חזר רבי יחיאל באזני המסובים על כמה וכמה מתורותיו העמוקים של הבעל שם טוב והסברים בטוב טעם ודעת. דבריו היוצאים מהלב של רבי יחיאל פתחו עולמות חדשים ומסעירים בפני כל השומעים שלא שבעו מדבריו.

לאחר סעודה זו הבין אביו של רבי יחיאל כי בנו אינו קטלא קניא באגמא וכי הוא צדיק מופלג העובד את בוראו באמת ובפנימיות, וכי אין רצונו לעשות את תורתו כקרדום לחפור בו ולהתגאות בפני אחרים. נחבא הוא אל הכלים ועוסק בתורה בהתמדה רבה.

מתוך שעדיין השתוקק רבי יחיאל מאוד להיות אצל חמיו הבעל שם טוב הקדוש בימי ראש השנה הוא ביקש מאביו רשות לנסוע חזרה אל חמיו. אביו שלמד להכירו נענה לבקשתו ונפרד ממנו בלבביות רבה. האב האוהב נתן לו צידה לדרך, כשבין הדברים שארז עבורו היה גם מתנה יפה: שופר של איל כשר ומהודר ביותר.

בדרכו חזרה עלה רבי יחיאל על ספינה שהפליגה בדרכה חזרה לעבר פולין. זמן רב נסעה הספינה בים, עד שיום אחד פרצה סערה בים והיא טלטלה את הספינה כקופסת גפרורים. הספינה לא החזיקה מעמד מול הרוחות העצומות,

שהמאכלים היו טעימים מאוד, עשויים היטב ומתובלים כהלכה, והוא מודה לאביו ולאמו על הכנת סעודה דשנה זו שהוא נהנה ממנה מאוד.

לאחר הסעודה קרא האבא לבנו רבי יחיאל וביקשו להיכנס עמו לחדר פנימי, שם פרצו הדמעות מעיניו של האב הכאוב כשבקושי הצליח לדבר ולומר: בני היקר, מה ראית לביישני כל כך לעיני כל האורחים הנכבדים. וכי לא די בכך שהראית קבל עם ועדה שאין אתה אלא בור ועם הארץ, וכל השנים שסברתי שבהם אתה יושב ולומד ירדו לטמיון, אלא שהכל גם ראו שהפכת לרעבתן של ממש, התנהגת כאדם מהשוק, או גרוע מכך, כזולל וסובא, כאדם שאינו מתעניין בכלום ואין לו בעולמו כלום וזלת מאכלים טעימים.

האב התייפח בבכי ולצערו לא היה גבול. רק בקושי רב הצליח רבי יחיאל לפייס את אביו ולומר לו: אבי יקירי, חלילה לי מלצערך! ידוע תדע כי שלשת השנים לא עברו עלי לריק. עליתי והתעליתי בהם בדרגות רמות ונישאות. ובזאת עצתי נתונה לך להשקיט את צערך ולהסיר את הרושם המוטעה שנוצר: הוואל נא להזמין למחר שוב את כל הלמדנים בני עירינו, ובעיניך תראה כי גם אני אשמיע את דברי תורתך, ויהא לך לשמחה ולקורת רוח.

הסכים האב לבקשת בנו והלמדנים הזמנו לסעודה נוספת שנערכה למחרת היום ברוב פאר והדר. שוב ביקש האב את בנו לומר פלפולים בנויים לשם ולתפארת כד ה' הטובה עליו, ושוב היה נראה כי דבריהם כלל אינם מעניינים את רבי יחיאל, אלא שלמרבה הפלא, לאחר שכל אחד מהדרשנים סיים את דבריו, נעמד רבי יחיאל ושאל כלאחר יד שורה של שאלות מהותיות שהפריכו את כל המהלך התורני ולמעשה הרסו את המבנה המפואר של הפלפול.



הגיעו אל צידו השני של האי, והם שנבהלו לשמע התקיעות מיהרו להגיע למקומו של רבי יחיאל והופתעו לראות מחזה שהיה נראה בעיניהם כמוזר ביותר.

אדם בלתי ידוע, עמד עטוף בסדין לבן, חוטים משתלשלים מארבע כנפותיו, מתנועע במרץ רב, מחווה תנועות בידיו, ותוקע בקרן שוב ושוב. מלאי פחד ואימה לנוכח המחזה, רצו האנשים אל מלך האי וסיפרו לו את אשר ראו בעיניהם: אדם זר הגיע לאי והנה הוא מתנהג בצורה מוזרה מאוד. אין זאת אלא שמדובר במכשף או באדם תמהוני ומשוגע.

המלך שהיה איש מתורבת ביקש מהם שלא להתקרב לרבי יחיאל שכן יש ברצונו לבדוק את הדבר בעצמו. שמע המלך מהתושבים את הזמן שבו האיש תוקע בקרן, ולמחרת בבוקר בא המלך בחשאי למקום בו ניתן להשקיף עליו, כשהוא מלווה בחיילים ושומרי ראש.

המלך עמד מרחוק ותיכף הבין שאין זה אדם מהשורה. מדובר באיש קדוש וכל מעשיו בתבונה. אמנם המלך לא ידע להסביר את טיבם, ולכן כשרבי יחיאל סיים את תפילתו שלח אליו המלך שני חיילים שסימנו לו בידם כי הוא מתבקש לבוא עימם. בבוא אל המלך, נשאל רבי יחיאל מהיכן הוא בא ומה מעשיו באי.

פתח רבי יחיאל וסיפר למלך כי הוא יהודי וכי היום הוא יום הרת עולם, היום בו השי"ת מעמיד במשפט כל יצורי עולמים. המלך הקשיב בסבלנות רבה, והודיע לו כי הוא יסייע לו בכל האפשרויות העומדות לרשותו. המלך סיפר לרבי יחיאל, כי פעם אחת בשנה עוצרת ספינה ליד האי, כדי להביא אספקה של מזון לתושבי האי, וכי בשבועות הקרובים, ואולי כבר בימים הקרובים, עומדת ספינה זו להגיע הנה ובה יוכל רבי יחיאל להפליג לארצו.

והיא התפרקה וטבעה בים. רבי יחיאל הצליח להינצל מהספינה הטרופה כל עוד נשמתו בו. הוא נאחז בקרש מקרשי הספינה, ובניסי ניסים הוליכו אותו הגלים אל אחד האיים.

הביט רבי יחיאל סביבו והבין כי כל עוד לא תעבור כאן ספינה אחרת שתוכל לחלצו, הרי שעליו להישאר באי נדח זה. רבי יחיאל גילה תושיה רבה. הוא בנה לעצמו סוכה קטנה מענפי עצים שצמחו שם, פירות מתוקים ואגוזי פרך היו שם בשפע, פלג מים מתוקים מצא בסמוך לחוף, כך שרבי יחיאל הבין כי הוא אינו מצוי בסכנה. אין לו 'דאגות פרנסה' ואין לו דבר מהבלי העולם שיכול להטרידו.

הרכוש היחיד שהיה לו היה תיקו האישי שהיה צמוד אליו תמיד. בתיק היו הטלית והתפילין שלו, השופר שאביו נתן לו כמתנת פרידה, סידור וגמרא. כל יום טבל רבי יחיאל בים, התפלל ולמד בהתמדה גדולה. את מזונותיו מצא כאמור, ופעמים שאף הצליח לדוג לעצמו דג כשר אותו התקין והכשיר לאכילה על גבי זרדים בוערים.

הימים חלפו, והגיע יום ראש השנה. בבוקרו של יום התפלל רבי יחיאל בכוונה גדולה, ובתום תפילת שחרית נטל את השופר ותקע בו שלושים קולות, כשהוא מכוון את כל הכוונות הנשגבות שאותם למד בימי שהותו אצל הבעל שם טוב הקדוש. לאחר מכן התפלל רבי יחיאל תפילת מוסף ושוב תקע בשופר, עד שהשלים את כל מאה הקולות.

רבי יחיאל לא ידע שאמנם החלק שבו שהה באי הנידח הוא אינו מיושב, אולם צידו השני של האי היה מיושב באנשים שהתגוררו שם מאות בשנים, יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים. כיון שכן לא העלה על דעתו שתקיעות השופר אותן השמיע בקול רם



שכבר היית שם, לא יצטרכו יהודים ללכת לשם עד ביאת המשיח. זכית ומלאת שם את השליחות האלוקית שהייתה מיועדת לך ובזכות זאת תזכה לשנה טובה ומתוקה לך ולכל בני משפחתך.



הלא כה הם הדברים אשר הגיד בקדשו הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א בספרו 'ליקוטי מוהר"ן' (תורה לה): וזה בחינת תקיעות ראש השנה, כי ראש השנה הוא בחינת שינה כידוע, שהוא בחינת משא ומתן באמונה, בחינת פשטא אורייתא, בחינת עוסק בדיני ממונות. ותקיעות הם התעוררות השינה, שהוא חידוש המוחין מאור הפנים. ומזה הוא התאדמות פני התוקע, שנתעוררו אורות מפנים עליונים.

**וזה פירוש 'אשרי העם יודעי תרועה', הוא בחינת העלאת י"א סממני הקטורת, שבתוך העכו"ם והארצות השוכנים סביבות המשא ומתן באמונה, שנתחברים אליו הניצוצות. וזה יודעי תרועה, יודעי, לשון התחברות. תרועה, מלשון שבירה, כי הניצוצות הם משבירת כלים. ח' באור פניך יחלפון, בחינת משא ומתן, כמ"ש (דברים לג יח) 'שמח זבולון בצאתך'. היינו כשעוסק במשא ומתן באמונה, כדי להביא את נשמתו בבחינת חדשים לבקרים רבה אמונתך, כדי לקבל מאור הפנים, חידוש המוחין, חידוש הנשמה, על ידי זה עולים כל הניצוצות, על ידי י"א סממני הקטורת.**



וכך הגיד בקדשו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א ('לקוטי תורה' פרשת נצבים): ובפרט **בראש השנה** היא **בחינת 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה''**, שיש מעמד ומצב והקמת ראש ותקומה לכל הנופלים ולכל הנשמות ולכל הרוחות ונפשות וניצוצות לשוב לשורשן.

גם בימים שלאחר מכן שוחח המלך ארוכות עם רבי יחיאל ומשראה כי הוא אדם פיקח וממולח, בקי בהוויות העולם ומבין דבר מתוך דבר, ביקש ממנו שיואיל להישאר באי ולהתמנות כמשנה למלך. כאשר רבי יחיאל נענה והסביר למלך מדוע אינו יכול להיענות לבקשה זו, ביקש ממנו המלך שלאחר שובו לארץ נושבת יואיל לשלוח משם שלש מאות יהודים, כדי שהם יתיישבו באי ויפריחו בה חיים חדשים.

גם על בקשה זו השיב רבי יחיאל בשלילה: אין לי כל אפשרות למלא את בקשת הוד מלכותו. הן מפני שאין אני אדון על היהודים ואיני יכול לצוות עליהם או להביא אותם בכוח. מה עוד, שאם השי"ת היה רוצה שיהודים ישבו על האי הזה, הם היו מוכרחים להגיע לכאן בעל כורחם, אפילו אסורים בנחושתיים.

ואמנם לא ארכו הימים עד שהספינה המיוחלת הגיעה, וכאשר רבי יחיאל פנה לעלות אליה, נפרד ממנו המלך בכבוד גדול ובהתרגשות רבה ואף נתן לו צדה לדרך ושלל מתנות יקרות.

כאשר רבי יחיאל חזר למעזיבז' ונכנס אל חותנו הבעל שם טוב הקדוש, הוא התקבל על ידו בשמחה רבה, כשהוא פונה ואומר לו: תשובה ניצחת ואמיתית השבת למלך האי. דע לך, כי באותו אי נידח אליו הגעת בהשגחה פרטית, לא היו מעולם יהודים, ואתה היית היהודי הראשון שהגיע לשם.

גם באי נידח זה מצויים ניצוצות קדושים של אלוקות, שעדיין לא מצאו את תיקונם והם היו שם בגלות מבקשים את תיקונם. אתה בתפילותיך הנרגשות ובתקיעות השופר שלך, גאלת ותיקנת את ניצוצות אלה והעלית אותם למקומם הראוי. אכן אילו לא היית אתה שם, היו יהודים אחרים צריכים להגיע לשם בעל כרחם, כבולים בשלשלאות של ברזל. ומפני

## לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל  
 אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'  
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

## לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

# קרוב אליך הדבר מאד



אוריאל יואל יריסקין

מקום גנותו של הרה"ק רבי שלום מבעלזא הישר שלום'



## אוצר פניני החסידות

### עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים  
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים  
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך